

CSALÁDI REGÉNYTÁR

A MŰLOVAS
LEÁNYA

○○○○ FORDITOTTA ○○○○

RADA ISTVÁN dr.

III.

A Szent-István-Társulat kiadása

Családi Regénytár.

A katolikus művelt közönségnek egy régi vágyát teljesítette a *Szent-István-Társulat*, midőn *Családi Regénytár* cím alatt új vállalatot indított, mely a maga nemében egyedül álló hazai irodalmunkban. Regényeket és elbeszéléseket nyújt e vállalatban, a legjelesebb hazai és idegen katolikus íróktól, de csak oly műveket, melyek a kath. szépirodalom minden követelményének megfelelőek: kiváló irodalmi becsesel bírnak, de egyszerű mind tiszta erkölcsi légkörben mozognak s valódi keresztény fölfogást tükröznek vissza. Valóban égető szükség is van arra, hogy a katolikusoknak oly szórakoztató olvasmányaik legyenek, a melyek sem hitüket, sem erkölcsüket nem sértik; melyek szellemüket gyönyörködtetik, de harmóniában is vannak katolikus világnézetükkel és erkölcsi fölfogásukkal. Ezért reméljük, hogy a *Családi Regénytár* kedvező fogadtatásra talál a katolikus olvasóközönségnél, melynek pártolása csak ösztönzésül fog szolgálni a minden áldozatra kész *Szent-István-Társulatnak*, hogy ez új vállalatát minél szélesebb alapokon fejlessze.

A *Családi Regénytár* 10 íves kötetekben jelenik meg, az egyes kötetek ára csinos angolvászsonkötésben csak egy korona. A *Családi Regénytár* kötetei megrendelhetők a *Szent-István-Társulat* könyvkiadóhivatalában (Budapest, VIII. ker., Szentkirályi-utca 28. sz.), vagy könyvkereskedésében, (Budapest, IV., Kecskeméti-u. 2. szám) valamint minden fővárosi és vidéki könyvkereskedésben.

A «Családi Regénytár»-ból megjelentek:

I. és II. kötet.

Germaine eszménye. Regény.
Irta Montal Mária. Fordította
Szentannai. — D'Arbout ezre-
des három párba. Elbeszélés.
Irta Beugny d'Hagerne.
Fordította dr. Rada I.

III. kötet.

Utak az életben. Elbeszélések.
Irta Cyprián.

IV. kötet.

Filemon ezredes. Elbeszélés.
Irta C. De Lamiraudie.

Ford. A. Vilma. — Hol a boldogság? Elbeszélés. Irta Minna Canth. Finnből fordította Bán A.

V. és VI. kötet.

Eszter. Eredeti irányregény az alkoholizmus ellen. Irta X. . . grófnő.

VII. és VIII. kötet.

Éliane. Regény. Irta Graven Agostné. Fordította dr. Rada I.

IX. kötet.

Rajzok a kuruczvilágból. Irta Kúcs István.

X., XI. és XII. kötet.

A vértanú szelleme. Történeti regény. Irta Filó Károly.

XIII. kötet.

Úgy a mint volt. Elbeszélések. Irta Büttner Julia.

XIV. kötet.

A Mária-kép. Elbeszélés. Irta Buol M. Ford. Sziklay János.

XV. kötet.

Anyaföldön. Elbeszélések. Irta Andor József (Cyprián).

XVI. és XVII. kötet.

Don Luis Coloma elbeszélései. Spanyol eredeti után fordította Jándi Bernárdin.

XVIII. kötet.

A kékruhás asszony. Irta Csapodi Istvánné. — Psyche lámpája. Elbeszélés. Irta Léon de Tinséau. Fordította A. V.

XIX. kötet.

Hricz és az úrfi. Elbeszélés. Irta dr. Franko Iván. Fordította Zsáthovics Kálmán.

XX., XXI., XXII. és XXIII. köt.

A leánymamák fia. Víg regény. Irta Kúcs István.

XXIV. és XXV. kötet.

A hiábavaló gazdagság. Irta

Jeanne Mairet. Francia eredetiből fordította dr. Rada István. — Az utolsó betét. Elbeszélés. Irta Mrs. Bartle Teeling. Angolból fordította G. M.

XXVI. kötet.

Falusi történetek. Elbeszélések. Irta Vértessy Gyula.

XXVII. kötet.

Az ezer tó országából. Finn elbeszélések. Finn eredetiből fordította Bán Aladár.

XXVIII. és XXIX. kötet.

Budai históriák. Irta Tarczai György.

XXX. kötet.

A Karassó mellől. Elbeszélések. Irta Neumayer K. Dezső.

XXXI. és XXXII. kötet.

Két világ között. Regény. Irta Andor József.

XXXIII. és XXXIV. kötet.

Masolino. Regény Zsigmond király korából. Irta Tarczai György.

XXXV. és XXXVI. kötet.

Küzdelmek. Olasz regény. Irta Enrico Castelnovo. Ford. M. Hrabovszky Julia.

XXXVII. kötet.

A méltóságos asszony emberei. Elbeszélések. Irta G. Büttner Julia.

XXXVIII. és XXXIX. kötet.

Sampaolo grófné. Angol regény. Irta Henry Harland. Ford. G. M.

XL. kötet.

A zengő hegy. Bükkvidéki históriák. Irta Tarczai György.

XLI. XLII. XLIII. kötet.

A műlovas leánya. Reg. három kötetben. Irta báró Brackel Ferdinande. Ford. dr. Rada I.

CSALÁDI REGÉNYTÁR

A
MŰLOVÁS LEÁNYA

Regény három kötetben

Írta

Báró BRACKEL FERDINANDE

Fordította

RÁDA ISTVÁN dr.

Második kiadás.

III.

Budapest

a Szent-István-Társulat kiadása

VIII., Szentkirályi-utca 28.

STEPHANEUM NYOMDA R. T.
Budapest, VIII. ker., Szentkirályi-utca 28/a.

XIX.

Ha lelkiismereted valamely cselekedet jó vagy rossz volta fölött határozott, maradj a mellett és tekintsd ítéletét visszavonhatatlannak. *Jakoby.*

Másnap korán reggel Nóra egy levélkét kapott, mely választ várt. Az éjt lázas nyugtalanságban töltötte. Most íróasztalánál ült s hasztalan igyekezett egy levelet megfogalmazni; egyiket a másik után tépte szét. A kapott levélke csak egy névjegy volt azzal a kérdéssel, hogy az illető megjelenhet-e. Nóra határozatlanul habozott, de mintha nem tehetne másként, igenlő választ írt az alá és visszaküldte. Nemsokára rá szerette volna visszavonni e határozatot.

A káplán, kitől a kérdezősködés jött, nemsokára meg is jelent. Nagy izgatottságban ment eléje Nóra. Az kezét nyujtá neki s komolyan és szeliden, részvevőleg nézett szemébe.

Nóra szívében heves forrongást idéztek elő az

emlékek, melyek kora gyermekése óta a káplánhoz fűződtek. Szemei könybe lábadtak.

— Így lát ön engem viszont — kiáltott föl fájdalmasan -- mindennek ellenére mint lovasnőt, mint műlovasnőt! — Egy kis divánra dőlt és zokogva fődte el arczát.

— Áldott legyen az Isten e könyekért — mondá a káplán s gyengéden fejére tévé kezét. — Szegény gyermekem, hálát adok az Istennek, hogy ez rád nézve ily áldozat; ah, tegnap féltem, hogy kibékültél vele.

— Oh, bár csak tudnék! --- mondá Nóra keserűen. — Csak ne volna már áldozat! Csak tudnék feledni mindent, elejétől kezdve az utolsó gondolatig... Hisz talán megvan mindenem a boldogsághoz: gazdagság, csodálat és szépség, mint az emberek mondják, minden, a mi az életet gyönyörűvé teszi. Miért csüngök a régi gondolatokon, melyeket úgy szeretnék elfeledni? S most még ön is jön, hogy a küzdelmet újra fölidézzé! Kérni akartam önt, hogy ne jöjjön, ne nyugtalanítson, bárcsak megtettem volna! Hadd járjak azokon az utakon, melyeket nem lehet megmásítani; akkor talán kevésbé vagyok boldogtalan, oh, miért jött?

Rettenetes izgatottságban beszélt, gyorsan, visszatúsítólag, nyersen.

-- Miért jöttem? --- mondá a káplán. --- Igére-

temet teljesíteni, melyet egy haldokló anyának tettem: hogy gyermekének, a mennyire lehet, barátja és tanácsadója maradok. Bár tanácsot adhattam volna önnek abban a pillanatban, mely önt ama lépésre kényszeríté, mely önt és másokat oly boldogtalanokká tesz.

— Mások nem lettek boldogtalanok — szakítá őt félbe Nóra metszőleg. — Örömet és gyorsan hozzászoktak ahhoz, hogy megvessék és elfeledjék, a mi előttük megvetendőnek látszott.

— Senki sem tudhatja, a mit a másik szenved — mondá a káplán nyugodtan. — Talán csalódtak önt illetőleg, mint ön is tévedésben van ő róla. Talán azért kellett mindennek így történni, hogy ön más uton jusson célhoz.

— Célhoz, most már soha! — kiáltott föl Nóra panaszos hangon.

— Nem ahhoz, melyet reméltünk, hanem talán egy másikhoz, a melyhez minden út elvezethet — s az utak, melyeket oly áldozattal kezdünk meg, mint a milyent ön hozott, legtöbbször az Isten útjai.

— Hiszi ön, hogy az út, melyen most haladnom kell, oly különösen célra vezető? — kérde Nóra majdnem gúnyosan.

— Nincs állás, melyet nem szentelhetnénk meg — mondá a káplán, mindig ugyanazon nyugodtsággal.

gal. — Minél több a kísértés, annál több a dicsőség.

— Könnyűnek véli ön a kísértések legyőzését? —
viszonzá Nóra hevesen. — Nézzen ide! — s kíméletlenül összesöpörte a koszorúkat és csokrokat, melyek tegnap estéről asztalán feküdtek. — Nézzen ide — és szétszórta a kis levélkéket, az illatos, már külsejükkel könnyelműséget eláruló papírszeletkéket. — Azt hiszi, hogy mindez nem hat végtére? hogy mindez nem lopózik be a lélekbe, nem hizeleg a szívnek, lassankint részegítve, bódítva? Azt hiszi, hogy a tetszés-zaj hasztalan zúg fülünkbe, s hogy mi mindig jéghideg homlokkal léphetünk föl azzal szemben? Különösen, ha az ember tudja, hogy boldogságra többé nem számíthat... Mióta az utolsó horgony eltörött, mióta tudom, hogy ő megvet engem, e szív kárpótlást követel, legalább meg akarja ízlelni, a mit a világ még nyújt. Oh, érzem, hogy tönkre fogok jutni! Nem vagyok más, mint egyebek: szeretni és élvezni fogom az életet, mint ezer jobb előttem, mint ezrek utánam!

A káplán nem bocsátkozott mélyebben heves beszédébe. Biztos emberismerettel csak egy gondolatot ragadott ki, hogy a mélyen sebzett lelket ne riassza vissza egészen.

— Egy ember szeretete mindig rossz horgony — mondá. — De honnan tudja, hogy ő megveti önt?

Még sötétebb pír ömlött el Nóra arczán. A mit mondania kellett, nem akart ajkaira jönni. Az ablakhoz ment és a hideg üveghez szorította forró homlokát.

— Hallott róla valamit? — kérdé ismét a káplán.

— Néhány hete a futárvonattal Párisból a Rajna-vidéken át jöttem ide. Egy úr ült velem a szakaszban... a ki engem többé nem ismert — mondá Nóra rekedt hangon.

A káplán elhült.

— Vele utazott ön?

Nóra némán intett, borzadás futott át tagjain az emléknél.

A káplán most meg tudta magának fejteni a visszaesést. Okosság volt-e Nórával közölni, hogy Curtot mennyire megrázkódtatta a viszontlátás? Bölcsesség volt-e a remény szikráját szívében ismét fölélesztetni? De minden bölcseségnél többet ér az igazság és a jóság, mely nem tagadja meg a balzsamcseppet, mely a mélyen sebzett kedélynek enyhülést nyújt. A papnak egyszerűen tiszta érzéke ezt az utat választotta.

— Degenthal gróf — mondá — amaz utazás után súlyosan megbetegedett. Épen hozzá megyek most; unokanővére birtokáról nem tudott távozni.

Nóra hirtelen megfordult.

— Súlyosan megbetegedett? — kérdé visszafojtott lélekzettel.

— Visszaesett hosszas betegségébe. Az orvos ezt heves idegrázkódtatásnak tulajdonította, melyet hasztalan iparkódtak megmagyarázni.

— Visszaesett? — mondá Nóra. Mit beszél ön betegségről?

— Nem tudott ön erről semmit?

Nóra fejét rázta.

— Én nem tudtam egyebet, mint hogy külföldön a követségnél van — mondá fojtott hangon.

— Akkor hallja meg, vajjon könnyen viselte-e ő el! Három év előtt az a hír, mely készületlenül találta, betegágyba döntötte őt — mondá a káplán s azután nyugodtan és egyszerűen elbeszélte mindent, a mit Curtról tudott.

Halálsápadtan hallgatta őt Nóra.

— Oh Istenem! — mondá lassan. — Beteg és sinlődő ennyi éven át!

Beteg és sinlődő, általa, miatta! Kimondhatatlan szenvedésében mindig csak saját fájdalmára gondolt, soha egy pillanatig sem képzelte, hogy ő is szenved. És most annak gyengébb szervezetű természeté még kevésbé viselte el a csapást, mint ő — az, kit szívében hideg közönyösségeért majdnem gyűlölt, annyira szenvedett, hogy ez által megtörött testileg, lelkileg! Majdnem jogtalanságnak

tünt föl előtte, bogy ő ott állt ifjúságának és egészségének teljes erejében.

-- Oh Istenem, — szólalt meg ismét — ez borzasztó, — ezt nem képzeltem.

--- Legtöbbnyire annyira el vagyunk foglalva saját szenvedésünkkel, hogy másokéra nem is gondolunk, különösen ha magunkat általuk megsértve képzeljük.

— Káplán úr, káplán úr! nem az én hibám! -- kiáltott föl Nóra. — Oh, ön nem tudja mi kényszerített engem arra... alig jöhet ajkaimra. Irtam Curtnak, közöltem vele az egész boldogtalan eseményt — és ő kihallgatás nélkül elítélt engem, visszaküldte a levelet egy vigasztaló szó nélkül!

— Hát nem olvasta el? Akkor más uton hallhatta meg az ön föllépését s ez elkeserítette őt, midőn egész bizalmát önbe helyezte. Erre következett a betegsége! S nekem elmondja, Nóra? -- kérde a pap komolyan.

— Igen, elmondom önnek, de ama titok pecsétje alatt, mely az ön ajkait minden gyónásnál lezárja; mert másokat is illet!

Térdre hullt, mintha csakugyan bünt akarna bevallani s azután elbeszélt minden legcsekélyebbet ama naptól kezdve, melyen több, mint atyja élete volt koczkára téve. Ecsetelte a rettenetes aggodalmat, mely a fogadást kicsikarta tőle.

A káplán szótlanul hallgatta. Könnyelműséget, változandó szeszélyt sohasem tételezett föl róla, sohasem tudta megfejtetni lépését s épen e megfejtetlenségben keresett mentséget. De a küzdelem és az általa hozott áldozat nagysága fölülmulta minden sejtelmét. Mély szánalom fogta el a fiatal teremtés iránt, a ki hőstettet vitt végbe s megvetésnél egyebet nem aratott.

— Rosszul cselekedtem? Oh, ne ítéljen el! — fejezé be Nóra elbeszélését. — Annyit szenvedtem... saját kezemmel téptem szét boldogságomat.

— Isten ments', hogy önt elítéljem, szegény gyermek — mondá a káplán megrendülve. — Az ég tudja, mit tanácsolhattam volna abban a pillanatban! Az ön határozata fölött azonban tisztán gyermeki szeretete és áldozatkészsége lebeg; az Isten meg fogja önt ezért áldani! Az élet önre nézve sokkal keményebb lőn, mint anyja sejtette. — Önnek mindent oda kellett adnia, hogy atyját megmentse.

— De megmentettem-e? — suttogá Nóra habozva. — Megmentettem-e?... ez a rettenetes kérdés tolul elém egy idő óta. Oh, alig tudok mindent elmondani, a mi engem újból nyomaszt, habár az utóbbi időben minden előtt szemet hunyni, s az életet csak könnyen, csak felületesen venni akartam, mert minden gondolkozás oly gyötrő volt. Ez

a Landolfo atyám rossz szelleme; egészen kezei közt van. Oh, atyám már nem az, a mi előbb volt. — tevé hozzá lángoló pirral arczán. — Ez az élet mindenkit sárba ránt. Ha nem hozom meg az áldozatot, talán a szükség rábirta volna őt az üzlet föladására.

— Ön azt tette, a mit jónak tartott, ez elég az Isten és lelkiismeretünk előtt. Ne töprenkedjék e miatt, nem lehet mindent előre látni. De nem vonulhatna most ön vissza, midőn atyja üzlete ismét virágzik?

— Nem, nem! Azt mondja, hogy egyedül én tartom fönns a csorba még nincs kiköszörülve. Oh, félek, Landolfo gondoskodik arról, hogy érezhető maradjon. Mindent mozgásba hoz ellenem.

— Ön ellen... atyja kedvencze ellen?... Nem jól bánnak önnel? — kérde a káplán csodálkozva.

— Nem így értem — mondá Nóra szomorú mosolylyal. — Oh, a kelleténél jobban bánnak velem, — hizelegnek, istenítene, — hisz mindenkinek szükséges vagyok. De annak, kit ép előbb említettem, határozott tervei vannak; ezért hálózza be mindig jobban atyámat, ezért hódítja őt csel és hízélgés által egészen hatalmába... Engem nem győznek le! — tevé hozzá szikrázó szemekkel. — De az egyik tervre következik talán a másik! az ember lassankint mégis érezni, érteni kezd! Ön alig sejt-

heti, mennyi ármány van ilyen társaságokban. Most nem szabad elhagynom atyámat.

— Nem fejezheti ki magát világosabban? — kérde a káplán.

— Nem, nem! — suttogá Nóra. — Még minden mintegy kísértet tűnik fel...

— Nóra, — mondá a káplán komolyan, miután egy ideig gondolatokba mélyedve ült — teljesítse föladatát, bármily kemény, bármily súlyos legyen is az önre nézve. Boldogságán haladt az át, veszélyes úton vezet tova, de tartsa tisztán és erősen szívét, akkor a külső veszedelmek mitsem tehetnek ellene. Tán atya védő szellemének kell lennie!... A kegyelem nem fog önnek ehhez hiányozni. Nem az Isten végzése-e, hogy most küld engem ide, midőn ön félt, hogy hajótörést szenvedhet? Nem vigasz-e, hogy Ő általam fölvilágosítja arról, a mi lelkét átváltoztatni, a mi keserűségében az ön tiszta áldozatát megmérgezni akarta? Folytassa útját komolyan és ne adja el kicsinyes hiúság és kicsinyes elkeseredés lencséjeért örök elsőszülöttségi jogát.

— De meddig, meddig fog tartani? Erős fogok-e mindig lenni? — suttogá Nóra mintegy önmagában.

— A meddig az Úr akarja! Ő egy pillanat alatt megoldhatja azt, a mit mi örökre kibogozhatatlannak tartottunk. — A káplán fölállt.

Nóra is fölkel. Forró kezét feléje nyújtá.

— Igen, az Isten végzése volt, hogy ön jött — mondá — örvény szélén álltam. Legyen segítségemre, hogy ne bukjam el.

E pillanatban az ajtón kopogtak s Nóra «szabad»-jára az igazgató lépett a szobába.

— Ah! vendéged van — mondá észrevehető meglepetéssel. — Ön, káplán úr... mi hozza önt ily váratlanul hozzánk? Igazán örülök, hogy önt végre megint egyszer láthatom!

Kezét nyújtá neki, de volt valami kimért a hangjában, valami feszes magaviseletében, úgy hogy észre lehetett venni, mily kevésbé volt kellemes rá nézve e látogatás.

A káplán azt vette észre, hogy megváltozott, mióta utoljára látta őt. A természet erősebb lőn, a vonásokban volt valami puffadt, a szem bágyadt és nyugtalan volt; még föllépésében sem volt meg az előbbi nyugodt magatartás. A káplánnak fájt, hogy ezt kellett látnia; mert a mint leánya most mellette állt a teljes komolysággal, mely a megelőző beszélgetés következtében rajta előmlött, élesen feltűnt a különbség a két életut között, melyen haladtak. Az atyjában már semmiesetre sem lelhetett támaszra.

Nóra ezalatt megmagyarázta atyjának a káplán jelenlétét, s a káplánnak most eszébe jutott, hogy elutazásának órája közelg.

--- Félek, hogy a viszontlátás nagyon fölizgatott téged, gyermekem — mondá az igazgató, bizalmatlanul vizsgálva leánya komoly vonásait. --- Minden úgy történt, a mint a mi öreg bölcs fejünk előre látta — fordult a káplánhoz. --- A fiataloknak tapasztalatokat kell szerezniök. De leányom most is boldog; bizonyára elmondta önnek, hogy élete nem oly rossz, mint a milyennek látszik. S nem volt igazam, hogy ő nagyokat fog végbevenni? Lehet-e jobbat látni, mint tegnap este? Mindenki el volt ragadtatva, el volt bűvölve.

— Az orosz császárnak igaza lett — mondá a káplán mosolyogva Nórához.

— Igen, igen, atyját egészen kiűtötte a nyereg-ből — nevetett az igazgató hangosan. — Nóra, ha lejössz, nem tudom hány bokréta vár reád. Igen, támaszom, büszkeségem ez a leány; de elkényeztetett herczegnő. — Átölelte derekát és magához vonta őt.

Az igazgató bizonytalanul beszélt s ezenfölül piros foltok égtek az arczán, úgy hogy a káplánban lassankint gyanu fogamzott meg, melyet jogosultnak talált volna, ha tudja, hogy az igazgató Landolfoval elköltött reggeli mellől jött. Sok jó sherry után ez közölte vele a káplán látogatását, figyelmeztette őt, hogy az a pap bizonyosan megint tele beszél leánya fejét, s tanácsolta neki, hogy a látogatást szakítsa félbe.

Landolfo és az igazgató most gyakran reggeliztek együtt, természetesen Karsten igazgató költéségén s legtöbbször ugyanazon eredménnyel. Nóra állítása, hogy Landolfo befolyása mindig erősebb lesz és ez nem vezet jóra, nagyon is igaz volt. Nemcsak hogy az üzlet vezetése egészen a kezében volt, hanem azon is fáradozott, hogy az igazgató üres óráit minél kellemesebbekké tegye neki és a szeszes italok iránti kis hajlandóságot, mely utolsó betegsége óta benne fölébredt, mennél jobban szítsa. Hanyatló testi erő sok megerőltetés mellett bizonyára érvényre emeli az erősítő és izgató szerek szükségletét, s az élet véghatárához közel eső évek, a midőn az életkedv csak vidám poharak mellett összpontosul, a férfiúra nézve gyakran veszedelmesek.

— A herczeg is itt volt hogyléted felől tudakozódni — folytató az igazgató ugyanazon hangon — s nagy szerencsének tartaná egy kis kirándulást rendezni, ha nincs ellene kifogásod.

Köszönöm, atyám; hisz tudod, hogy ily meghívásokat sohasem fogadok el — mondá Nóra hidegen. — Remélem, hogy ezt mindjárt megmondád.

— No, no, hisz szüleiddel talán mégis csak ki-mehetnél. Hisz épen most kezdted el valamivel okosabb lenni. Remélem, káplán úr, hogy leány-

önnek adtam, de legyen ez pajzs is, mely önt megvédje a szenvedésnél rosszabb ellen.

— És remélem, nem hiába adta — mondá Nóra fölkelve. — Ön ma újra fölfegyverzett engem. Kezének szorítása biztos és erős volt.

A káplán mélyen megindulva fordult el, a fiatal leány árvábnak tetszett előtte, mint egykor gyermekkorában. Az igazgató is bucsút vett.

— Ne csináljon belőle apáczát — ismétlé folytonosan. Biztonságát elvesztette; a legközelebbi székre ledőlt.

De alig távozott a káplán a szobából, Nóra utána sietett.

— Még egyet — mondá őt visszatartva. Ajkai reszkettek, arcza égett. — Csak egy kis tudósítást: hogy miként van! Ne szóljon neki rólam semmit, akkor még többet szenvedhetne, pedig úgylis visszavonhatatlan.

Egy kézszorítás, egy néma intés volt a káplán válasza és Nóra eltűnt.

A káplán pedig lassú haladtában az önfeláldozásra, a hősiességre gondolt, melyet egy női szív magában rejthet, a melyben nem hanyatlik a szerelem, a mely inkább félreismertetni akar, mintsem új szenvedést okozzon.

Nóra ismét hős tudott lenni, mióta megtudta, hogy miként szenvedett érette Curt.

XX.

Szállj le, oh éj, és e lángot,
 E kint enyhítsd szeliden!
 Érzelmiddel e csatát most
 Hogy' vívod meg, oh szivem?

Hol vele oly boldog voltam
 Egykor, újra láttam őt, —
 S oda lett a nyugodalmam
 Ép' úgy, mint évek előtt.

Geibel.

Lilly öröme unokatestvére viszontlátása fölött kegyetlenül meg lőn zavarva. Megérkezte után néhány óra mulva oly erővel újult meg a betegsége, hogy orvost kellett hívni, s Lilly jónak látta nénjét táviratilag tudósítani. A grófné másnap megérkezett. Reá nézve az elválás hosszú évei után a viszontlátás még szomorúbb volt. A halavány arcz, a megváltozott alak, a bágyadt tekintet, minden arról tanúskodott, mily csapás sujtotta a fiatal ember egész szervezetét, hogy ama heves tördölések egyike volt, melyek az embert testileg megváltoztatják.

Nem valami bánatféle lopódzott-e szívébe, midőn most órahosszat ott ült ágya mellett, míg ő lezárt szemekkel feküdt ott; sokkal fáradtabban, hogysem anyja szavát meghallgathatta, sokkal közönyösebben, hogysem az otthonról csak egy kérdést is tett,

sokkal hidegebben és elzárkózottabban, hogysen anyja gyengédségét viszonzta, vagy hozzá egy bizalmas szót intézett volna? Mintha jégfuvallat suhant volna el meleg, élénk, fiatal szive fölött s ezt megfagyasztotta volna.

De a grófné nem szeretett megtörtént dolog felett töprenkedni. Nézete szerint ő nem tett semmit, a mi nem lett volna kötelessége; talán e mellett legkevésbé gondolta meg, hogy egy kötelességet sem teljesítünk oly szigorúan, mint a melyet magunk szabunk magunk elé.

Fia állapotának az oka az éghajlat, azoknak az embereknek cselszövése és a saját gyengesége volt. Magára nézve elégtételt lelt abban a gondolatban, hogy mily szükséges volt őt mindig vezetni, mily káros őt magára hagyni s mennyire kell még tovább is vigyáznia, hogy tőle a mult minden emlékét távol tartsa.

A mostani visszaesés okát a káplánon kívül senki sem tudta, a ki azonban, mivel Curt hallgatott, szintén szótlan maradt. A grófnéval ellentétben úgy vélekedett, hogy vannak dolgok, melyeket jobb magukra hagyni csendes fejlődésükben, mint folyton zavarólag beavatkozni.

Szeptember is megérkezett, mielőtt Curtot lábadozónak lehetett tekinteni. Az őszi nap, mely még birt a nyár teljes fényével, de hevével már nem,

a puha, zöld rétekre és a virágágyakra veté sugara-
rait, a melyek a göhlitzi kastély előtt egész a
terrasse-ig nyultak, melyre a nyári szalon nyílt.
Pompás egy hely volt, mintha csak lábadozók szá-
mára lett volna teremtvé: a homokkő-lapok, a védő
várfalak, a cserép-növények és külföldi virágok,
melyek a terrasse-t díszíték és majdnem virágzó
lugassá változtatták; az előtérben a gyeptáblák
gyönyörű ágyaikkal s ezek túlgazdagsága virágok-
ban és szinpompában; a kilátást hegy és erdő hatá-
rolja, míg közelben a kényelmes szoba mint me-
nedékhely tűnik föl, mihelyt a nap heve erőssé
vagy az őszi szellő hűvösebb lőn.

Mióta Curt betegágyából fölkel, sok órát töltött
látszólag ábrándos nyugalomban e helyen. De a
külső nyugalom csak palástja volt a benső küzde-
lemnek, melyet a Nórával való találkozás hagyott
hátra. Az érzelmek örökös hullámozása volt: a sze-
relem, mely szenvedélyesen fölébredt, az akaraterő,
melyet amaz eltemetni akart, a bánat, mely érvé-
nyesült, a kétely, hogy jól cselekedett-e: őt kihall-
gatás nélkül elítélvén. Nyugalom, nyugalom volt
az, a mi után epedett, szerette volna magát befonni,
hogy nyugalmat és feledést találjon. De feledni
nem akarattunktól függ; minél jobban akarunk,
annál kevésbbé tudunk. Kevés emberből álló kör-
nyezete ezt csak nehezebbé tette neki, mert többé-

kevésbé részt vettek élményeiben. Lilly volt az egyetlen, a ki egészen elfogulatlanul állt előtte s a kinek jelenléte ezért legkevésbé zavarta, rá nézve a legkellemesebb volt.

Ez csak a rég nélkülözöttet látta benne, a beteg, kinek életéért reszketett, a lábadozót, kinek újra éledése oly benső örömmel tölté el, hogy annak sugara szemeiből kivilágolt. Annak tudata, hogy ő a saját lakában van és gondjaira van bízva, oly boldogsággal tölté el, melynek következtében levetközte nehézkes természetét. Szívóssága tántoríthatatlanul ragaszkodott egyetlen szerelméhez.

Curt nem kevésbé szerette a terrasse-on a helyet azért, hogy ott oly gyakran összejött Lillyvel. Ennek egész megjelenése nagyon összeillett a derült nappal. Az üde arczszin, a szőke haj, a barátságos tekintet különösen nappal tűntek föl, míg este a szalonban gyakran fáradtnak és semmitmondónak látszott. Az egyszerű modor, a házas öltözet is jobban állt neki, mint a nagyobb ék. S bizonyára így történt, hogy Curt azt az észrevételt tette, hogy kis huga az évek alatt, mióta őt nem látta, nagyon előnyösen megváltozott. A termet magasabb és nyulánkabb lőn, az egykor gömbölyű arcz tojásdad alakot vőn fel, s ha nevetett, két mélyedés mutatkozott arczán. Lilly pedig gyakran nevetett a maga csendes modorában, mióta Curt bátya vendége volt.

A fiatal ember szívesen pihentette tekintetét a csinos jelenségen, kinek egyöntetű kifejezésében volt valami megnyugtató s mulatságul szolgált neki őt sűrű foglalkozásában figyelemmel kísérni. Lilly pedig mindig foglalkozott, s pedig vagy buzgón tanácskozott házának támaszaival, vagy gondoskodva járt körül virágágyai közt, melyek büszkesége valának, vagy bizonyos méltósággal kihallgatást adott a jószágán lakóknak vagy a szegényeknek, — mind oly kötelességek, melyeknek pontosan megfelelt s melyek az utóbbi időben feltűnően sokszor a terrasse közelében lőnek végrehajtva, talán mivel a kis hölgy háziasszonyi kötelességének tartotta, mennél többet időzni beteg vendége közelében. S ha Curt buzgó sürgős-forgásából néha magához hívta, s ő az örömtől kipirulva mellette helyet foglalt, Curtot nem zavarta az, hogy rózsás ajkairól csak kevés jelentéktelenség folyt. A lelki és testi fáradtságban, melyet érzett, nem kívánt semmi izgatottságot; hisz úgy is azt hitte, hogy végzett az élettel, mint ezt az ifjúság oly gyakran gondolja. De néha fölmerült benne a gondolat, hogy kellemesnek kell lennie, ha van az embernek valakije, a kinek vállaira a mindennapi élet minden kis gondját és kötelességeit rárakhatja.

Midőn Curt gyógyulása előbbre haladt, az élet élénkebb lett Göhlitzben. A grófné jelenléte meg-

adta a fiatal háziasszonynak a szükséges védelmet s Degenthal visszatérése sokaknak, különösen a férfiaknak alkalmat nyújtott, hogy magukat ott illő-kép bemutatthassák.

Igy egy délután, mint most már gyakrabban, kis társaság volt összegyűlve a terrasse-on, szomszédok a környékről, valamint Degenthal régi ismerősei, kiket a vonat hozott ki a fővárosból. A kapitány, kivel a káplán a czirkuszban beszélt, szintén közöttük volt.

Vannak napok, melyek különös bájt fejtenek ki szépségben és üdeségben.

Ily napnak látszott a mai a göhlitzi kertben összegyűlt kis társaságra nézve. Ennek talán nem annyira a természet volt az oka, mint inkább a fiatal úrnőnek hangulata, a ki --- különben oly tartózkodó modorával egészen ellentétben szokatlanul vidám és élénk volt s az egésznek kellemes középpontját képezte. Világos kék ruhájában, kék szalaggal hajában hasonló volt az egyszerű, bájos lenvirághoz. Boldogság és szerelem, e bűvös szépítő szerek, élet és melegség kifejezését varázsolták arczára, minő még sohasem volt látható azon. Habár a göhlitzi kastély és uradalom birtokosának sohasem lett volna nehéz tisztelőkre találnia, de ma még saját énjével is hódított. A jelenlevő férfiak buzgón sereglettek a hely köré, hol mint kis királynő,

oleanderek alatt ült, melyeknek rózsás bokrétái mint korona övezték őt és üdeségben aligha versenyezhettek vele. A sok hódolatot ama nyugodt bizottsággal fogadta, mely saját birodalmában őt mindig jellemezte, míg reá nézve csak egy látszott létezni. Megbocsátható volt, hogy Curt nem épen kerülte a barátságos szemeket, melyek folyton őt keresték. Melyik férfiú hiúságának, bármily kedélyállapotban legyen is, nem hizeleg az, hogy sokak között ő a kitüntetett? Curt rokoni bizalmassággal ült mellette, karja az ő kerti székének a támláján volt, ujjai a szalaggal játszottak, mely hajából kilobogott, mintha neki joga volna ahhoz, s beszéde önkéntelenül melegebb és ékesszólóbb lőn a többiek széptevéseire, mert hisz csak ő volt képes Lilly arczára csalni azt az élénk pirt, mely oly pompásan állt neki.

— Mindenki hódol! — mondá a káplán tréfásan, a kis körhöz lépve.

Lilly vidáman és büszkén nézett reá.

— Ah, tisztelendő úr! — mondá a kapitány hangosan. — Ön nem adhat már nekünk oktatást, mióta nemrég ön is annyira sietett a szépségnek leróni hódolatát.

— Hogy-hogy? — kérdé a káplán kissé csodálkozva?

— No, no — nevetett a kapitány — gondol-

kodjék csak! Nem volt ideje tovább a mi társágunkban maradni, elutazást hozva fel ürügyül — és azután névjegyet küldött a szépek legszebbikéhez!... Várjon csak: ön nem is sejtette ama regelen, hogy én ön mellett álltam, midőn a szalldában tudakozódott. De remélem, hogy papi buzgalmában nem tartott annak a hölgynek igen szigorú prédikációt. A Karsten-czirkusz semmit sem érne a bájos Nóra nélkül.

— Ah, ön Karsten Nóra kisasszonynál tett látogatásomról beszél — mondá a káplán, kire határozottan kellemetlenül hatott az épen nem gyengéd tréfa. — Igen, meglátogattam őt. Kora gyermek-sége óta ismerem — tevé hozzá nyugodtan.

Curt összerezsent, a szalag Lilly hajában ismét szabadon lobogott. Különben látszólag közönyösen megmaradt hátradőlt helyzetében.

A grófné pedig, ki a csoporttól nem messze foglalt helyet, hallgatózva emelte föl fejét; úgy látszék, nem tudta elhinni, hogy jól hallott.

— Igen, — folytatá a kapitány elfogulatlanul — meg kell vallani, szebbet, mint ezt a leányt lovon, nem lehet látni. Valóban, Degenthal, annak a lovaglásnak nincs párja a világon. Nem találkozott vele utazása közben? Hisz a Karsten-czirkusz már körülbelül mindenütt játszott.

— Nem — mondá Degenthal röviden és ridegen.

Akkor menjen el a fővárosba. Érdemes megnézni. Most mint Libussa óriási feltűnést kelt. Még itt a tisztelendő úr is csupa lelkesedés volt.

— Nem annyira lelkesedés, mint inkább mély részvét — viszonzá a káplán. — Kegyetlen balsors kényszerítette őt, hogy e pályára lépjen. Egészen másra volt nevelve.

— Curt, — szakítá félbe most metsző hangon a grófné a társalgást — már kezd hüvös lenni, nem szabad tovább kint maradnod. Nem jobb volna bemenni?

A fiatal ember nem felelt; de a fölhívásnak sem engedett. Talán a figyelmeztetés jogosultságának beismerése volt, hogy szalmakalapját föltette és annyira homlokára huzta, hogy arczát teljesen elfödte.

A kapitány nem engedte magát gondolatmenetében megzavartatni.

Miért kegyetlen balsors? — folytatá a káplánhoz fordulva. — Hisz atyjának leánya... tehát misem természetesebb! De azt is hallottam, hogy nagyon példás életet él.

— Azt mondják, hogy el van jegyezve a szép Landolfoval, atyja első üzletvezetőjével — mondá a férfiak egyike.

— Azt hiszem, hogy ez csak pletyka — jegyzé meg a káplán.

— De valaini szerelmi históriáról egészen határozottan beszélnek — erősíté a kapitány. — Csak nem emlékszem tisztán, hogy függ az egész össze.

— Az emberek sokat beszélnek, különösen az ily dolgokban, pedig gyakran semmi sem igaz az egészben. Ez esetben pláne határozottan állíthatom ezt. Mint mondtam, nagyon sajnáltam, hogy Nóra kisasszony e lépést megtette; de gyakran vannak súlyosan nyomasztó viszonyok s tiszteletemet nem tagadhatom meg tőle.

— Ugyan, Curt, — monda a grófné most keményen és türelmetlenül — nagyon rosszul teszed, hogy még tovább is kint maradsz! Az őszi köd esik; hogyan fogsz meggyógyulni, ha ily vigyázatlan vagy?

— *Je n'en vois peut-être pas la nécessité* - viszonzá a fiatal ember fölállva. De csak a szalon ajtajáig ment, a hol oda támaszkodva megállt. Úgy tünt föl, mintha nem tudott volna megválni a társalgástól.

— Én nagyon jól ismertem Karsten Nórát, — monda Lilly — sőt többet mondok: nagyon szerettem őt. Ugyanazon nevelőintézetben voltunk. Én nem akartam elhinni, midőn hallottam, hogy föllép. De a káplán úrnak bizonyára igaza van abban, a mit mondott; csak nagyon komoly ok birhatta őt erre. Talán atyja szegényedett el?

Ez nem igen valószínű, grófnő. A Karstenczirkusz temérdek pénzt szed be s évről-évre nagyobbodott.

— Hát akkor mi lehet? — mondá Lilly gondolkodva. — Szegény Nóra!

Ha úgy nevelték, mint kegyed mondja, grófnő, akkor persze szomorú egy sors nyilatkozott egy öregebb úr. --- Már annak a minden más társaságból való teljes kiválásnak is rettenetesnek kell lennie.

— Szegény Nóra — ismétlé Lilly. — De ugyanazon pillanatban tekintete a grófnéra esett, a ki mindig kínzóbbá vált nyugtalansággal nézett fiára. Lilly azt hitte, hogy megértette őt. — Azt gondolom, hogy legjobban teszünk, ha az ülést itt föl-oszlatjuk, --- mondá --- hogy ezt a rossz testvért okosságra kényszerítsük. Jer, Curtie, a szalonban most kedélyesebb.

A fiatal háziasszony intésére mindnyájan bementek a házba, de kedélyesebb nem lőn. Az előbbi vidámság eltűnt s bizonyos nyomottság nehezült az egész társaságra. Ezt a grófné tekintete idézhette elő. Izgatott aggodalommal szegzé azt fiára, a ki persze feltűnő halavány és hirtelen egészen néma lőn s mintegy fáradtan dőlt egy székbe. Mindenki távozni készült, hogy a lábadozót tovább ne háborgassák.

Mielőtt a kapitány bucsút vett, Lilly még egyszer hozzá lépett.

--- B...-ben marad még egy ideig a Karsten-czirkusz? — kérde halkan.

Ha jól emlékszem, már hirdetve volt az utolsó előadás. De ha kívánja, grófnő, tudósíthatom kegyedet.

-- Nem, köszönöm -- mondá Lilly gyorsan, midőn látta, hogy nénje közeledik. — Most már tudom. Tehát rövid ideig még mindenesetre maradni fog. Majd meglátom...

A kapitány belátta, hogy e tárggyal most nem kíván többé foglalkozni.

— De kérem, káplán úr, — mondá a grófné nagyon izgatottan, midőn a vendégek távozása után egyedül volt a káplánnal --- hogy lehetett oly ügyetlen, a társalgást oly módon folytatni, hogy ezeket az emlékeket fiamban fölébreszsze.

— Azt hiszem, ezek az emlékek még sohasem mosódtak el benne s most is, mint azelőtt, szenvedésének okozói --- mondá a káplán komolyan.

--- Ah, bah! - viszonzá a grófné --- betegségének oka az éghajlat volt. Most csak az a fő, hogy mindent távol kell tőle tartani, a mi a multa emlékeztetné, s ezért örültem eddig távollétének. Mindig a legnagyobb óvatossággal kerültem minden szót, a mi őt arra emlékeztethette volna.

--- Asszonyom, mi, emberek, végtelen keveset tehetünk óvatosságunkkal. Curt gróf és Nóra kisasszony ismét látták egymást.

Az Istenért! kiáltott föl a grófné hogy volt ez lehetséges?

--- A véletlen egy szakaszba hozta őket össze, s e viszontlátás szülte megrázkódtatás volt az oka a gróf új betegségének. Látta, mily kevésbé szunnyadtak az emlékek, ha még ily erősen tudtak hatni.

--- Istenem, Istenem! -- kiáltott föl ismét a grófné -- s éppen most, midőn annyi reményem volt, midőn minden tervem oly jól összevágott, hogy őt unokanővérével egyesítsem.

Inkább ne csináljon semmi tervet, grófné, a mely őt csak visszariaszthatná. Bízva az égre, hogy az intézkedjék, a mint mindenkinek javára válik. Nóra kisasszonytól nincs mit félnie; rég lemondott minden hozzá való igényéről.

Csak legalább ne mondott volna ellent azoknak az uraknak; egészen jó volt, hogy Curt halotta, mint beszélnek róla.

--- De valótlanosság volt s valótlanosság sohasem tesz jót mondá a káplán határozottan, de szeliden; mert a grófné izgatottsága jobban fájt neki, mint az, midőn bánatát látta. --- Kötelességem volt az igazságot védelmezni; mert ismerem a dolgok szomorú fordulatát.

De mi szükség volt e családdal az ismeretiséget megújítani? Oly boldog voltam a gondolatban, hogy az örökre szét van tépve folytatá a grófné még hevesebben. Izgatottsága menedékutat és elvezetőt keresett.

Nem látogatásról volt szó, grófné, hanem egy lélekről, s ez mindig hivatásom körébe vág. Láttam, hogy a balsorstól és kétségbeeséstől üzött szegény leányt nagy veszedelem fenyegeti, s megpróbáltam szavammal segítségére lenni, mint egykor haldokló anyjának megigérttem. Isten segítségével, azt hiszem, célzott értem.

No, mindenesetre még most is lovagol — mondá a grófné metsző hangon. Én mindjárt megijövendöltem, hogy az egészből nem lesz semmi jó. Gondolkodják ön erről, a hogy csak tetszik. De mit tegyünk szegény fiamért? Bár csak még távol maradt volna.

Ne tegyen semmit, grófné — mondá a káplán határozottan. — Félek, hogy már nagyon is sok történt a dologban; már fiának egészségébe s egy másik ifjú életnek boldogságába került. Ha valamely szerencsétlenséget szerfölötti aggodalommal iparkodunk elkerülni, legtöbbnyire másíkba rohanunk.

De a grófnét nem lehetett egyhamar meggyőzni.

XXI.

Oly szörnyű mélység örvényét vetették
Közénk, hogy nincs híd, a mely áthidalja.
Geibel.

Hát nem lesz többé soha nyugalma? Erre gondolt Curt a hosszú álmatlan éjen át, erre gondolt, midőn másnap reggel még fáradtabban, még kimerültebben csendes helyén üldögélt. Még a friss őszi levegő sem tudta lehűteni forró homlokát. Gondolatai a tegnapi beszélgetés óta szilaj csatát vívtak, melyből hasztalan iparkodott kibontakozni és azt lecsillapítani. Minden szó, melyet hallott, ott égett a lelkén, — a kiméletlen mód, melyen az ő nevét említették, s ezzel éles ellentétben a meg nem fogyatkozott tisztelet, a mély részvét, a gyengéd kimélet, melyet a káplán tanúsított iránta, mintha a rossz tettnek minden árnyéka távol maradt volna tőle! Kegyetlen balsorsról beszélt, mely őt arra kényszeríté — mily homályos talány volt ez? Ellenmondásokat rejtett magában, melyeknek megoldására nem lelt támpontot... De nem utasított-e vissza minden fölvilágosítást? Nem ítélte-e őt el kihallgatás nélkül? Mi tartá most vissza, hogy ahhoz menjen, a ki erről tudomással birni látszott és tőle fölvilágosítást kérjen?

Fölvilágosítást — de volt-e fölvilágosítás, mely kibebíthette volna a bűnt, hogy ily módon arczul verte szerelmét, megszegte a fogadott szót, miután ő kevéssel előbb oly bizonyítékot adott hűségéről és szerelméről? Ha arra az órára gondolt, melyben ujjongva ölelte őt keblére, szeretett volna fölkiáltani a dühtől és fájdalomtól, hogy így meg lett csalva. Ilyenkor megesküdt, hogy nevét többé nem engedi ajkaira jönni és minden fölvilágosítást visszautasít; de néhány pillanat múlva ismét magában töprengve kutatta az okot, mely ily változást lehetővé tett. Fájó fejére szorítá kezét, mintha ezzel ki tudná űzni onnan a gondolatokat.

Valami zajra föltekintett: Lilly állt előtte. Iparkodott lehetőleg eltitkolni fölindulását, mert senkinek sem volt szabad sejteni sem nyugtalanságát, sem annak okát. Habár erőltetten, de mégis barátságosan üdvözlé kis unokahugát.

Ez melléje ült; de ő is egy gondolattal látszott foglalkozni, melynek kifejezésére nem tudott mindjárt szavakat találni. Végre kissé habozva napvilágra jött.

— Curt, léssz oly szives... léssz oly szives velem ma délután néhány órára... egy kis kocsikázásra eljönni, melyet... melyet nagyon szeretnék veled, de mamád nélkül megtenni! — így beszélt a fiatal leány szakadozottan.

Curt inkább csodálkozott, mint örvendett a kérdés fölött.

— Kocsikázni veled? — mondá kissé vontatva hová? Tudod, kedves gyermek, mennyire kifáraszt engem minden!

Lilly a tegnap után talán szivesebb beleegyezést várt, s arczán elég tisztán volt olvasható a csalódás, melyet érzett.

— Azt gondoltam, hogy egy kis kocsikázás így szép időben neked nagyon jól fog esni! — visszonzá. — De ha téged kifárasztana, akkor természetesen... s távozni készült.

No, de az ember nem azért vendége hetekig egy fiatal hölgynek, ki a barátságos háziasszony és a szeretetreméltó ápoló kettős szerepét kitűnően játszotta, hogy mindjárt első kérését hidegen visszautasítsa.

Curt észrevette a fiatal leány sértődött arczát és megbánta kissé barátságtalan válaszát; mi volt egyéb hátra, mint kétszeres buzgalommal erősítenie, hogy rendelkezésére áll és minden lovagi szolgálatra kész.

Lilly arcza ismét gyorsan kiderült, s nem kérette magát sokáig, hogy Curtot szaván fogja.

— A kocsikázás jót fog neked tenni! — erősíté, önmagát megnyugtatta, de arról, hogy hová és miért lesz a kocsikázás, nem akart fölvilágosítást

adni. — Teljes bizalommal kell engem követned, mindent megtenned, a mire kérlek, szóval magadat teljesen rendelkezésemre bocsátanod! Majd később megmondom, miért! — mondá csintalan arczkifejezéssel. — Mamád beleegyezését határozottan azonnal ki fogom eszközölni, úgy hogy nem mondhat nemet... hacsak te nem teszesz valami ellenvetést, Curtie.

Curtie nem tett semmi ellenvetést; miután a beleegyezést már nem tagadhatta meg, minden további gondolat e tárgyról fölöslegesnek tűnt fel előtte.

A grófné természetesen nagyon csodálkozott huga önhatalmú, titokzatos terve fölött, a mely nem igen egyezett meg az illemről ápolt fogalmai-val. De épen most nem zavarhatta meg, a mi a két fiatal közti bizalmasságot előmozdíthatta, s így minden további ellenmondás nélkül beleegyezett: hisz Lilly jelleme annyira távol volt minden túlzástól, hogy terve csak nagyon ártatlan lehetett. Mint minden csendes, szívós ember, Lilly is kivitte akaratát.

Nagyon jó kedvben volt, midőn a tovarobogó kocsi-ban unokatestvére mellett ült; egészen el volt foglalva vállalkozásával.

Most már megtudhatod, hogy hova viszlek! — mondá Curtnak, ki kesergésében nem igen volt

kiváncsi. — B...-be megyünk; nem vasuton, ez kár volna ebben a pompás időben s két óra alatt a lovak is odaérnek. Még akkor elég jókor jövünk, hogy kivihessem szándékomat s még néhány óránk marad is. A kocsit előre hazaküldöm a mi állomásunkig, a hol ismét találkozunk vele. Este nem szabad a hosszú utat kocsin megtenned, azért vasúton megyünk vissza, a mi alig vesz egy negyedórát igénybe s még idejében otthon leszünk. Nem nagyszerűen rendeztem be?

Curt csak egy intéssel tudott kifejezést adni helyeslésének; abban is igazat kellett neki adnia, hogy a kocsikázás jól esik neki. Az üde, tiszta léghen a kocsi nyugodt haladása csillapítóbb volt, mintha a mai napot anyjával együtt kellett volna töltenie. Lassankint félálomba szenderült, melyben szomszédjának szavai majdnem érthetetlenek voltak előtte.

Még mielőtt a kitűzött két óra eltelt, célhoz értek, s a lovak prűszkölve álltak meg Lilly fővárosi palotája előtt. A házmester szolgálatkészen nyitotta meg a fiatal úrnőnek a mindig készen álló szobát.

Míg Curt csak most jött magával tisztába, hogy hol van, s ránézve minő emlékek fűződnek e helyhez, mert keletre utazása óta nem látta a fővárost, Lillynek hosszú beszélgetése volt házmesterével.

Kis idő múlva egy levélkével jelent meg, melyet a fiatal grófnőnek nyújtott át.

— Úgy, Curtie — mondá Lilly — ha eléggé kipihted magadat, hogy engem elkísérhetsz, akkor, kérlek, menjünk. Nézd, ebbe a szállodába vezess engem; ezeken az utcákon kell átmenünk! — tevé hozzá, az ép kapott jegyzeteket eléje tartva.

Curt szórakozottan tekintett a levélkére, hogy magát tájékozza s azután karját nyújtá unokanővéreinek. Emlékei ismét sokkal hangosabban beszéltek, hogysem Lilly szándékai fölött töprengni hagyták volna. Valószínűleg valami bevásárlás, melylyel valakit meglepni akar, gondolá.

Curt némán haladt tova és arra a napra gondolt, melyen utoljára járt e város utcáin; ama reggelre, midőn Nórát itt találta és az esdekelve kérte őt, hogy ne menjen külföldre! Igaza volt-e sejtelmével? Máskép lett volna-e minden, ha közelében marad, ha nem hagyja őt oly védtelenül?

— Itt vagyunk! — mondá Lilly hirtelen; mert inkább ő volt a vezető, mint Curt. A nagyobb szállodák egyike előtt álltak. — Itt kell valakivel beszélnem. Kérlek, vezess még be, a házban majd magam is eligazodom; azután légy szives egy félóra múlva ismét értem jönni.

- Szabad ezt neked megengednem? — kérdé

Curt, most mégis csodálkozva különös magaviselete fölött. — Azt hiszem, mint féltékeny unokatestvérek meg kellene neked tiltanom ily titokzatos légyottot.

Unokatestvéreknek nincs joguk valamit megtiltani! — nevetett a kis grófnő. — S majd meglátod, Curtie, ha később elbeszélem, te is egészen helyesnek fogod találni. Most nem mondok semmit: a ki nagyon sokat kérdez, nagyon sok feleletet kap. Csak légy oly szives és várj itt félóra mulva; meglátod, hogy pontos leszek! — s esdőleg nézett rá.

Curt, miként anyja, a legjobb véleménynyel volt Lilly felől; lehetetlen volt ránézve róla egyebet föltételezni, mint a legártatlanabb dolgot. Ezenfölül a pontosság kiváló erénye volt. Így nem zavarta örömet és reá várva, a szomszéd utcákat bejárta. De a nagy város élénk sürgése-forgása nem volt rá egyéb hatással, mint hogy e nyugtalanság idegeire még borzasztóbban kellemetlen befolyással volt.

Pontosan, a kitűzött időben feltűnt Lilly kék fátyola és sietett őt ismét oltalmába venni.

— Nos, megtörtént a nagy összeesküvés? — mondá incselkedve. De egy tekintet vetve erősen kipirult arczára, azonnal észrevette a könyeknek félreismerhetetlen nyomait.

— Mi ez, Lilly? — kérdé most komolyan aggódva.

De a fiatal leány még nedves szemei daczára ismét mosolygott reá és erősebben karjába kapaszkodott. Egy ideig szóltanul haladt mellette.

— Most mindent elmondok neked! — szólalt meg azután hirtelen, mintegy szilárd eltökélés után. — Nagy szivesség volt tőled, hogy minden kérdezősködés nélkül megtetted, a mire kértelek. Lásd, Karsten Nórát látogattam meg.

Curt megállt, mintha villamos ütés érte volna.

— Karsten Nórát, a lovasnőt? — mondá saját-ságos, metsző hangon.

Igen, Karsten Nórát. Oly illetlennek tartod ezt? Hisz tudod, hogy még a nevelőintézetből ismerem őt! Senkit sem szerettem úgy, mint őt; mert egyik leány sem volt oly jó, oly jámbor és oly barátságos. Sok büntetéstől megmentett ő engem, sokszor vigasztalt, pártomat fogta, midőn a honvágy majdnem fölemésztett; s ezerszer megfogadtam neki, hogy sohasem feledkezem meg róla. Azért most nagy igazságtalanság lett volna őt feledni, mivel lovasnőnek kellett lennie! Ezt bizonyára csak atyja akarta, mert hisz üzlete. Midőn tegnap hallottam, hogy itt van és nem sokáig fog maradni, mindjárt elhatároztam, hogy meglátogatom. Ki tudja, mikor láttam volna különben őt viszont? Ezenfölül azt is gondoltam, hogy most különösen jól fog neki esni, ha az ember meg-

mutatja, hogy mindennek ellenére még szereti őt. Gyűlöletesnek tartom valakit azért cserben hagyni, mivel balsorsa őt szerencsétlen módon lealacsonyította. A néni pedig nem engedte volna meg látogatásomat, ha őt kérdeztem volna. Te is azt hitted volna, hogy ellenvetéseket kell tenned. De ugy-e, Curt, mégis igazam volt?... Talán csak nem haragszol? — tevé hozzá, aggódó tekintetet vetve Curt arczára, melyben nem tudott olvasni, oly nagyon lehajtá fejét.

Mit gondolt ő Lilly egyszerű szavaira, hogy mintegy kábultan haladt mellette?

— Igen, — mondá végre nagy nehezen — igazad van; az Isten áldja meg szivedet, gyermeked elhatározásodat! És ha tévedtél Nórát illetőleg, ez szép tévedés volt.

— Oh, úgy örülök, hogy nem haragszol! — csevegett tovább a kis grófnő. — A mit a néni gondol, azzal nem törődöm; de ha te megpirongattál volna, az nagyon fájna. De hidd el, nem tévedtem Nórában. — Még most is ép oly jó és jámbor, mint azelőtt — hisz tegnap a káplán is mondta — s nem is hiszed, mily szép! Megható volt, mennyire örült, hogy én meglátogattam s mily szívélyesen köszönte meg. De nem hiszem, hogy boldog; úgy sírt, hogy alig tudott felelni kérdéseimre. Ma ismét lovagolnia kell, — gondold csak, mily rettenetes. Nem is szeret-

ném őt ott látni. Azt is megmondtam neki, hogy te kísértél el ide, mert a néni felől és felőled kérdezősködött. Hisz tudod, Svájcban mint kis leányt láttad őt. De nem engedte meg, hogy téged föl-hivassalak.

Igy beszélgetett Lilly egy lélekzettel tovább; mert vállalatának sikerülése egészen beszédessé tette.

De még sokkal többet is mondhatott volna, Curt nem hallott abból semmit. Mintegy szédülés fogta el. Nóra ismét keresetlenül előtte állt... Ez volt a válasz a gondolat-küzdelemre, melyet ma végigharczott, — s ismét el hagyja tűnni az alkalmat?

Megérkeztek Lilly palotájába.

— Itt maradhatsz néhány pillanatig egyedül? — mondá Curt különös sietséggel, midőn Lillyt szobájába kísérte. — Előbb egy régi ismerősomeet láttam az utcán, azzal szeretnék beszélni. Hisz még két órai időnk van.

— Mindenesetre! — erősíté Lilly. — Itt kényelmesen megvárhatlak. Csak arra kérlek, hogy a vonatról el ne késsünk.

De Curt már eltűnt. Lesietett a lépcsőkön, kirohant az utcára, mintha félne, hogy egy percnyi késés határozatát megingatja. Mit akart, mit kívánt? Maga sem tudta jól, csak a pillanatot nem akarta ismét elszalasztani.

— Gróf Degenthal! — kiáltott föl Nóra el-

borzadva, midőn Curt kis idő múlva szenvedélyes izgatottságban előtte állt. -- Gróf Degenthal! Önnök nincs joga már hozzám jönni!

Büszkén és hidegen föl akart kelni, de reszkette összeroskadtt.

- Nincs jogom már? --- kiáltá Curt hozzálépve és erősen megfogva kezét. -- Ki rabolt meg jogomtól? Ki csapta arczomba a legönfeláldozóbb szerelmet? Ki törte meg a hűséget, ki árulta el a legszentebb ígéreteket?... megvetendő gyávaságból, vagy még megvetendőbb hiúságból! Nóra, szeretném, ha gyűlölni tudnálak! --- s visszalökte a kezét, melyet ép fogott.

-- Curt, Curt! Magad sem hiszed, a mit mondasz! Tudod, hogy egész boldogságom a szerelmemben rejtett! - viszonzá Nóra metsző fájdalomban.

- Szerelmedben! -- ismétlé Curt, keserűségének szabad folyást engedve. -- Szerelmedben, mely a legrövidebb határidőt nem élte túl, mely a legnyomorultabb módon tönkre ment...

E kiméletlen szavak, úgy látszik, fölébreszték Nóra büszkeségét; halásápadtan, de nyugodtan kelt föl. Ajkai reszkedtek, de tisztán és világosan beszélt.

--- Nincs jogod engem elítélni, mert mindent elmondtam neked, de te nem akartál meghallgatni, minden fölvilágosítást visszautasítottál!

E szemrehányás szívéig hatott Curtnak s a mint most Nóra előtte állt, oly komolyan, oly szépen, a bűn minden árnyától ment homlokkal, szemeit nyiltan ráemelve, s mégis a kimondhatatlan fájdalom tekintetével, — harag és keserűség ellenére ismét föllobbant benne a visszafojtott parázs.

-- Nóra, Nóra! kiáltott föl -- miért tetted ezt? Azt hiszed, hogy én nem szenvedtem? Nézz reám, vajjon nem változtam-e meg, nézd, mibe került nekem, -- s kérdelem, mivel érdemeltem meg, hogy így bántál velem?

— Bocsáss meg! bocsáss meg! nem az én hibám volt! Oh, Istenem, oly rettenetes áldozat volt! Miért nem az én életemet dúlta föl az a tied helyett?

Mintegy kétségbeesve rejté kezeibe arcját.

Azt hiszed, hogy életemnek van még valami becse előttem azóta, hogy a legszentebb rám nézve a porba lőn tiporva? És mégis, Nóra... mondd meg nekem... fejtsd meg e sötét rejtélyt...

Elhallgatott, mintha képtelen lett volna tovább beszélni; hevesen magához vonta Nórát és levette kezeit arczáról. Lángoló tekintettel nézett a leány szemébe, mintha bensejébe akarna látni.

— Most már késő... — suttogá Nóra panaszos hangon — örökre késő! Oh, Curt, csak itt lettél volna!

Feje Curt vállára hanyatlott, miközben könyözön patakzott szemeiből; karjai szenvedélyes fájdalomban karolták át őt.

— Itt vagyok, Nóra, most itt vagyok! — viszonzá Curt, megrendülve Nóra fájdalmától, s ajkait homlokára szorítá. — Még minden jóra fordulhat! A szerelemnek sohasem késő.

— De igen, igen! A hullámok összezsáptak fölöttem... te sem menthetsz meg már engem... A megtörténtet meg nem történtté tenni nem lehet. Magad mondád, hogy az az óra engem porba tiport — s jól tudom ezt! Most méltatlan vagyok szerelmedre, — szerelmedet már nem fogadhatom el... Menj, Curt, s hagyj magamra... Miért is jöttél vissza?

— Hogy megkapjam, a mit követelhetek, habár egyszer vak fájdalomban visszautasítottam! De szívem nem nyert nyugalmat amaz utazás óta, mely oly csodálatosan összehozott bennünket s midőn a drága pillanat mégis elveszett ránk nézve. Most nem szabad elvesznie, — fölvilágosítást akarok! Semmi titok, semmi ármány ne válaszszon el bennünket. Tudod, hogy mindennél drágább voltál nekem, s bármit tettek is, hogy az örvényt közöttünk fölnyissák, az egész világgal daczolva, enyémmé teszek, Nóra, csak beszélj, beszélj! — És még szorosabban átölelte.

Nem fogod, nem szabad megtudnod, — most már nem! — viszonzá Nóra. — Késő! — De ugyanazon pillanatban összerezett és hirtelen mozdulattal kibontakozott karjaiból. — Valaki jön! — mondá ijedten és lihegve. — Oh, ez a rettenetes ember, épen most!... Menj, mindent megmondok, mindent meg fogsz tudni — de most menj! Curt, menj!

— Miért? — akarta Curt épen kérdezni. De az ajtón már kopogtak s mielőtt megfordulhatott volna, már meg is nyílt.

Landolfo lépett be. Kaján mosoly röppent át vonásain, midőn kettőjüket megpillantotta.

— Gróf Degenthal! Ah! — mondá, magát könnyedén meghajtva. — Nóra kisasszony, azért jöttem, hogy önt az előadásra elvigyem; itt az ideje.

— Köszönöm; atyám mindig maga jön értem! — mondá Nóra hidegen és elutasítólag.

— Atyja küldött önért. Ha tudom, hogy ily kedves vendége van, nem mertem volna zavarni! — viszonzá Landolfo, a «kedves vendége» szavakat szemtelenül hangsúlyozva. — Talán jobb szeretne ma nem lovagolni? Ha kívánja, hogy ezt atyjával közöljem... — s egészen fesztelenül állt meg Nóra mellett, mintha joga volna ehhez s kihívó tekintettel méregette Curtot.

— Szándékaimról majd magam fogom értesíteni

atyámat! válaszolá Nóra. Gróf Degenthal, félek, hogy válnunk kell! - mondá hozzá fordulva és neki kezét nyujtva.

Curt megragadta a hideg és reszkető kezét.

--- Tehát megyek, mert az én időm is azonnal lejár. De a legközelebbi napokban visszajövök, Nóra! mondá határozottan. Mindennek ki kell világosodnia. Bármilyen legyen is, nyíltan kell beszélnünk. Számítson tehát reám biztosan a legközelebbi napokban.

Hangsúlyozta e szavakat, mintha önmagát akarta volna megszilárdítani határozatában s mintha ezt a szemtellenül még ott álló Landolfonak is tudtára akarta volna adni.

Landolfo kellemetlen, sokat jelentő mosolylyal válaszolt.

Nóra, úgy látszik, nem vette ezt észre, vagy nem akart a szemtelennel vitába ereszkedni. De hangja végtelenül fájdalmasan, majdnem hitetlenül hangzott, midőn Curt szavait ismétlé:

- A legközelebbi napokban...

Egy pillanatra kiterjeszté kezeit, mintha vissza akarta volna tartani a fiatal embert.

De Curt elsietett; egy kocsiba ült, hogy gyorsabban térjen vissza. Daczára, hogy tulajdonkép még mitsem tudott meg, mitsem ért el, mégis úgy érzé, mintha mázsányi teher esett volna le szívéből.

Viszontlátta őt, az első szó végre ki lőn mondva, a köztük levő válaszfal ledőlt. Arczából kiolvasta, hogy csak boldogtalan végzet vezette elhatározásában; áldozatnak nevezte azt, s Curt meg volt győződve, hogy talán csak félreértett kötelesség vitte rá.

Eltaszítsa-e őt magától, mivel nem volt ereje a viszonyokat legyőzni? A régi érzet, hogy őt meg kell mentenie, ismét fölébredt benne; mint gyermekkorában, most is védelmére bizottnak hitte őt. A szerelem régi hatalmával győzött minden nehézségen. Igen, vissza akart hozzá térni a legközelebbi napokban, mint megígérte s azután cselekedni! Csak az, a ki, mint ő, évekig homályban botorkált, foghatná föl, mennyire megnyugtató őt ez elhatározás.

Belépett unokanővérehez, de ez nem volt egyedül. Egy szélesvállú férfi világos úti öltözetben, kezében a legexotikusabb panamával, ült mellette. Telt, barnult és szakállal erősen benőtt arczát most a belépő felé fordította.

— Dahnow, te? kiáltott föl Curt s rendkívül meglepetve nyújtá feléje kezét. — Barátom, honnét jössz?

— Egy kis tengertúli utazásról, mely három évig tartott, — hogy megint európai legyek! — mondá a megszólított, barátja kezét erősen megrázva. — Miután ritka megfigyeléseim értékesítése végett

az itteni tudományos nagyságokkal értekeztem, téged is föl akartalak keresni, mielőtt északi hazámba visszatérek. Kedves unokanővéred itteni lakásán családod felől tett tudakozódásaim ama kedvező sikerrel jártak, hogy esetleges ittléteteket megtudtam. Lilly grófnő pedig kegyes volt engem mindjárt fogadni — ime, ez az én *vitae curriculum*-om. Sémmi örvendetést sem hallottam rólad, öregem! Betegnek lenni... mily időpazarlás ez az ifjúkorban! De úgy látszik, jobban felüdültél, mint szeretetreméltó ápolód mondotta! — tevé hozzá, egy tekintetet vetve Curt izgatottságtól kipirult arczára és csillogó szemeibe.

— Talán csak nincs lázad? — kérde Lilly, szintén csodálkozva e változás fölött. — Curt, rettentés volna, ha az utazás neked megártana! Örökké szemrehányásokat tennék magamnak.

A legőszintébb aggodalom szólt vonásaiból.

— Légy nyugodt, hugocskám! — mondá Curt, fesztelenül a pamlagra dőlve. — Pompás eszme volt tőled. Meg sem mondhatom, mily hálás vagyok azért irántad, mily jót tett nekem e nap. Nem, ne kényeztess úgy el! — folytatá, a vánkost visszatolva, melyet Lilly feje alá tett; de a felé nyult kezét szorosan tartá. — Dahnow, nem is hiszed, mily kedves kéz ez — mondá majdnem gyengéden — s mily kedves kedély. Ily hű jószághoz mi

férfiak nem igen értünk! Ezzel szemben mi igazi barbárok vagyunk.

Curt a hű barátságra gondolt, melylyel Lilly Nóra iránt viseltetett s mely neki a viszontlátást lehetővé tette.

De Lilly elpirult.

— Ugyan ne beszélj ily ostobaságokat! — mondá, kezét zavartan visszahúzva.

De úgy látszik, grófnő, hogy komolyan beszélt! — mondá Dahnow, a két rokont figyelemmel kísérve — s ez egy résztvevő háziasszonynyal szemben jogosult is. — Magában pedig így gondolkodott Dahnow: — Tudja ördög, ez bizonyosan végzetem! Hát azért jöttem vissza három év után az egyenlítőről, hogy őt ismét szerelmi vallomással foglalkozva lássam, mint már egyszer? A szegény Nóra, úgy látszik, teljesen el van feledve — egykori levelemnek nem sok eredménye lehetett. Minden esetre okosabb így. Boldog, ki képes erre; ily rajongóknak mindig kell valakiért rajonganiok... De mi lehetett Nórából?

Mintha *flux de bouche*-a kissé elakadt volna; nemsokára elbucsúzott.

— A legközelebbi napokban kimegyek Göhlitzbe! — felelé Lilly sürgető meghívására, hogy régi barátját ott meglátogassa. Curt még titokzatosan fülébe súgta:

Igen, jöjj; valami fontosat akarok veled közölni.

— Mintha nem tudnám már most kitalálni! morgott a kövér.

Hála Istennek, az utazás jól esett neked! — mondá Lilly hazatérésközben, miután néhány aggódó pillantást vetett unokatestvérére. Meg-erősödtél. Egyébiránt utazásunk céljáról hallgasunk, Curt. Köszönöm kíséretedet.

Nem, én tartozom neked köszönettel! — mondá Curt. A mit ma cselekedtél, szived egy szép vonása volt. Lilly, a legközelebbi napokban neked is fogok valamit mondani, s akkor ismét említést teszek kedves, hű kedélyedről.

Még többet is akart mondani, de Lilly zavarodottan futott el tőle.

XXII.

Mert hajlamink, fiú, bármint dicsekszünk,
Lengébbek, ingóbbak s bizhatlanabbak,
Esendőbbek s sokkal mulóbbak is,
Mint a nőkéi. *Shakespeare.*

«A legközelebbi napokban!» Az ember szereti az időmeghatározást; van benne valami megnyugtató rá nézve, mintha már az idő kezében volna, pedig a legközelebbi nap ép oly homályos előttünk, mint a legközelebbi jövő.

«A legközelebbi napokban» — gondoló Nóra s daczára, hogy azt mondta: «késő», szive sejtelmes örömtől reszketett. Ő eljött, vissza akart jöni! Bár a harag rezgett a hangjában, bár majdnem birói szigorral követelt fölvilágosítást, — a szerelem mégis túlnyomólag győzött. Nóra nem akart semmit remélni; minden pillanatban azt mondá önmagának, hogy erős fog lenni, hogy semmi áldozatot sem fogad el tőle, hogy visszautasít mindent, a mire most már még csak gondolni is rossz volna — de a boldogságban való hit oly erős a fiatal szivekben, hogy mindig újra felüti fejét. Egy a legtisztább örömmel tölté el Nórát: hogy szívét egészen föltárhatja Curt előtt, hogy nem kell félnie az ő tekintetétől — s e mellett borzadva gondolt vissza az órára, midőn mintegy örvény előtt állt.

«A legközelebbi napokban» — gondoló Curt is s behunyta szemeit minden kétkedés elől, melyek félelmet, büszkeséget, bizalmatlanságot suttoztak fülébe, miután az első hev lecsillapult.

— «A legközelebbi napokban» — mondá Lilly is, midőn szőke fejét a vánkosoakra helyezte s alig tudta kimondani, mennyi mindent remélt a legközelebbi napoktól. — Ha majd az enyém lesz, akkor nemsokára egészen meggyógyítom őt; itt már úgy is sokkal jobban lett — tevé hozzá némi büszkeséggel.

Sajátságos, a nők egyik része a szerelem boldogságában így gondolkozik: «ha az enyém lesz», mások pedig gondolatban így fejezik ki magukat: «ha az övé leszek» — csekély, de jellemző különbség. Lilly csak úgy fogta föl a boldogságot: «ha az enyém lesz».

A legközelebbi napokban, harmadnapra rá, hogy Curt és Lilly a fővárosban voltak, egy hír futotta be a várost, mely, mint minden botrányos történet, nagy kíváncsiságot és érdeklődést keltett. A ráérő nyelveket annál is inkább mozgásba hozta, mert általánosan ismert, sokszor megbeszélt személyiségekre vonatkozott. A Karsten-czirkusznak estére kitűzött előadása a kezdet előtt, mikor a nézők már össze voltak gyűlve, abban maradt, mint mondták, az igazgató hirtelen megbetegedése miatt. A társulat tagjai közt támadt zavar és izgatottság, Landolfo meg nem jelenése, ki az igazgatót mindig helyettesíteni szokta: mindez mindenféle beszédre adott alkalmat. Nemsokára azután az a hír is elterjedt, hogy az igazgatót leányának első üzletvezetőjével való titkos megszökése miatt támadt izgatottságtól szélhűdés érte. A hír természetesen azonnal a legkülönbélebb alakokat öltött, majd tragikus magaslatra emelkedve, majd a legnagyobb mocsárba süllyedve, a szerint, a minő közönségre talált. Némelyek tudni akarták, hogy nem az igazgató

leánya, hanem a neje szökött meg, de ez a nézet nem igen jutott érvényre, mert a szép Nóra viszonyát a nem kevésbé szép Landolfóhoz régóta ténynek tartották, az igazgató neje pedig már az elvirágzott szépségek közé tartozott.

A napi sajtó nemsokára hozta a történetet mindenféle részletekkel; de a pár elszökésének tulajdonképi okával még sem voltak tisztában, mert egybekelésüknek, a mennyire tudták, semmi sem állt útjában. Nemsokára azonban nagyszerű sikkasztásokról kezdtek suttogni, melyeket az üzletvezető követett el.

Az igazgató néhány különös pártfogója és néhány szabadalmazott hírvadász, a milyen minden kis és nagy városban elég van, személyesen ment a szállodába, hol az igazgató családjával lakott, hogy pontosabb adatokat szerezzen. Ott sem lehetett sokat megtudni, mert a család az esemény után egészen elzárkózott a külvilágtól. Az orvos az igazgató állapotát életveszélyesnek és mindenesetre nagyon hosszadalmasnak nyilvánította, jelentették nekik.

A megbetegedés okát illetőleg az óvatos főpinczér csak vállat vont. Az utóbbi napokban — így beszélte el — egyenetlenségek fordultak elő a családban. A szobaleány egy heves jelenetről beszélt, mely az igazgató és leánya közt lefolyt és azután — a főpinczér mosolygott, mint ily kényes dolgoknál leg-

többnyire történni szokott — az igazgató az utóbbi időben gyakran kissé erősen megreggelizett, a mi erőteljes szervezetének az ő korában talán nem tett jót. Aztán, ha az igazgató fáradt volt, Landolfo úr a hölgyeknél folyton ki- és bejárt. Ama délutánon, mint a kapus emlékezett, az egyik hölgy elfátyolozva és úti öltözetben jött le Landolfóval a lépcsőkön s vele a készen álló bérkocsiban távozott. De Landolfo a hölgyeket gyakrabban elvitte a próbákra, tehát ez nem tűnt fel szokatlannak. Csak este lett oda fönt nagy izgatottság és az orvost hívták. Azóta pedig semmit sem tudtak meg, mert az asszony csak férje és kis gyermeke ápolásának szenteli magát és senkit, még a vendéglő szolgálatszémélyzetét sem bocsátja be. A szökevények üldöztetéséről, úgy látszik, teljesen lemondtak.

E kevésbé fölvilágosító hírekkel tértek vissza a tudakozódók, a melyek a mindenütt hallottakat csak megerősítették. A hír utolsó árnyalata, mely mint mondták, az orvostól eredt, hogy tudniillik nem a leány, hanem az asszony a megszöktetett, teljesen alaptalannak látszott, mert a kis fiú ott léte nagyon is e föltevés ellen beszélt.

Különben az egész dolog, mint minden ily napi ujság, nagyon hamar feledésbe ment volna, ha egy pikáns fordulat a közönségnek és ez alkalommal különösen a magasabb társadalmi köröknek érdek-

lődését kétszeresen föl nem kelti. A legolvasottabb napilapok egyikében egy cikk jelent meg, mely a megszojtetés titokzatos okára világot vetett. A helyi tudósító egész pontosan tudott leírni egy szerelmi történetet, mely a szép Nóra és egy fiatal osztrák gróf között, kinek neve három betűvel elég világosan jelezve volt, körülbelül három év előtt lefolyt. Tudta, hogy a szép hölgy atyja nagyon kedvezett a viszonynak, a D...t...l-család nagy bossúságára, a mely végtelen sokat fáradozott azon, hogy a fiút e hálóból kimentse, míg végre egy diplomáciai állás elfogadására bírta őt. Azt sem hallgatta el, hogy az igazgató még ekkor is sokat erőlködött, hogy az előkelő szerelmest lebilincselje, s a szerelmesek titkos légyottjait szívesen elősegítette. Csak midőn a család szilárd akaratán minden hajótörést szenvedett, határozta el ő is, hogy leányát nyilvánosan föllépteti, és ezentúl nem ellenezte első ügyvezetőjének leánya iránti vonzalmát, sőt oda is ígérte őt neki. A hűtlen kedves fölötti bánatában-e, vagy változott vonzalomból, a szép Nóra is beleegyezését adta és viszonyuk általánosan ismeretes volt. Most évek után D. gróf egyszerre ismét megjelent s régi kedveséhez ismét feltűnő módon közeledett. Az atya reménye, hogy leányát mégis még beviheti a magas körökbe, ezáltal oly nagy mértékben fölébredt, hogy üzletvezetőjével azonnal

összekapott s őt elbocsátotta. De ez most élt jogával és menyasszonyát minden további ármánykodás elől megszöktette, — vajjon a szép nő teljes akaratával-e, az eldöntetlen maradt. Két nappal ugyanis a szökés előtt D. grófot látták a vendéglőben, a hol hallomás szerint L. úr őt jegyesénél meglepte.

E történet a maga homályosságában épen arra való volt, hogy jó falatja legyen az olvasóközönségnek. Valószínűségei és valószínűtlenségei, sőt ellenmondásai mind mellékesek voltak az egy fődologgal szemben, hogy a legelőbbkelő családok egyikének neve bele lett keverve. Ez a sejtéseknek tág mezőt, a kárörömnök és a pletykának vagy részvétnek bő forrást nyitott.

Majd erre, majd arra az eseményre emlékeztek; Curt gróf eltűnését és megjelenését összeköttetésbe hozták némi hírekkel, melyek egykor a Rajna mellől átszivárogtak. Az anyáknak, kik reá, mint jó pártira biztosan számítottak, eszükbe jutott a hölgyvilággal szemben tanúsított hidegsége, a mely ritkán enged valami jóra következtetni; a fiatal férfivilág, melynek példányképül lőn felállítva, nevetett a csalódás és élczelt a szép Nóra fölött, ki oly rideg volt; az öreg urak összedugták a fejüket s egymást kérdezték, hogy mi a teendő, ha valaki az ő körükből ily nyilvánosan kompromittálta magát.

A világ sokat könnyen vesz és sokat elszenved,

míg azzal nem törődhetik; de annál jobban megboszulhatja magát, annál kiméletlenebb, mihelyt valami köztudomású lesz s ezáltal ítéletét kihívja. Ezért a hangadó arcok komolyak és szigorúak voltak; sokfélekép magyarázható kifejezéssel sajnálkoztak az anyán, a leghitetlenebbek, kik rágalmat sejtettek, azt gondolták, hogy mégis kell valaminek lenni a dologban.

A göhlitziekre villámcsapásként hatott az első hír. A grófné Landolfo megszökését Nórával a napi lapból olvasta s azt állította, hogy őt ez nem lepte meg. Odaadta a lapot Lillynek, hogy e hír leczkéül szolgáljon neki, hogy ne legyen többé oly jó véleményyl Nóra felől.

A mily izgatott csak lehetett Lilly, oly izgatott lőn e hírre.

Ez nem igaz, ez nem lehet igaz! erősíté sajátos szívósságával. Nóra sokkal jámborabb és sokkal jobb, hogysem ilyesmit tegyen.

— Gyermekek, ily környezetben töltött évek megváltoztatják az embert — mondá a grófné fontos arcczal.

— De Nóra nem változott meg — állítá makacsul a kis grófnő — rettenetesen bánkodik, hogy e pályára kellett lépnie. Csak atyja iránti szeretetből tette.

— Hogy tudod te mindezt? — kérdé a grófné élesen, homályos gyanúval véve őt szemügyre.

Lilly sötétvörös lett, de függetlenségének teljes tudatában bátran nézett nénje szemébe.

Mert épen a napokban láttam és beszéltem vele. Csakis azért mentem el Curttal, hogy őt meglátogassam.

Curttal? Curtot hozzávitted? mondá a grófné tompa hangon. A halálos aggodalom, mely vonásaiban visszatükröződött, megrémíté a kis Lillyt.

Nem Curttal; csak kíséretét kértem, mert terembe nem akartam beavatni Richthowen kisaszszonyt. Curt csak akkor tudta meg, hogy kit látogattam meg, miután ott voltam. Ő épen nem szidott meg azért, hanem azt mondta, hogy jól cselekedtem.

— Tehát nem látta őt? kérdé a grófné kissé megkönnyebbülve.

Nem, csak a lakásáig vezetett, a nélkül, hogy tudná, mint mondtam, kit fogok meglátogatni. Egyébiránt nem is hiszem, hogy abban valami illetlenség volt, mert unokatestvéremmel, kivel nevelkedtem, utaztam és mentem végig az utczákon tévé hozzá sértődött hangon a kis göhlitzi úrnő, miközben nénjét elhagyta.

A grófné hallgatott. Szerette, hogy Lilly érzékenysége oda irányult, a mit nem volt szándékában rosszalni s hogy nem kívánt tőle bővebb fölvilágosítást. De hát igaza lett volna a káplánnak: hasztalan volna minden gondoskodás, s lehetetlen

a szálakat kezében tartani? Fiát azonban nem tudta megkimélni az utolsó keserű csepptől sem. Eltitkolta volna előle a dolgot, hogy a régi emlékeket ne érintse; de most legbiztosabb volt, hogy mindjárt tisztán lásson, különösen a sok eszményi fölfogás után, melyeket róla újabban hallott. A dolgokat csak mindig egyszerű, reális álláspontról kell venni, --- ez volt nézete.

E szerint a hirlapot felküldötte fia szobájába, a hol tudta, hogy azonnal meg fogja találni.

A kiégetett seb legkönnyebben gyógyul --- gondolá.

S mint pusztító tűz hatott a hír Curt szívébe, mely ép most szerzett egy szemernyi békét. Mereven nézett a lapra és csikorgatva szorította össze fogait. Nem mondta, mint Lilly: «Ez nem igaz»; sokkal tovább ápolt bizalmatlanságot kedvese iránt; sokkal jobban meg volt ingatva szerelme alapjaiban. Nem is rogyott össze szédelegve, mint egykor; most már sokkal jobban hozzá volt szokva a fájdalomhoz, a csalódáshoz. Óriási nagyságban tűnt fel előtte a bizonyosság s ezen szétmállott, a mit bizalomban és hitben ép ismét szerzett.

Megcsalatva... újra rászédetve? Ez volt a titok megoldása? Ez volt a válasz kérdéseire? «Késő... örökre késő»; ezt hallotta saját ajkairól. Tehát ezért volt késő! És ezt az embert belépni látta hozzá,

mintha joga volna ehhez; észrevette a gúnyos tekintetet, a hideg mosolyt, midőn távozott és Nóra halványságát, reszkető aggodalmát. Igen, eszébe jutott, miként látta őt amaz éji utazás után — mindig világosan kimutatva jogát Nórához. Mindent tisztán látott. Valóban, Nóra nem sokat mondott azzal, hogy porba sülyedt, ha magát ily nyomorult uralma alá bocsátotta! És ő, ki ép most esküdött meg, hogy őt mindennek ellenére ismét fölemeli, mint drága kincset, mely kincs marad, ha a sors kis időre aljas kezekbe sodorja is! — ő, ki másodszor akart a világgal és saját elveivel szembeszállni, mert a díjat magához méltónak tartotta — másodszor oly kimondhatatlanul meg van csalva! —

De e gondolattal fölébredt benne a szükségérzet is, hogy fájalmát, gyalázatát el kell titkolnia. Úgy rémlett előtte, mintha mindenkinek le kellene olvasnia homlokáról az utóbbi napok gondolatait és határozatait, mintha mindenkinek joga volna gúnyosan kacagni könnyenhivőségén, gyengeségén. Anyja tekintetét legkevésbé tudta kiállani.

Midőn a grófné utána tudakozódott, már nem volt Göhlitzben. A szolga azt mondta, hogy a gróf úr fontos hírt kapott, melynek folytán távoznia kellett, gyalog ment a vasúthoz s csak néhány nap mulva fog visszatérni vagy tudósítást küldeni.

A grófné szörnyen megijedt. Ismét elhamarko-

dottan cselekedett? Lilly is lecsüggeszté fejét, midőn unokatestvére váratlan elutazását megtudta. Hisz be akarta őt avatni Nóra miatti bánatába.

Nénjére pedig még egy kemény megpróbáltatás várakozott. Az öreg kegyelmes úr egy délután aggódó arczzal jelent meg Göhlitzben és titkos kihallgatást kért.

Az öreg úr még mindig tevékeny ember volt, ki igen szeretett nehéz kérdéseket kezébe venni. Az a cikk, mely Curt nevét oly sértő módon hurczolta nyilvánosságra, valamint az ahhoz fűződő sok mende-monda birta őt arra, hogy mint jóbarát, ki egykor a grófné bizalmát birta, vele értekezzék. A grófné kétségbe volt esve. A sors rettenetesen megboszlta magát. Mindent megtett, hogy a nevek együtt említését elkerülje — s most a legaljasabb módon hurczolták együtt nyilvánosság elé. Majdnem szédült, midőn az öreg kegyelmes úr tudósítását hallgatta; fölháborodva olvasta a cikket, büszkén akart mindent visszautasítani, — de az után, a mit Lillytől hallott, nem tagadhatta, hogy Curt ama napokban a fővárosban volt; be kellett vallani, hogy most sincs itt, hogy az első hírre elutazott a nélkül, hogy ő tudná, hová. Talán még mélyebben belebonyolódott a boldogtalan történetbe, mint ő sejthette. Most mindent lehetségesnek tartott. A kegyelmes úr arcza mindig aggódóbb lőn. Az öreg

úr, mindenestre a régi barátság kedvéért, latba akarta vetni egész befolyását — de, de Curt gróf legalább is nagyon vigyázatlan volt.

Ez a haszon önálló fiatal hölgyek utazásai-
ból — mondá még ugyanazon nap estéjén a grófné unokahugához, haragjának és keserűségének szabad folyást engedve, mert érezte, hogy a főváros közelsége és a lapok által eszközölt nyilvánosság miatt úgy sem csinálhat belőle a fiatal leány előtt titkot. Röviden elbeszélte neki a dolgok lefolyását s megmutatta neki a cikket, mely a hirlapban megjelent. Fájdalma keserűségében nem kimélte huga érzelmeit, minthogy most már úgy is mindent elveszettnek tartott.

Lilly nyugodtan hallgatta nénje szavait és csendesen elolvasta a gyűlöletes szavakat.

De hisz ez ép úgy nem igaz, mint az a másik Nóráról — mondá változatlan szívósságával, mely nem adta föl sem a gondolatot, sem a bizalmat, mely benne egyszer megfogamzott. — Sem Curt, sem Nóra nem cselekedett volna így. Ezt olyan írta, ki nekik ártani akar. Csak Curtnak ezt azonnal tudnia kellene, hogy megczáfolja.

— Az Isten áldja meg a te kis fejedet — gondolá a grófné, elkeseredve az egyszerűség fölött, melylyel Lilly a bonyolult dologgal végezni akart. A néne ismerte a világot s még jobban az embereket és

ép olyan jól tudta, hogy mi mindent lehetne tenni, mint azt, hogy minő eredményei lesznek. De megszokott kérdése: «Mit csináljak?» most először cserben hagyta.

És először villant meg most Lilly lelke előtt a gondolat, mely Curt magaviseletét megmagyarázta. Sokáig gondolkodott. Tehát Curt Nórát szerette! Ezért volt oly boldogtalan, oly sokáig távol a hazától, oly beteg és szomorú!... De a mély boldogtalan szerelem sohasem visszataszító egy női szívre. Nóra oly szép és oly jó volt Lilly szemeiben, hogy érté Curt búbánatát; érté, talán annál könnyebben, mert okos kis fejével hozzá tudta tenni: — Persze a szegény Nórát el nem veheti, hisz ez teljes lehetetlenség. Szegény Curtie! Most még ez a bosszúság is hozzájárul s bizonyosan ezért ment el. — Komolyan gondolkodott, miként lehetne őt megkimélni a bosszúságtól vagy legalább miként lehetne a dolgot ismét jóvá tenni, nehogy sokáig maradjon oda vagy pláne, mint titkos sejtelve sugta, ismét messze földre menjen.

Egy gondolat villant föl agyában, hogy a káplán a legalkalmasabb személyiség, ki itt segíthet. Hisz ez ismerte Curtot épúgy, mint Nórát; tudta az egész történetet, tudta, hogy Curt hazatérte óta Göhlitzből nem távozott, hogy tehát az ujság gyűlöletes koholmányából egy szó sem igaz. Ennek akart írni, hogy ez mindent érdeme szerint meg-

czáfoljon. Valószínűleg Curt is odament. A szerető szív ösztönével kitalálta, hogy azért kereste föl a magányt, hogy a szerencsétlen katasztrófa után ne legyen emberek közt. «Én is így tettem volna», s örült a gondolatnak, hogy nem ő volt az, a ki Curtot zavarta. «Mindent meg akart nekem mondani; erre célzott s teljesen értem őt.»

Hogy jól értette őt, ezt elég világosan bizonyították a sorok, melyeket most írt, melyek gyermek egyszerűséggel tettek tanúságot bizalmáról, önzetlenségéről, részvétéről, s minden szóban öntudatlanul elárulták szerelmét. Hozzá csatolta a gyűlöletes cikket, kérve a káplánt, hogy mindent megtegyen, hogy a szegény Curt minden további kellemetlenségtől mentve legyen, nehogy ismét megbetegedjék. Szokásos pontosságával bele tett minden Curt részére érkezett levelet. «Valami lehet köztük, a mit most szükséges volna tudnia» — gondoló.

Miután a levél elment, Lilly ismét békében volt gondolataival; csak egy titkos aggodalom bántá, hogy Curt «ne menjen megint oly messzire».

Szerelme helyesen sejtett. Miként a megsebzett állat a sűrűbe menekszik, hogy elrejtőzzék, úgy Curt is a magányt kereste fájdalmával. Utja a fővároson vezette át; egy pillanatig habozott, hogy ott ne tudakozódják-e. De a hír nagyon is határo-

zott volt, oly ismert személyt illetőleg, mint Nóra, nem lehetett tévedés. Szíve visszaborzadt, hogy más ajkairól hallja, hisz saját szemeivel látta, — hisz hallotta «késő»-jét. Nóra saját ajkaival vallotta be, csak az ő vak szenvedélye nem akarta megérteni. A mit odaadó szerelemnek és hűségnek tartott, csak keserű bánat, szívgyötrelem volt — Nóra előbbi énjének utolsó föllobbanása! «A fölvilágosítást nagyon is hamar megadta» — gondolá keserűen mosolyogva és megállapodás nélkül utazott tovább.

A szolgaszemélyzet a szülői kastélyban rendkívül meg volt lepelve, midőn a fiatal gróf egyedül oly váratlanul megérkezett. Ünnepeyes fogadtatást terveztek számára, midőn hosszú távollét után, betegségéből fölgyógyulva, anyjával visszatérendő volt, «mint teljesen meggyógyult», miként a grófné, valószínűleg megnyugtatóan, gyakrabban írta.

A cselédek vállaikat vonogatták. — Ez meggyógyult? — oly halovány, komoly, csendes és fáradt volt, hogy alig volt egy röpke üdvözlése a meglepettek számára. Előbbi szívélyessége és barátságos természete mintha eltűntek volna; a hivatalnokokhoz, kik nála jelentkeztek, alighogy néhány kurta, közönyös szót szólt. Még a káplánnal szemben is néma és elzárkózott maradt; váratlan megérkezése okául azt mondotta, hogy minden ünnepélyességet el akart kerülni, mert azokat ki nem állhatja.

A káplán, kinek nem volt sejtelve a történetekről, azt hitte, hogy benső küzdelem foly lelkében, a melyről azt hitte, hogy érti és hű maradt nézetéhez, hogy legjobb mindent a maga fejlődésére bizni.

Curt néma maradt, bezárkózva mint remete szobájába vagy órahosszat barangolva erdőiben lovon vagy gyalog. Környezete fejcsóválva szemlélte őt s a régi cselédek nem sok jót jövendöltek ebből.

Már a káplán előtt is kezdett e magaviselet megfejthetetlen lenni, midőn Lilly levele a talányt megoldotta. Őt is mélyen megrendítette a dolgok fordulata. A gyűlöletes cikknek ép oly kevéssé adott hitelt, mint Lilly. De eléggé ismerte a világot, hogy tudhatta, mily kellemetlenségek háromolhatnak ebből a fiatal emberre, s mily nehéz a hatást megsemmisíteni.

A káplán eltökélte magában, hogy a hallgatást megszakítja. Fölkereste Curtot szobájában, a hol ő, mint mostanában mindig, az ablaknál állt ábrándozva, kezét homlokára szorítva, kitekintve és mégis mitsem szemlélve.

A káplán bevezetésül átnyújtotta neki az érkezett leveleket. Curt egy futó pillantás után közönyösen félredobja azokat, csak egyet tartva meg, melyen Dahnow kezeírása volt. Kérdőleg tekintett a káplánra, kinek arczáról leolvasta, hogy még

valami visszatartja őt. Szótlanul toltá ez eléje a kérdéses cikket Lilly levelével együtt, melyet legjobb csillapítószernek tartott.

Curt bámulva tekintett a hirlapra; de azután mindeme napok izgatottsága egyszerre heves haragban tört ki, minőt lány természete eddig még nem ismert. A lapot egy csomóvá gyurva elhajítá magától s hasztalan keresett szavakat.

Azután éles kacaj kíséretében kifakadt.

— Ugy kell! A ki szurokhoz nyúl, bepiszkolja magát. Örült szerelmemben a rothadt fát csillogó kőnek tartottam. Ugy kell, a ki söpredék közé keveredik, bánjanak vele mint söpredékkal. És mindez egy pár epedő szemért! Ugyan nevéssen ki káplán úr, kaczagjon, mint az egész világ kaczagni fog; ön még csak azt sem tudja, mit akartam tenni, hogy közel voltam menyegzőmhöz a galambocskával... ugyan kaczagjon már, káplán úr! De ön is tévedett; hisz ön oly kimondhatatlan tiszteletről beszélt! -- És élesen fölkaczagott.

— Curt, viszonzá a káplán nagyon komolyan mi igaz vagy hazugság abban az állításban, hogy ön ismét közeledett hozzá? A többi föltálalt aljasságban Nóra bizonyára ép oly ártatlan, mint ön.

— Ártatlan? Igen, rettenetesen ártatlannak látszik, úgy hogy saját szavainak sem hittem. Leg-

alább elég őszinte volt nekem bevallani, hogy késő.

— Tehát látta őt?

— Igen, láttam! — mondá Curt daczosan — fölkerestem őt, mihelyt Lilly távozott tőle. Meg akartam szabadulni a szemrehányástól, hogy őt kihallgatás nélkül ítéltem el; meg akartam őt menteni, ha még lehetséges, s még most is daczoltam volna mindennel, oly tisztának és nemesnek tűnt föl előttem. Oh Istenem, én bolond, oly kimondhatatlanul szerettem őt! — kiáltott föl legmélyebb fájdalomban.

— S az az ember együtt találta önöket? — kérde tovább a káplán nyugodt modorával. Akkor a cikks is az ő aljas gyűlöletének, izgatott féltékenységének lehet kifolyása. Mondja el Curt, hogyan találta őt.

Curt néhány szaggatott szóval elbeszélte, a hogy történt.

— Ő maga mondta önnek, hogy késő? És mégis fölvilágosítást ígért önnek és megengedte, hogy ön meglátogassa? Ezek homályos szavak. Hogy mi kényszerítette a szegény leányt a második boldogtalan lépésre, csak az Isten tudhatja!

— Látszat, minden látszat! — kiáltott föl Curt mély keserűséggel. Szerepét kezdettől fogva kitűnően játszotta. Anyámnak borzasztóan igaza volt,

midőn megjövendölte, hogy a nevelés csak alkalmazhatóbbá fogja őt tenni a cselszövésre.

— Ne legyen kiméletlen gyűlöletében, mint volt szerelmében! — inté őt a káplán szigorúan. — Rendkívül nehéz itt ítéletet hozni. A hol legbiztosabban hisszük, hogy ítélhetünk, ott legkönnyebben tévedünk.

Többet nem mert a káplán mondani; nem szeretne volna fölébreszteni a szerelmet, melyet benne még mindig elég erősnek talált, sem a haragot szítani, melyet mindennek ellenére igazságtalannak tartott.

— Olvassa el unokanővére levelét — mondá néhány percnyi csendes gondolkodás után. Azután majd megbeszéljük, mit lehetne tenni, hogy ez aljassággal illő módon végezzünk.

— Egész társadalmi állásom meg van semmisítve! — kiáltott Curt ismét föllobbanó haraggal.

Egy férfi sem tudja nyugodtan elviselni, ha a talajt kirántják alóla, bármily kevésre becsülte is azt különben, s Curt sokkal jobban ismerte társadalmi köreinek ítéletét, hogysem be ne látta volna, hogy komoly kellemetlenségekbe bonyolódott. — Szegény anyám! — tevé hozzá, ennek sértett büszkeségére gondolva és bánva, hogy az ő tanácsainak megvetése által ily helyzetbe sodorta magát.

— Csak rágalmak, melyekben ön ártatlan —

csillapítá őt a káplán. Ne menjen egy ideig a fővárosba, a mire elégséges okot ad az ön betegeskedése; akkor a mende-mondák lassankint megszűnnek, mint minden alaptalan fecsegés. Különben lépéseket fogok tenni, hogy valamit közelebbről megtudjak, és gondoskodni, hogy a cikkben foglalt valótlanságokat helyreigazítsák. Ha az az ember látta önt Nóránál, akkor a cikket is bizonyosan ő írta... Szegény leány!

A káplán sóhajtva gondolt arra az életre, melyet oly nagyszerű tulajdonok mellett oly kegyetlenül tönkre tettek. Majdnem félt, hogy tévútra jut az Úr végzéseit illetőleg.

De bizott a támaszban, melyet Nóra lelkében talált; a legtisztább indokban, mely az ő első lépését ama pályára irányozta — az áldozatban, mely nem fakadhatott zavaros lélekből. Sejté ismét a félreértéseket, habár a határozott hirrel szemben nem is tudta azokat kitalálni.

— Sötét végzések, melyek, mint látszik, mindannyiszor keresztezni fogják földi boldogságát — de ha nem is boldogságra, legalább üdvösségre vezetnek s ez volt az anya utolsó imája gyermekéért. Bármilyen legyen is az ösvény, az Isten virágai mindenütt virágozhatnak — végzé, ismét visszanyerve higgadtságát.

Curt a legnagyobb izgatottságban maradt ma-

gára. De ez most határozott érzet volt, s ezért könnyebben el lehet viselni és legyőzni, mint az utóbbi napok homályos ingadozását. Itt mindig közbevegyült valami kétely, valami sejtelem, hogy talán még sem úgy van, — talán a szerelem, az ártatlanság emléke szólt egész lényéből. Rettenetesen félt attól, hogy ismét csalódhatik. De most visszavonhatlanul meg volt erősítve — haragudhatott, akart haragudni — haragjával szívét akarta megkönnyíteni.

Kezébe vette unokanővére levelét.

— Hűséges kis szív — mondá meghatottan, midőn a gyermek szavakat olvasta, melyek azt, a mit rég tudott, újra megerősíték. A hol mindent oda akart adni, nem aratott egyebet hálátlanságnál, hűtlenségnél és sérelemnél, s a hol mitsem adott, ott oly sokat talált. — Hűséges kis szív — ismétlé s majdnem gyengéden simogató a lapot, mely unokanővére gyakorlatlan, merev vonásait viselte magán. Az ő barátságos képe csillapítólag jelent meg előtte. Rendezett életpályája, rendezett viszonyai, eddig oly egyszerűen folyt élete élesen elütött a másik bonyodalmas, barátságtalan élet-útjától, a mely mocsárokon és poron vezetett át, úgy hogy a ki őt ezen követni akarta, ebből neki is kijutott. Lilly békés útjában volt valami édesgető... A fáradságban vannak pillanatok, midőn

a legegyszerűbben csinált ösvény is jobban inyükre van, mint a legbájosabb vadon.

Curt kifáradt a sok belső küzdelemben és harczban; megelégtelte a feszítő, izgató érzelmeket, melyek majd oly magasra csapódtak, majd oly mélyre sülyedtek, mint a tenger hullámai. Kikötő után vágyódott, visszavonhatlanul megállapított élet után, melyben talán nem lesz többé remény, de csalódás sem.

Gépiesen és szórakozottan nyult Dahnow levele után is, melyen nagy bámulatára az ő északi honának bélyege tűnt szemébe.

«E sorokkal ki akarom menteni magamat» — így írt a barát — «a szószegés miatt, melyet barátságos meghívástokkal szemben elkövettem. E fölötti sajnálatomat bizonyára léssz szives szeretetreméltó unokanővéreddel is tudatni, habár be kell vallanom, hogy valószínűleg nem éreztétek hiányomat. Ha nem csalódom, mind a ketten oly helyzetben vagytok, midőn mindennemű látogatást igen könnyen mellőzünk. Engedd meg, hogy mint legrégibb barátod már előre is kifejezhessem szerencsekívánataimat. A pillanat, melyben valakinek szerencsét kell kívánni, épen az, a midőn az ember tisztába jő azzal, hogy hol találja föl boldogságát. Ez ő nála ép úgy, mint nálad kétségtelennek tűnt föl előttem. Őszintén örvendek elhatározásodnak;

mert nagyon szomorú az élet, ha az ember nem tud végezni sem fájdalmával, sem örömével. Hivatalos értesítéset várva s a legőszintébb rokonszenvvel maradok szerető barátod, Dahnow.»

E levél e pillanatban mintegy kiegészíté Curt gondolatait.

Édesen lopódzott szívébe a szerelem kétségtelen volta, a mely mindig csak reá gondolt. Csillapító volt a könnyű sikerre való kilátás; mert tudta, hogy mondjon bármit a világ, Lilly nem fog ingadozni és — a férfi férfi marad, a ki mindig a ténylegesre gondol. Tudta, hogy eljegyzése a legegyszerűbb megczáfolása lesz minden mendemondának és pletykának.

— Hűséges kis szív! — ismétlé még egyszer. S ha szive nem is szerelemtől, de forró hálától dobogott Lillyért.

Mégis más kép, más szemek lebegtek előtte, midőn éjjel vánkosain álmatlanul hánykolódott; de mintegy varázsigéül használta Dahnow szavait: «Nincs a világon nagyobb boldogtalanság, mint ha az ember nem tud végezni fájdalmával vagy boldogságával.» Most végezni akart!

De egyet nem is sejtett; hogy Dahnow e szavakkal saját fájdalmára célzott.

— Nem mehetek hozzá, hogy egy másikkal lássam őt turbékolni — mondotta a kövér. — De

akasszanak föl, ha azonnal meg nem tudom, mi lett a másiktól.

A Curttal való beszélgetés utáni reggelen a káplánt rendkívül meglepte egy levélke, melyet a gróf szolgája nyújtott át neki. Csak néhány szót tartalmazott: «Egyelőre Göhlitzbe utazom --- azután talán külföldre, a mi Göhlitzben fog eldőlni. A legközelebbi napokban mindenesetre fog rólam hallani valami biztosat. Imádkozzék értem. - - D.»

XXIII.

Szegény, mikor kétség gyötört még,
Tán mégis boldogabb valál.

Mialatt mindez történt, egy halavány fiatal leány atyja ágya mellett ült, ki szélhűdés következtében öntudatlanul feküdt ott. E helyet csak azért hagyta el, hogy a szomszéd szobában levő kis fiút vigasztalja, ki magánosan és unatkozva támasztotta kis fejét az ablaktáblához és kinézett. — Még most sem jön vissza a mama? kérdé. Nóra térdére vette a kis kondorfejűt, a ki az atya vonásaival birt és tagadhatatlanul hasonlított nővéréhez és vigasztalta; ha a papa meggyógyul, ismét lesz majd ideje vele játszani; csak legyen jó és csendes; a mama egy időre elutazott. Ez utóbbi szavaknál égő pir ömlött el arczán.

A katasztrófa Nórára nézve nem jött váratlanul. Láta lassankint közeledni, a legmélyebb ellenszenvvel szemlélve a mindig merészebbé levő szemtelen játékot, mely az egyik oldalról könnyelműség és szenvedély, a másik oldalról aljas számítás és boszúvágy volt.

Landolfo vakmerő terve, hogy Nórát lealacsonyítsa és magát mint az igazgató veje üzlettárssá és jövődöbeli utódá küzdje föl, hajótörést szenvedett azon, hogy Nóra minden közeledési kísérletét visszautasította. Ennek szívében csak *egy* gondolat honolt s ezenfelül Landolfo iránt legyőzhetetlen ellenszenvvel viseltetett; de egyszersmind azt is sejtette, hogy ő volt az, a ki fondorlatok által jelenlegi sorsát előidézte.

Landolfo keblében pedig vágyainak meghiusulta miatt kimondhatatlan gyűlölet forrott nemcsak Nóra, hanem az igazgató iránt is, a kiről azt hitte, hogy minden ígérete ellenére titkos egyetértésben van leányával. Nóra ugyanis azzal a komoly fenyegetéssel, hogy semmikép sem vesz részt az üzletben, végre rávette az atyját, hogy ez Landolfonak megtiltotta leányánál a további alkalmatlankodást. Eleinte Landolfo csak azért, hogy Nórában féltékenységet ébresztszen, elkezdett az igazgatónéval foglalkozni. A hiú nőnek nagyon hizelgett a hódítás, melyet mostoha leánya ünne-

pelt szépsége mellett tett. Ezenfelül élete nagyon egyhangú lón. Az igazgató a késő életévek közönysége folytán és üzlete által igénybe véve, most keveset törődött vele. Az előbbi élet fényűzése is eltűnt, mert a nagy vagyonsökkenés óta sokkal takarékosabban kellett élni. A takarékosabb életért aztán azzal kárpótolta magát, hogy visszatért előbbi fesztelen szokásaihoz. Landolfo a könnyelmű teremtésben, kit hódolatai annál inkább elkábítottak, mert a virágzási korszak nála már meglehetősen vége felé járt, új tervének eszközét látta. Nemsokára úgy le tudta bilincselni az igazgatónét, hogy ez csak készséges eszköz volt kezében.

Az igazgató más dolgokkal lévén elfoglalva, mindebből semmit sem vett észre. Ezen felül Landolfo a szeszes italok iránti vonzalmát annyira szította, hogy gyakran naphosszat képtelen volt tisztán gondolkozni.

A vállalat üzleti része rég Landolfo kezében volt, s az igazgató föltétlenül bizott benne, habár Nórában, kit a társulat más tagjai figyelmessé tettek, rég megfogamzott a gyanú.

A káplánnak tett célzásai e körülményekre vonatkoztak, melyek mindig nagyobb utálattal tölték el életpályája iránt. De mivel célzásai és intései az atyánál mitsem eredményeztek és csak családi viszálykodásokra adtak alkalmat, mert atyja azokat

Landolfo iránti ellenszenve kifolyásának tartotta, nem volt egyéb mit tennie, mint behunynia szemait és a dolgokat szomorú fejlődésükre bizni.

Landolfo tervét Curt megjelenése csak kissé gyorsabban megérlelte. A Degenthaltól hallott világos szavak után sejtette a közelgő családi válságot s mindazt, a mit még az időtől remélt, teljesen elveszítettnek tartotta. Most már csak azt akarta, hogy gyűlöletét és önzését kielégítse. Sikkasztásai úgy sem maradhattak soká titokban, s tudta, hogy legjobban gondoskodik saját biztonságáról, ha az igazgató becsületén neje megszöktetése által mély sebet ejt. Nagyon is jól ismerte Karsten büszkeségét s tudta, hogy ez inkább elvisel minden veszteséget, hogysem oly szégyenteljes családi ügyet bírói üldöztetés révén a nyilvánosságra vigyen.

Landolfo a gyenge nőt könnyen megnyerte egyrészt ama fenyegetés által, hogy elárulja őt, mint sikkasztásainak tudóját, másrészt a csábító kilátások által, melyekkel kecsegtette. A versenyző társaság nagy örömmel fogja az ellenséges táborból megszökötteket fogadni s nem kevésbé nagy fizetéssel szerződtetni, erősíté neki. A nő szenvedélye, félelme, a szabad élet utáni vágy végre legyőzte még gyermeke iránti szeretetét is. Néhány hatalmas markolás után az igazgató tárczájába, a pár szépen elillant a főpinczér által elbeszélt módon.

Nóra elleni boszúját Landolfo még azzal is kitöltötte, hogy a személyiségeket elcserélő hamis híreket dobott oda a közönségnek, a melyeknek gyors elterjesztésére nagy gondot fordított. Biztos volt, hogy ily módon Curttal minden egyesülést meg fog akadályozni. Az ő tollából folyt az a kaján cikk is, a mely az igazság és hazugság keveréke által sötét árnyat vetett Nóra és Curt hirnévére. Tudta, hogy ezzel a legérzékenyebb és legtartósabb csapást méri vetélytársára. Hitt legyen bár abból a közönség sokat vagy keveset, bizonyuljon bár be előbb vagy utóbb a tévedés, a hatás nem lesz egészen megsemmisíthető.

Nórának ama napon heves összeütközése volt atyjával, mert ez Landolfotól megtudta Degenthal látogatását. Ennek következtében képtelennek érzé magát azon este föllépni s föllépését vissza is vonták, mely körülmény a közönséget később megerősíté a megszöktetett személyisége felőli tévedésében.

Visszavonult szobájába, hogy ennyi izgatottság után gondolatait rendbe szedje, midőn estefelé a szomszéd szobában támadt tompa zaj fölrijeszté. Midőn besietett, atyját ott öntudatlanul fekvé találta, egy levélkével görcsösen összeszorított kezében. Hazajött, hogy nejét az előadásra elvigye, midőn a kapus jelenté neki, hogy az egyik hölgy már Lan-

dolfoval elment. Csodálkozva sietett neje szobájába, hol a kis fiú nyugodtan aludt, de minden szekrény és fiók nyitva s részben üres volt. Egy levél, mely szándékosan szembetűnő módon volt az asztalra téve, néhány hideg szóval pár közönséges szólamot mondott neki, mint: «hogy szíve nem tudja tovább elviselni az elhanyagoltatást s ezért az igaz szerelem karjaiba menekül; hogy a bilincsek, melyeket ő rárakott, terhesek voltak művészi szellemére s oda megy, hol tehetségét jobban fogják méltányolni». A fiúnak fogja pártját — tevé hozzá — s tegye rajta jóvá, a mit az anya ellen vétett — és még több ily szólamok.

Hogy az igazgató elolvasta-e mind, kétes maradt: nem gyanítván semmit, csak lassankint értette meg, de azután annál nagyobb erővel rohanta meg, midőn most az egész iszonyú csalást látta, melyet ellene elkövettek. A rettenetes izgatottságot és a szenvedélyes haragot, mely e fölfedezésre benne föllobbant, nem bírta el különben is túlcsigázott idegrendszerre, s a szélhűdés, minő már egyszer érte, ugyanazon pillanatban leverte.

Nórának nem sok időre volt szüksége, hogy tisztába jöjjön azzal, a mi történt. Első gondolata volt, az atyjára hozott gyalázat bizonyítékát megsemmisíteni, még mielőtt segítséget hívott. Azután sem bocsátott be mást, mint saját öreg szolgáját és az

orvost, ama beteges képzelődésben, hogy a nagyobb feltűnést elkerülje, mintha a tényt ezáltal el lehetett volna titkolni. Remélte, hogy atyjának önkivülete csak mulékony természetű; de az orvos arczáról nemsokára leolvasta, hogy komolyabbtól lehet tartani.

Az első napokat feszült izgatottságban és szakadatlan ápolással tölté. De e gondhoz nemsokára más bonyolult ügyek is járultak. Atyjának megbetegedése és Landolfo eltűnése által a társaság fejetlenné lett s a személyek sokasága és a vállalat nagysága mellett egészen tarthatatlan állapotnak kellett bekövetkeznie.

Hogy az ezáltal beállható rendetlenségeknek elejét vegye, vagy azokat legalább elodázza, volt annyi lélekjelenléte Nórának, hogy atya állapotáról legalább azt mondotta, hogy teljesen magánál van s mintegy az ő meghagyásából a vezetést ideiglenesen a társulat legidősb tagjára, egy a szolgálatban megöszült férfira bízta. Ez rövid ideig célirányosnak mutatkozott, mert minden a megszokott kerékvágásban ment tovább. De nemsokára az öreg úr is oly nehézségekre akadt, melyek erejét fölülmulták, mert nemcsak a fővezetés lőn napról-napra nehezebb, hanem Landolfo nagymérvű sikkasztásai is mindig jobban kitűntek. Minthogy ezek legtöbbnyire a tagok fizetésének visszatartá-

sában állottak, elégedetlenség és bizalmatlanság harapódzott el a társulat tagjai közt.

Bármily erőslelkű volt is Nóra, mégis érezte, hogy egyedül nem tud mindezzel megbirkózni. Hasztalan törte fejét, hogy tanácsot és segítséget találjon, még mindig visszarettenve minden oly lépéstől, mely hivatalos beavatkozást vont volna maga után.

S eme sok szomorú gondolat daczára eszébe jutott-e amaz ígéret: «a legközelebbi napokban»? De a legközelebbi napok eltűntek s Curt semmi életjelt sem adott magáról. Talán az általános zavarban nem juthatott hozzá? Szívére kötötte szolgálójának, hogy netáni látogatásokat neki mindenekelőtt bejelentsen; tudakozódott azok után, kik kérdezősködtek: csak néhány rá nézve közönyös név volt.

A gondolat, hogy gyámoltalanságában a káplánhoz fordul, fölmerült ugyan benne; de a büszkeség érzete visszatartá őt. Még a legtávolabbi közeledést is el akarta kerülni a Degenthal családhhoz. Egy nap azonban szíve hevesen dobogott az örömtől, midőn látogatót jelentettek be neki; de csak hamar csatlakozva tekintett a neki átadott névjegyre; más név volt ezen, mint a mely után vágyódott.

«Báró Dahnó» — előbb gondolkoznia kellett, míg a jó, kövér mecklenburgi bárót emlékezetébe

vissza tudta idézni. Ép el akarta utasítani látogatását, midőn ez írónnal írt szavakat észrevette: «Ha Karsten Nóra kisasszonynak tanácsra és segítségre volna szüksége, egy régi ismerős bátorkodik erre ajánlkozni.»

A csalódás ellenére e szavak melegen érintették Nóra szívét, mert epedett tanács és segítség után. Már is a nyugalom érzete szállta meg, midőn kevés vártatva szemben állt a komoly, szilárd alakkal, melynek széles homloka erőt fejezett ki, mintha minden bonyodalommal szembe tudna szállni s melynek éles kis szemei mintha utat tudnának találni minden útvesztőben. De saját gondolataival lévén elfoglalva, nem látta a nagy megindulást, mely a különben oly nyugodt vonásokon visszatükröződött, midőn eléje lépett.

Tán, hogy e megindulást elrejtse, hajolt oly tiszteletteljesen a kéz fölé, mely feléje nyult s azt ajkai-val érinté.

A társadalmi tisztelet e neme jól esett Nórának.

— Hogy fejezzem ki önnek köszönetemet, Dahnow báró úr? — mondá megindultan. — Hogy sejthette ön, hogy nekem tanácsra és segítségre van szükségem?

Dahnow fölvilágosítása nagyon egyszerű volt. Esetleg B...ben lévén, értesült atyja súlyos megbetegedéséről s ezért sietett magát rendelkezé-

sére bocsátania, a mint ez egy jó barát kötelessége.

Az igazságot előadni hosszadalmasabb lett volna. A hírlapok az ő északi honába is elvitték a Nórára vonatkozó hirt, midőn ép azzal foglalkozott, hogy az ő sorsáról tudomást szerezzen magának. Mert sem azt nem tudta, miként bomlott föl Curt hozzá való viszonya, sem azt, hogy belőle mi lett.

Ezért a szomorú események híre teljesen készületlenül találta, mert ez adott neki először fölvilágosítást Nóra nyilvános föllépéséről is. Mindez a különben oly nyugodt embert egészen kihozta sodrából. De bármily megfejthetetlen volt is az egész, egyet kétségtelennek tartott: hogy Nóra ártatlan, hogy csak a legszomorúbb, legsúlyosabb végzet kényszeríthette őt arra.

A Nóra szökésére vonatkozó adatokat egyszerűen «átkozott hazugságoknak» bélyegezte; a legközelebbi eredmény pedig az volt, hogy eltökélte magában azonnal B...be visszatérni, hogy ott közelebbi fölvilágosítást szerezzen. Sajátos állhatatosságával sok fáradság után sikerült neki nemcsak Nórát föltalálni, hanem az eseményről is a valót megtudni, s ez csendes diadalérzettel tölté el.

Most szemben ült Nórával s rövid magyarázatot kért jelenlegi helyzetéről. Világos fölfogásával csakhamar eligazodott benne. Megigérte neki, hogy

érintkezésbe fog lépni egy derék ügyvéddel, hogy alapos ítéletet mondhasson neki a dolgok állásáról.

De Nóra félénken visszarettent ettől.

— Csak a nyilvánosság útjára ne lépjünk, csak ne tegyük a dolgot közbeszéd tárgyává!

Talán a Dahnow arcán visszatükröző, rosszul palástolt csodálkozás volt az, a mi őt először tette figyelmessé arra, hogy szerencsétlen helyzete már úgy is rég nyilvánosságra jutott. Különös: az emberben mindig van valami a struczmadárból, — ha a fejét szárnyai alá rejt, azt hiszi, hogy nem látják.

Ekkor mintegy új világosság tünt föl előtte s rohamos és éles volt kérdése:

— Hát már nyilvánosságra jutott valami belőle?

Dahnow csillapítólag mindent atyja hirnevének és az ő saját ünnepelt személyiségének tudott be; sejteté, mily hamisak és csalók azok a hírek.

— Ebben is, most is? — kérdé ismét Nóra s szemei ugyancsak kitágultak a nyugtalanságtól. — Hisz atyámat csak nem érheti vád e dologban?

— Csak személycsere történt — mondá Dahnow zavarodottan. — Azt hiszik — s ez nagyon természetes — a kis fiú ittléte oly hihetetlenre tette, hogy az anya...

— Személycsere! — ismétlé Nóra. — Oh nem, ez lehetetlen! — kiáltott föl egyszerre és biborpir

fedte arczát. — Azt hiszik... azt hiszik, hogy én voltam ?

— A lapok hirei nem igen szabatosak — mondá Dahnow.

— Oh, ezt helyre kell igazítani! ezt helyre kell igazítani! — mondá Nóra, csendes kétségbeeséssel kezeit tördelve.

— A napokban már egyszer visszavonták — mondá Dahnow. — Az egyik legjelentékenyebb lapban olvastam a cikket.

— Ah, aligha fog már segíteni! -- panaszkodott Nóra. — Oly, könnyen elhiszik, a mit rólunk olvasnak.

És a katasztrófa óta az első forró könyvek csordultak le arczán.

— Mindent megteszek, a mi tőlem telik, hogy az igazság diadalmaskodjék — mondá Dahnow. — Gondoskodni fogok, hogy a kegyed neve szeplőtelen legyen.

Megtartá szavát. Már a legközelebbi napokban hozták a lapok az ő erőteljes, világos és kétségbevonhatatlan czáfolatát, a mely még különösen hangsúlyozta Nóra jelenlétét atyja betegágyánál.

De Nórának igaza volt; ez most már nagyon keveset ért. Elovasták, mint ily helyreigazításokat szokás, azzal a felületes futó pillantással, melylyel érdektelen híreket nézünk végig: mert, hogy a

műlovasnak neje vagy leánya szökött-e meg, az nagyon mindegy volt. A pikáns történet pillanatnyi varázsának vége volt.

S épen azok a kevesek nem olvasták a helyreigazítást, a kiknek életében a néhány nap előtti hamis hír fordulópontot idézett elő. A göhlitzi családi körben most nem találtak élvezetet a napilapok átnézésében; mintegy hallgatag egyetértéssel mellőzték azokat, félve, hogy kellemetlen czélzásokra akadnak, vagy ismét eszükbe hozzák a bosszantó epizódot. Ezenfelül amaz izgatottságban és sokoldalú elfoglaltságban voltak, melyet minden családi esemény magával hoz, s ez esetben annál inkább, mert oly várva-várt és mégis oly váratlan volt.

Lilly arcza boldogságtól ragyogott. A grófné óhaja beteljesült ép akkor, midőn minden reményét föladta: Curt eljegyzése unokahugával még az nap megtörtént, mikor ép oly váratlanul visszatért, mint a mily hirtelen elutazott. Ezzel minden rosszakaró nyelvet hathatósan elhallgattattak. Az ismerős körökben ez ujság elnyomta a híreket, melyeknek nem volt idejük gyökeret verni. Mosolyogtak, elhittek ugyan még sokat, vállalkat vonogatták és csipős kis megjegyzéseket tettek — de mégis szerencsét kívántak.

A káplán volt az egyetlen, ki utánjárásai révén

nemsokára megtudta, s a mennyire lehetett, köz-tudomásra hozta a valót Nóráról. De a jelen körülmények között nem volt tanácsos arról Curtot és övét fölvilágosítani s ezt alkalmasabb pillanatra kellett halasztania.

Dahnow e közben a legtevékenyebben érdeklődött Nóra ügyei iránt. Nézete szerint kétségtelen volt, hogy mindenkire nézve legjobb lenne a vállalatot mennél előbb megszüntetni, a nagy szertárt pénzzé tenni és a gyermekek vagyonát gyámra bizni, mert Karsten állapota a legjobb esetben is hosszú betegeskedést helyezett kilátásba. Az észak-német birodalom fővárosába való átköltözködés, hova Karsten, mint alattvaló tartozott, az ügyeket jelentékenyen megkönnyebbítené.

Nóra arcza kiderült, midőn be kelle látnia, hogy az üzlet folytatása csak károkat okozhat; mert félt, hogy fivére java kívánja azt, pedig az ő ifjúsága mellett nem is lehetett arra gondolni, hogy ő legyen a jövődöbeli utód. Így egyszerre kezében volt a fonál vége, a mely néhány hónappal előbb oly széttéphetetlennek tűnt föl előtte. — Meddig még, meddig még? kiáltott föl egykor keserű fájdalomban, nem is sejtve, a mi oly hamar el volt jövődö, oly hamar, s mégis, mint szive keserű fájdalomban bevallotta, későn.

De mégis legyőzhetetlen ellenszenv ébredt föl

benne a gondolat iránt, hogy most B...et elhagyja: B...et, hol őt utoljára látta, hol ő megígérte, hogy vissza fog jönni, a vidéket, mely az ő hazája volt, hol az ő közelében időzött.

Kimondhatatlan vágy és nyugtalanság fogta el. Hisz neki jönnie kellett, hisz jönni akart. Hisz kényszer nélkül, hivatlanul sietett ismét hozzá. Miért kívánt fölvilágosítást, ha ennek alapja nem valami szándék volt, — ha erre nem a régi, legyőzhetetlen szerelem ösztönözte őt? Nem szólt-e minden, még haragos szavából is a szerelem? És eszébe jutott a pillanat, midőn ismét az ő karjaiban pihent, midőn az ő ajkait ismét homlokán érezte! — Vissza kell jönnie!... Nem, már nem kívánna tőle semmit. Hisz most már nem akarta őt magához bilincselni, — de még egyszer beszélni vele, neki mindent, mindent elmondani... Előkereste a régi levelet, előkészítette, hogy azonnal átadhassa neki, hogy lássa és megértse, mily rettenetes volt akkor helyzete.

A levél napokig ott feküdt készen, de Curt nem jött. Aggódó sejtelmek lopóztak Nóra szívébe. Talán megsértette őt szavaival? Talán a viszontlátás okozta izgatottságban nem elég világosan beszélt? Tán eljutottak hozzá a hírek... a hírek, — nem, ő előtte ama hírek még a való árnyával sem bírhattak. Vagy ismét betegség nyugőzte le, mint

akkor amaz éji utazás alkalmával történt viszontlátás után ?

A feszültség napról-napra nagyobb lőn, de bár hetek multak el, Dahnow majdnem naponkint jött és ő tudta, hogy Degenthal barátja, de nyelve nem tudta kiejteni ezt a kérdést.

Végre győzött szívének nyugtalansága. Esti szürkület volt, melyben nem lehet tisztán beletekinteni más arczába.

Dahnow eljött, hogy neki beszámoljon, és ismét szóba hozta az átköltözködés kérdését. Ekkor a szó parancsolólag tolult ajkaira. Vajjon Dahnow báró nem hallott-e valamit ujabban Degenthal grófról, kérdé. Közönyösen akart beszélni s mégis az izgatottság ott rezgett minden hangban.

Dahnow elsápadt. Hetek óta félt e kérdéstől. Mert a mindenféle hírből, Nóra nyugtalanságából annyit mégis kivett, hogy Curthoz való viszonyának még egy keserű utójátéka volt, s hogy az új hír nagyon le fogná őt sujtani. Ő is örült most a szürkületnek, melyben nem lehetett tisztán látni; ő is közönyösen akart válaszolni: Degenthalnak jól foly dolga; nem rég látta őt és azt vette észre, hogy utolsó betegsége óta jól felüdült; sokat remélnek attól, hogy ismét déli vidékre megy, hova fiatal nejével azonnal elutazni szándékozik; már a legközelebbi napokban oltárhoz fogja vezetni unokanővérét.

Ki volt mondva. A jó mecklenburginak hideg izzadság verte ki homlokát; szemeit a földre szegezé, hogy ne találkozzék Nóra tekintetével. — Egy szó nem jött Nóra ajkaira, nem sikoltott föl, nem fakadt könyekre, nem sóhajtott föl. Hosszú, néma szünet állt be, ama szünetek egyike, melyekben az egyik a másiknak érverését hallani véli.

— Ezt nem hittem volna — mondá hirtelen Nóra mintegy önmagához. A szív a legegyszerűbb szavakhoz nyul, ha a legsúlyosabb csapás éri; de ama szavakban a csalódás egész világa rejlett... Ismét csend volt.

Atyámhoz kell mennem! — mondá azután fölkelve. Szeme szokatlanul csillogott ki a halál-sápadt arcából, melynek még ajkai is fehéreknek látszottak. Megindult, de oly ingadozó volt lépése, hogy az asztalba kellett fogódzania.

Dahnow fölugrott, hogy segítségére legyen.

Semmi — mondá Nóra — az ápolás elgyengített.

S midőn most fejét fölemelte, atyjához való hasonlósága majdnem kirívó volt.

Dahnow esdőleg nézett reá; a meleg részvét, mely szemeiből szólt, egyszerre megindítá Nórát. Kissé vonaglott ajka, mint a gyermeknél, ki sírni készül.

Báró úr — mondá mintegy esedezve mondja: oly hihetők voltak azok a hamis hírek?

— Minden megtörtént, hogy mennél valószínűbbek legyenek — mondá Dahnow halkán.

— De hát ön honnét tudta, hogy nem igaz? — kérdé Nóra kissé türelmetlenül.

— Mert ismertem önt, egyszerűen nem hittem — mondá a derék mecklenburgi a legegyszerűbb szavakban, de reszkető hangon; s azután gyorsan vette a kalapját és elhagyta a szobát.

Nóra alig vette észre, hogy távozott.

— Mert ismertem önt, egyszerűen nem hittem — ismétlé. Oh, és ő, ő mindent elhitt! — kiáltott föl, arcát kezeibe rejtve, s forró könnyek szivárogtak át ujjai között.

A kizárólag szerető szív természetes hálátlanságával nem is gondolt arra, ki oly nemesen bízott benne s csak az forgott eszében, ki sebet ütött rajta.

— Ő mindent elhitt, — úgy szeretném, ha halva volnék.

Dahnow báró ez este még sokáig bolygott nyugtalanul. Bensőleg nagyon melege lehetett, mert nem vette észre, mily hidegen esett reá az őszi köd.

Még szerette őt ismétlé folyton. Még most is szereti és ha tízszer is cserben hagyná! Nem mondtam mindig, hogy boldogtalanná teszi őt? De épen ily állhatatlanokra, a kik ma ilyenek, holnap olyanok, pazarolják szerelmüket; mintha az ilyen csak azt is tudná, hogy mit tesz szeretni.

Úgy látszik, Dahnow meg volt arról győződve, hogy ő tudja; mindenesetre jobban tudta, mint azt, hogy mennyire járt az idő, — erre csak a fáradtság emlékezteté, mely végre erőt vett rajta. Didegve tért vissza lakására, de minden kényelem, melybe magát helyezte, sem álította helyre benső egyensúlyát. Folyton maga előtt látta a sápadt, szomorú arcot, folyton hallotta e szavakat: De hát ön honnét tudta, hogy nem igaz?

Még akkor is kellemetlenül érezte magát, midőn már rég fölkereste fekvő helyét. Rabja volt annak a mint sokan nevezik, rossz szokásnak, hogy olvasással akarta lecsillapítani kedélyét. De könyvtára aligha szolgáltatott neki ma alkalmas olvasmányt. Gyertyái ágya mellett már jól leégtek, midőn még mindig türelmetlenül lapozgatott kedvencz írójában. Az öreg Goethe kis kiadása volt, mely mindig vele volt; mert Dahnow báró még utazásában sem hanyagolta el azt, a mi testi vagy szellemi kényelmére szolgált.

Vége a «Götz von Berlichingen»-nél megállapodott. «A leányka, kinek szerelme boldogtalan, hamar elfogadja a házassági ajánlatot», mondatja a nagy költő a vaskos Sickingennel az ő szelid Máriájáról, több gyakorlati bölcseséggel, mint eszményi fölfogással.

Tán ép ezt a helyet kereste Dahnow oly sokáig?

És mégis tova repült a könyv. Mintha megsokalta volna, elfújta a gyertyákat és lehunyta szemeit. De bizonyosan fényes, barátságos álmokképek jelentek meg előtte, mert még álmában is mosoly ült ajkain.

XXIV.

Mindenkinek van joga szeretni ;
boldogan szeretni — isteni ajándék,
melyet csak kegy osztogat.

Nórának sokkal nagyobb fájdalmat okozott ez a csalódás, mint az előbbi áldozat. Az önkéntes lemondástól még nagyon messze a teljes feledés, sőt a kárpótlás új szerelemmel. Nem, ez nem jutott eszébe! Megalázás volt ez, mélyebb, fájdalmasabb annál a keserű megvetésnél, melyet Curt egykor iránta tanúsított. Ebből még kicsillámlott a szerelem egy szikrája, a szerelemé, mely nem akart megbocsátani, mert nem tudott feledni. De most az utolsó csillag is letűnt, melyre szerelme föltekinthetett. Nem is az egykori szilaj dacz emelkedett ismét fölszínre, hanem ama mély életuntság, mely a szívet elfoglalja, ha már nincs mit remélnie, nincs mit kívánnia. Boldogság és szerelem oly életelemei az ifjúságnak, hogy ha tőle elvételnek, minden lélekzetvételt fölöslegesnek tart.

De a reménnyel azért még nem szűnik meg az érzés. Nem hiába ébredt föl Nórában még egyszer a szenvedély. A viszontlátáskor a leányka inkább rajongó szerelmének helyét a teljes női önérzet foglalta el, mely nem alszik ki egy csapásra, melyet nem irt ki egy gyors akarati elhatározás. Lassan tovább pislog, miként a parázs s a szívet salakká vagy gyémánttá változtatja.

Nórának ez időben atyja betegága mellett kellett maradnia, ki mint hatalmas rom feküdt ott, képtelen lévén tagjait használni, gondolatai és szavai pedig csak nehézkesek és homályosak voltak. Nem volt könnyebbség rá nézve, hogy ő kevés tulajdonképi ápolást, de szakadatlan felügyeletet igényelt: mert tevékeny természetére a legkeményebb megpróbáltatás volt a tétlen nyugalom. Nehéz a külső nyugalmat elviselni, ha nincs meg a belső.

A gyámoltalanság érzetének egyik pillanatában így írt régi, jámbor barátnőjéhez: «Most irigylem zavartalan békéteket, miként másoknak életteljes boldogságát. Miért nem tartozhattam egyik vagy másik irányhoz? Mit tettem, hogy szerelmem csak szenvedést hozott, áldozatom mindenbe került és semmit sem mentett meg? Igen, most szeretném eltemetni nálatok szívemet, hogy nyugalmatokban mitsem éreznék az életből».

A jámbor nő így válaszolt: «Gyermekem, itt nincs temető: a lemondáshoz is erős, élettejes szív kell. Miként egykor te nem akartál bennünket, most én nem fogadlak el téged, ha szándékos volna hozzánk jönni. Oh, mi balgatagok, kik leg-hangosabban duzzogunk, midőn az Úr oly életet ad, a minőt kívántunk.

«Nem akartad-e a harczot? Nem akartad-e a szerelmet? Ma, mint akkor, nem ócsárlom választásodat. Az embernek van joga az élet örömei és szenvedései után törekedni, szabad volt küzdened azért, a mit szived oly drágának tartott. De tudtad, hogy harczba kerül, hogy a kimenetel kétes; fájdalomával együtt szívesen fogadtad a szerelmet. Miért panaszkodol? Fukar volt-e az Úr? Megajándékozott az élet változatos hullámmásával, szokatlanul gazdag mértékben izleltette meg veled a szerelmet. Már elfeledted amaz órákat, melyek oly túlboldogoknak látszottak? Még ma, mély fájdalomban is ezt kérdelem tőled: Valóban szeretnéd kitörölni életedből azt az időt? Szeretnéd mindazt kioltani, a mit éreztél?

«Gyermekem, még más hajótörést is szenvedhetnél volna a viharos hullámokon! Adj hálát az Úrnak, hogy lelked javait meghagyta. Ha a földi szerelem fegyvered volt, akkor áldom azt és tudom, miért nyerted azt, s egykor bizonyosan te is be

fogod látni, miért kellett áldozatot hoznod. Tekintsd az áldozatot az Isten végzésének, melyet *reád* is, *reája* is küldött. A sok bizonyíték után, melylyel hűségéről birtál, miért fakadtál keserű panaszokra a helyett, hogy magasabb vezérletben hinnél, a mely ellen emberi akarat mitsem tehet? Ha pedig boldogságod nem tűnik föl előtted elmerülnék, ne feledd el, hogy a szerelem mégis csak egy neme a boldogságnak a földi életben. Minden tiszta akaratból és jókedvű cselekedetből új öröm fakadhat; s tudod, az Isten előtt a szív szenvedélye sokkal kevesebb, hogysem szabad volna azt éltünk föladatának tekintenünk».

A komoly apáca, ki ezt írta, tapasztalt szemével bizonyára jól tudott olvasni egy leány szívében, hogy a földi és mennyei vigaszt így összekeverte.

Nóra azóta gyakran ismétlé magában a kérdést, hogy szeretné-e kitörölni az időt, oda adná-e a boldogságot a fájdalom miatt? De akárhányszor kérdezte is, szíve mindig fölkiáltott: «Nem!» és ajkai suttogták: «Nem!» Mert az emlékezet örömteljes szárnyakon repült át a boldog órákon, melyeket élvezett, — s azután nem szegénynek, hanem ismét gazdagnak érzé magát. Igen, és jótékonyan hatott reá az is, hogy ama sorok még egyszer együtt említik őket: «Tekintsd az áldozatot Isten végzésének,

melyet reád és reája küldött». Ez oly lassan kivette a sebből a tövist, ez oly szépen visszavezetett a régi szerelemhez; s hűsége ellenére nem kellett-e Curtnak vele szemben megfejthetetlenül cselekednie? És a földi szerelemtől föl a mennyei végzésre irányozta tekintetét.

A tél e közben haladt. Nórának már rég nem volt kifogása az északnémet hazába való költözködés ellen; de az igazgató egészsége még mindig nem engedte meg. Dahnow már elment oda, hogy a szükséges intézkedéseket megtegye s a társulat fölőszlatását biztos, szakértő kezekre bizza; mindezt nagyon bonyolulttá tette az, hogy Karsten képtelen volt akarátának kifejezést adni, hogy a fiú kiskorú, s hogy Nórának is igénye volt a vagyon egy részéhez. Dahnow a felmerült nehézségeket ritka tevékenységgel és önfeláldozással le tudta győzni. Vajjon az üzlethez tartozott-e, hogy Nórát naponkint tudósítsa, nem akarjuk eldönteni. De Nórának a levelek lassankint szórakozást nyújtottak egyhangú életében, a levelek, melyek az üzleti levelek igénytelen jellegével bírtak s mégis annyi mást foglaltak magukban. A legfinomabb idegek ujjaik hegyében futnak össze s talán ezért mennek át oly könnyen legfinomabb érzelmeink a tollba.

Tavaszi volt, midőn végre az átköltözködés megtörtént. Dahnow gondoskodott egy barátságos

lakásról a város végén, hol az igazgató levegőt és nyugalmat találhatott, melyekre most nagy szüksége volt. A fiatal ember elmés és gyakorlati szelleme mindent kigondolt, mi az új kis lakást kényelmessé tehetett. Ibolyák illatoztak minden szobában, ibolyák illatoztak a kis kertben, mely a lakást körülvette.

Az áprilisi nap kibújt, hogy a megérkezés pillanatát széppé tegye, s Dahnow, ki az érkezőket fogadta, önkéntelenül amaz áprilisi napra gondolt, melyen először látta Nórát. Igen, miként az áprilisi idő, változó volt az ő élete is, röviden és erősen sütött rá a boldogság napja, hogy annál gyakrabban felhők közé rejtőzzék, hogy annál gyorsabban eltűnjék a viharban. És mit fog neki hozni az új változás?

De Nóra szeme fölillant, midőn az új hazát megpillantotta — az otthont, mely egészen övé, a hol először lesz, ment minden zavaró elemtől, hol először lesz szabad a végzettől, mely atyja hivatásában rejlett.

Mintegy hosszú, súlyos éj volt rá nézve a tél; s miként az ember ily éj után örvend az első szürkés világosságnak, ha mindjárt csak szomorú napot jelezne is, úgy Nóra is föllélekzett az új életben, az új tevékenységben.

Az üzleti ügyek e közben meglehetősen le lettek

bonyolítva. Az utóbbi években szenvedett nagy veszteségek ellenére a nagy szertár értékesítésével együtt oly vagyon maradt fönn, mely az igazgatónak és gyermekeinek, ha nem is gazdagságot, de kényelmes jövedelmet biztosított.

Az igazgató aligha volt tudatában az átköltözésnek. Annyira fölépült, hogy ismét visszanyerte előbbi testi erőit, s hogy öntudata részben visszatért, de értelme csak zavaros, ködös volt. Legtöbbször csendesesen és csak önmagával foglalkozva üldögélt, vagy a kis kert művelésével töltötte idejét, a mi, úgy látszik, neki nagy örömet okozott.

A legutóbb történetekre látszólag nem emlékezett. Nóra nagyon aggódva gondolt arra, miként fog reá hatni a társulat föloszlatásának hire. De a legnagyobb közönnyel hallgatta őt végig. — Ilona mindig óhajtotta ezt — volt az egyedüli, a mit mondott. Szelleme általában csak arra az időre emlékezett; voltak napok, melyeken Nórát csak anyja nevéen szólította, csak mint ilyennel társalkodott vele.

Második nejének nevét sohasem említette; a kis fiúval semmit sem törődött. Csak egyszer tépte szét a sértett férj haragja a kötelékeket, melyek szellemét békóba verték. A kis fiú, első benyomásai természetes kifolyásából, kis lován műlovast játszott és atyja jelenlétében Landolfo nevét kiejtette.

Ugyanazon pillanatban kimondhatatlan düh torzította el az igazgató vonásait; rárohant a gyermekekre, a kit Nóra alig tudott elég gyorsan elvonni, súlyos léptekkel zúzta szét a játékszeret s oly rettenetes harag tört ki rajta, hogy órákig alig lehetett megfékezni és lecsillapítani. Ekkor történt először, hogy Nóra melléje térdelt, hogy félelem nélkül kezeibe vette összeszorított ökleit s reszkető ajakkal, de nyugodtan és szilárdan mondott az atyának szent intelmeket s halk imákat suttogott neki, míg végre a vadul forgó szemek a fáradtságtól lezáródtak.

A mi egykor oly fontosnak tűnt föl előtte: atyja lelkét megmenteni, őt a fásultságból fölrázni, a melybe őt a minden komolyabb iránytól messze levő élet ringatta, e feladatról saját boldogságában és saját fájdalomában megfeledkezett. Csak önmagáért, csak szerelmeért élt, gondolkozott és imádkozott. Most ismét előtte állt a szent kötelesség, komolyan intve, mintha a legfontosabbat mulasztotta volna el. Boldog, ki valamit fontosabbnak ismer föl saját fájdalmánál: az megtalálta erre a legjobb gyógyírt.

De e komoly föladathoz barátságos segítségül még egy másik is járult. Az élet sohasem tűnhetik föl előttünk egészen sötétnek, ha egy jó ember egészen azon van, hogy azt ránk nézve mennél barátságosabbá és derültebbé tegye. Dahnow báró

minden gondolata és törekvése Nórát illetőleg erre irányult. Így látszólag csekélység volt, de mégis tartós enyhülést nyújtott az, hogy Nóra nagy meglepetésére lovát ismét ott találta. Mint fölöslegest és költségeset azonnal el akarta távolíttatni; de Dahnow az ügyek vezetésében szerzett gyámi jogával élve, ragaszkodott annak megtartásához. Annyira bebizonyította, hogy az Nóra egészségére szükséges, minden erre vonatkozót oly gyakorlatiasan rendezett be, hogy minden ellenvetés lehetetlen volt. Az ő lovai annyira igénylik a mozgást, szolgálai oly naplopók, hogy igazi jótétemény, ha Nóra azokat kíséretül igénybe veszi. Gondos előrelátása helyesnek bizonyult. Ha Nórát lassankint megszálta a fásultság, minden nagy fájdalom e következménye, akkor a legjobb ellenszer volt a szabad levegőn való mozgás, a mely erőit elcsigázta és figyelmét lekötötte.

Nóra, hogy minden feltűnést kerüljön, a kora reggeli órákat használta föl kirándulásaihoz, a midőn még sehol sem volt ember látható, s a legfélreesőbb helyeket kereste föl. Hogy mégis gyakrabban találkozott ilyenkor egy magános lovaggal, a ki szintén szerette a reggeli sétalovaglást, ezt kellemes véletlennek tartotta és szívesen megengedte neki, hogy az mellette maradhasson: a szerény jutalom, melyet Dahnow jó intézkedéseért elfogadott.

Bizalmasan lovagoltak együtt a csendes utakon, az üde zöld réteken, melyek teljes tavaszi pompájukat kifejtették, — s e kellemes órákban Nóra szeme ismét új fényt, arcza új színt nyert. Rossz néven lehetett-e Dahnowtól venni, hogy ha végig tekintett a kelő új életen, a zöldelő üde természettel az ő szívében is remény fakadt? A mi a természetnek oly könnyű, az emberi szívnek lehetetlen volna? Nem viradhatna a szerelemnek is egy új nap?

De bármit gondolt és érzett is, egy szó sem zavarta Nóra nyugodt biztonságát, sohasem érintette a multat. Dahnow bárónak megvolt az a ritka tulajdona, hogy tudott az emberek hangulatához alkalmazkodni, úgy hogy jelenléte sohasem hatott zavarólag. Nóra ezt nagyon kellemesen érezte vele való mostani érintkezései alkalmával; mint előbb levelei, most látogatása volt az egyetlen esemény egyhangú életében.

Bensőleg még sokkal jobban el volt tompulva, hogysen kellőleg méltányolhatta volna a sok figyelmességet, melylyel Dahnow oly egyszerűen körülvenni tudta, mintha az a világon a legtermészetesebb dolog volna, de mégis hálát érzett gondoskodásáért és becsülte társaságát. Bár Dahnow járatlan volt sok téren, melyeknek érintése most jól esett volna neki, társalgása mégis egy hű ba-

ráté, egy ismeretekben gazdag férfié volt. Dahnow báró ezenfelül szívesen és jól beszélt. Leginkább az érdekelte Nórát, hogy Dahnow az ő anyjának tengerentúli hazáját alaposan ismerte. Szellemünknek gyakran csak egy kis lökés kell, hogy ismét a rendes lendületbe jöjjön, miután hatalmas meg-rázkódtatás azt szinte megállította: anyjának szülő-földje, — ez egészen új eszmekört tárt föl előtte.

De bár Dahnow ily egyszerű, fesztelen módon élvezte Nóra társaságát, bár ez mindig szívesen látta őt, s gyakran eszébe jutott a zord Sickingen mondása, mégis a tavaszt nyár váltotta föl s ezt ismét ősz követte, mielőtt bátorsága lett volna a lovag merész végkövetkeztetését érvényesíteni. Nóra szemei üdvözölték-e őt nagyon elfogulatlanul, vagy ő nyujtá nagyon könnyedén feléje kezét?

Tudományos érdekek ürügye alatt egészen letelepedett a fővárosban. Ismerősei csodálkoztak, hogy még a forró, poros nyarat is ott töltötte; de ő azt mondta, hogy a tropikus éghajlat őt el-fásította. A tudomány látszólag buzgó bajnokot nyert benne.

Annyira el volt még magával foglalva Nóra, hogy sejtelve sem volt arról, a mi Dahnow szívében végbement? Elég az hozzá, hogy meg-rettent, midőn egy napon a fontos szó ennek ajkaira jött, midőn mindazt följánlá neki, a mit a férfi a

nőnek nyujthat, kit szeret. S bizonyára oly férfi volt, a ki egy nő szívét, megindíthatja — a mint most ott előtte ült, oly férfias komolysággal, oly mélyen meghatva, — a mint mindaz utat tört magának, a mit évek óta keblébe zárva hordozott.

De Nóra szemeiből csak az ijedtség szólt, mely őt elfogta. Óriási alakban tűntek föl előtte a nehézségek s nem hagyta őt kibeszélni. «Hire, melyhez annyi folt tapad a világ előtt», — Dahnow csak mosolygott. «A vallás, mely őket elválasztja», — mily komolyan törekedett Dahnow e nehézséget szilárd ígéretekkel elhárítani, habár Nóra csak fejét rázta. «Az atya, kinek szüksége van reá, a kis fiú, ki oly elhagyatott», — és beszélt a barátságról, mely oly szép és oly becses, melyet minden más czélzat csak zavarna. Oly sokat tudott mondani Dahnow életéről, mely oly gazdagon tárul föl előtte, a tudományról, mely azt betölti s mindarról, a mi belőle lehet; oly végtelenül jó, szivélyes kívánsatok és biztosítások! Az ember sohasem ékebben szóló, mint mikor nemet akar mondani.

Dahnow nyugodtan hallgatta őt. Reá irányzott aggódo tekintetéből kiolvasta, mennyire fél az utolsó barátot elveszteni; de azt is látta, hogy egyetlen reményt nyújtó sugár sem lakik abban. Talán mégis korán beszélt? Az emlékezet még nem mosódott el? Dahnow báró türelmes ember

volt; tudott várni. Tán Nórának még lassankint meg kellett szoknia az új szerelem gondolatát.

— Tekintse úgy, mintha semmit sem mondtam volna — mondá.

Nóra oly gyorsan s egyszersmind oly bizalmasan nyújtá neki kezét, hogy keserű érzettel belátta, mily könnyen el tudja feledni ő a mondottakat, mennyire örvend, hogy el szabad felednie.

Dahnó mint előbb, úgy ezután is eljárt és elfoglalta helyét a kis körben. A téli estéken át mulattatta az igazgatót, ennek emlékeit ügyesen föl tudta éleszteti, vagy sokáig játszott vele domínót, a mi rá nézve meggyorsította az idő lassú folyását. A kis fiút térdein ringatta, bolondos történeteket beszélt el neki s mindig bohókásabbakat, mikor észrevette, hogy a kis fiú nevetésébe gyakran Nóra hangja is belevegyült. Ennek pedig könyveket és műremekeket hozott, melyek a kedélyt fölvidíthatták, a szellemet foglalkoztatták. Nórára valóban üdítőleg hatottak s ő beléjük mélyedt. Ha a szív sokat követelő uralmát föladta, akkor gyakran látszik, mintha a szellem lépne örökségébe s az ő uralma venné kezdetét. Csak sivár talajban nem verhet semmi új gyökeret; minél dúsabb a természet, annál könnyebben hat reá ismét minden.

S bármily édes volt is az első ifjúság, az üde elfogulatlanság bája, mégis majdnem még nagyobb

volt az értelmes nő varázsa, a ki a férfi gondolatait követni tudta.

Dahnow érezte ezt, midőn vele szemközt ült. Sohasem tűnt föl előtte oly szépnek, mint most, midőn a fájdalom tűnni kezdett arczáról s nyugodt derűlség ömlött el azon, minő a vihart szokta követni.

Érezte, ha őt saját körében kecsesen működni látta; akár az atya ápolásával foglalkozott, akár a kis fiút vette gondozása alá, vagy a kis háztartásban intézkedett, ez mindig azzal a nyugalommal történt, melyet a helyes értelem és önzetlen önadaadás kölcsönöz nekünk — a nyugalommal, mely Dahnow báróra oly varázsszal birt.

De minden varázs ellenére, vagy talán épen e miatt, jött egy nap, midőn egyszerre elvesztette saját nyugalmát.

— Nem jöhetek el többé — mondá fojtott hangon és fölkel, hogy minden további üdvözlés nélkül távozzék.

Nóra fölugrott, mintha barátját vissza kellene tartania, mintha őt vissza kellene hívnia, de azután megállt, mintha gyökeret vertek volna lábai, kezét dobogó szívére tette, mintegy hogy verését vizsgálja.

Végre ismét nyugodtan leült; nem volt joga ahhoz, hogy őt sorsához bilincselje, őt, kinek min-

denért semmit sem nyujthatott volna, ki mellett szívében egyetlen hang sem szólalt meg.

Hát annyira meg volt elégedve mostani életével? Ah, sóhajába került, hogy nélkülöznie kell őt, — az egyetlen barátot, kivel birt.

Dahnow elment. Talán mégis várta, hogy Nóra vissza fogja hívni, remélte, hogy még egyszer alkalma lesz Nóra ellenvetéseivel megküzdeni.

Barátai most azt tapasztalták, hogy ha a tropikus éghajlat elfásította a mi nyári hőségünk iránt, mindenesetre érzékenynyé tette a téli léghőmérséklet iránt; annyira betegesnek látszott a kövér báró, annyira megváltozott a pár hideg hónapban. Komolyan tanácsolták neki, hogy menjen melegebb éghajlat alá.

Dahnow nem mondott nemet és fölszedte utitáskáját, még mielőtt kilátás lett volna a «gyalázatos tavaszi szélre», a mely elől, mint mondá, megszökni akart.

Testvérei tanácsolták ugyan neki, hogy házasodjék meg; egy csinos menyecske mellett majd elfeledi bogarait az éghajlatot illetőleg. De egyik nővére, kinek egész sereg magzata volt és anyai előrelátással benne a kedves bácsit látta, azt vélte, hogy «nem mindenkinek szükséges megházasodni s hogy Kelemennek ahhoz semmi hajlandósága sincs, már rég észre lehetett rajta venni. Csak en-

gedjék őt élni, a mint kedve tartja, — hacsak ismét a tengerre nem akar menni!»

A tengerre persze nem ment Dahnow. A nem viszonzott szerelem is megtartja delejes befolyását, mely gyakran ellenállhatlan vonzóerővel bír.

Karsten lakása pedig sokkal csendesebb lőn az ő távozása óta. A barát a kis kört felvidította és élénkebbé tette. Nóra kénytelennek érzé magát: megkettőztetni buzgalmát és élénkségét, hogy atyjának és testvérének némileg pótolja a veszteséget. A vidámságnak, melyet mások miatt magunkra erőltetünk, meg van a maga visszahatása. A vidám szó, melyet nagynehezen kigondoltunk, bennünk is visszhangzik, s a mosoly, melyet másoktól kicsalunk, a mi ajkainkra is oda lopózik.

A napok csendes egymásutánban folytak. Midőn a nyárt ismét ősz váltotta föl, Nóra nem titkolhatta el maga előtt, hogy atyja erői tűnni kezdenek. De a testi egészség hanyatlásával visszatért a lelki. Fölfogása tisztult, emlékezőtehetsége életre ébredt s mintha kedélye ismét fölmelegült volna. Nóra befolyása jobban hatott reá, gondolatai fölfelé irányultak.

Egy nap papot kívánt. Midőn Nóra e fölötti örömében csókot nyomott homlokára, mosolyogva tette kezét fejére.

— Ti nők mindig győztök utoljára; ti a kóborló

múlovast még jámbor emberré teszitek. Először anyád s azután te, gyermekem... Igen, ha földi és lelki dolgokban Ilona tanácsát követtem volna, más ember lettem volna. Gyermekem, a férfi szabhat magának sorsot; de a befolyás alatt, melyet az reá gyakorol, el kell buknia: tönkreteszi őt. Reád nézve, kedves gyermekem, voltak legsúlyosabbak a következmények. Nem, — folytatá, midőn Nóra le akarta zárni kezével ajkait — hadd beszéljek! A fejemben ült és szívemen rágódott valami azóta, habár nem is találtam rá szavat. Életed boldogságát zúztam szét; önző akaratom nélkül másként lett volna. De mondd, álmodtam vagy igaz: nem tért vissza mégis hozzád egyszer?

— Igen, igen, eljött, itt volt — suttogá Nóra, s szeme ragyogott, a boldogság érzete vonult át szívéen, mintha semmi fájdalom sem fűződnék ahhoz.

— Miért nem maradt? — kérdé az öreg, homlokát ránczba szedve.

— Félreértések — mondá Nóra halkán. Atyám, hisz úgysis örökre lehetetlen volt... jobb így.

Az öreg gyermekét szemügyre vette. Oly szép, oly nemes, oly tiszta: miért ne volna még méltó bármily helyre?

— És mi akadályozza a félreértések kiegyenlítését? Hisz még az élet virágában vagytok, a bol-

dogságnak soha sincs késő. Mi lett belőle, hol van? — kérdé, fölélénkülve a gondolattól.

— Rég megházasodott, atyám! — suttogá Nóra s ismét önkéntelenül sötét pir borítá el homlokát e vallomás közben. Mondom, atyám, nem lehetett másként — tevé hozzá, mintha az ócsárlásnak még árnyékát is távol akarná tartani a kedvestől.

Az atya szomorúan nézett le reá.

— Szegény gyermekem, csak ennyit mondott, őt gyengéden magához vonva, s Nóra a vállára hajtá fejét.

De atyja hirtelen visszatolta őt.

— S a másik hol maradt? Tudod, Nóra, az a kövér, a ki a mult télen oly gyakran jött. Akkor nem gondolkodhattam: a fejemben fájt valami. De emlékezem, hogy majdnem naponkint itt volt. Bizonyára nem azért jött, hogy engem, szegény együgyű embert meglátogasson, bármily szívesen szegődött is hozzám. Miért nem jön már oly régóta? Te küldted el, Nóra?

Hadd maradjak nálad, papa — suttogá Nóra. Csak nálad találok most vigaszt.

Az öreg elégedetlenül rázta fejét.

— Én már talán nem sokáig maradok veled — mondá. Ő jó ember volt, Nóra, hű kéz, derék szív. Nagy vigasztalásomra szolgálna, ha nem kellene téged egyedül itt hagynom.

Történjék minden, a mint az Isten akarja — mondá Nóra. Itt is komoly nehézségek voltak.

— Igen, te a műlovas gyermeke vagy és maradsz, — jegyzé meg az öreg keserűen — a ki seholsem verhet gyökeret, sehova sem illik.

— De igen — mondá Nóra — van egy hely, hol nem kérdezik, mi volt az ember és mi; csak azt, hogy mit akar tenni egy magasabb célért. Talán az Úr oda irányozza lépteimet, habár még nem vagyok tisztában magammal.

— Ezt én nem értem — viszonzá az öreg kissé boszankodva. De tégy, a mit jónak gondolsz; tanácsom eleget ártott neked. De halljad: mielőtt rosszabbul lennék, hívd el a káplánt, — tudod már, kit gondolok: a ki egykor feleségem halálos ágya mellett állt. Ő tán megkönnyíti nekem a nehéz utat. Utoljára, hogy láttam, nem igen jól bántam vele; mint intő tünt föl előttem, a ki miattad nőm akaratára szándékoznék engem emlékeztetni — s ezt nem tudtam elviselni. Akkor nagyon rossz színben tűntem föl — de gondolom, hogy meg fog bocsátani. A fiú miatt is kell vele beszélnem, hogy tanácsot adjon nekem, hogy csak azoknak az embereknek körmei közé ne jusson! Csak az ő körmeik közé ne jusson! — ismétlé, fogait összeszorítva. De velök is békében akarok távozni. Nóra, ha nem leszek többé, megírhatod anyjának bocsána-

tomat. Ő legkevésebbé bűnös. Ilonának igaza volt: ha a könnyelműség nagyra nőtt velünk, — mi óv akkor bennünket? Hogy te nem így jártál, nem az én érdemem volt.

— Neki is — folytatá némi szünet után — megbocsátom gazságát. Karja egykor a vízbefulástól mentett meg s tudja Isten, nyomorult tette még rosszabb eséstől mentett meg engem. Nóra, az ő gáztette visszaadott engem neked. Oh, mi lett volna belőlem, ha te nem voltál volna mellettem! Igazad volt, midőn előbb azt mondtad, hogy jó, hogy minden így történt. Vele, azzal — ki téged egészen más életkörbe vezetett volna — egészen idegen lettél volna rám nézve, egészen idegen. De most nincs közöttünk örvény — vigaszom, támaszom és megmentőm lettél, jobb érdeménben, mint egykor gondoltam -- Gyermekem, anyád hagyott téged nekem!

— Igen, jól van így — mondá Nóra halkan, habár szive még egyszer lázadólag dobogott az emléknél; de feje atyja arcához simult, karja átölelte őt s szokatlanul édes elégtételség lopódzott szívébe. Hisz tudta most, hogy miért kellett áldozatot hoznia, látta, mily gyümölcsöket termett.

Szép és benső, miként ez órában, maradt a viszony az apa és leánya között: visszatért az az idő, midőn Ilona befolyása működött mellette és jámbor szerelemben iparkodott lelkét megnyerni.

Most maga is vágyódott minden lelki vigasz után, s Nóra nem kevésbé szeretetteljesen és még önzetlenebbül működött, mint egykor az anya.

Szép volt az az óra is, midőn a nyugtalan kalandor, a kóbor élet embere, utolsó nyugalomra tért és csendesen elszenderült gyermeke karjaiban, a ki egészen az övé volt, egészen az övé, amaz egyetlen áldozatkész tett következtében, a melylyel gyermekét elveszteni vélte, csakhogy a haldokló anyának adott szavát megtartsa.

Szent béke és forró szeretet dicsőíté meg utolsó napjait, talán jobb énje miatt, melyet életének különös utjain megőrzött.

A mint Karsten óhajtotta, a káplán eljött hozzá. Nóra kérésére egy pillanatig sem késett s hű, részvevő barátnak bizonyult. Karsten Alfréd utolsó hozzá intézett szavai, miként egykor Ilonáéi, leányára vonatkoztak, a ki most majdnem ép oly védtelenül maradt, mint egykor.

Az atya e fölhatalmazása alapján a káplán néhány nap mulva, midőn már mindennek vége volt, megkérdezte őt további szándékai felől.

Nóra ép egy levelet kapott, melybe látszólag egészen belemélyedt. Midőn szemeit fölemelte, egy könnycsepp rezgett pilláin, de tekintete nyílt és szilárd volt.

— E levél igen könnyen és egyszerűen megold-

hatná a kérdést — mondá. Nem is hiszi, hogy a nemes szerelem és hűség mily kincse rejlik benne!

— Dahnow bárótól? — kérde a káplán, s hangja bizonyos nyugtalanságot fejezett ki.

— Igen, — mondá Nóra nyugodtan — Dahnow bárótól, kinek értésére jutott atyámi betegsége és a most beállt szomorú esetre önzetlen szeretettel védelmem, segítségem és támaszom akar lenni, nekem nevét és kezét följánlja, nem törődve mindazzal, a mi rám tapad.

Nemes ajánlat, nemes jelleméhez méltó — mondá a káplán. De nem kellene-e megfontolni — és elhallgatott, mintegy bensőleg küzdve magával. Mit tanácsoljon Nórának védtelen helyzetében, kétes állása mellett? ily derék, lelkiismeretes férfiúval való házasság a legbiztosabb menedéket, sok kezességet nyújtott.

— Nem, — mondá Nóra határozottan — semmit sem kell megfontolni. De jó, ha az ember ily ajánlat által tisztába jő önmagával. Mindaz, a mi után egykor vágyódtam, nem csalogat többé. A fa, melynek csiralevelét a vihar letépte, nem hoz újat, — de, hála Istennek, nem is korhad el, — hanem azután kiterjeszti ágait.

Halkan, gondolkodva, mintegy önmagához beszélt.

— Nem értem teljesen, hogy mit akar mondani — viszonzá a káplán. Vannak önzetlen szívek, melyek megelégesznek azzal, hogy szeretetet osztogatnak, a nélkül, hogy azt ugyanoly mértékben visszakívánnák, s éppen egy női szívre ez gyakran boldogítóbb, mint csak egyetlenegy érzélem után epedni... Ha az az egy nehézség nem volna...

— Hála az Istennek ez egy nehézségért — szakítá őt félbe Nóra. Ha nem volna ez akadály, mely mint legkomolyabb kötelesség lép föl, oh, akkor... akkor nem tehetnék egyebet, mint hogy ily hűséget és odaadást megjutalmaznak, akkor egy élet sem volna elégséges a neki tartozó hála lerovására, — de így, hisz még a legbensőbb szerelem is alig képes ez örvényt kitölteni: nem, nem akarok új vizzályra okot adni.

— És mégis — mondá a káplán szomorúan, mert kötelessége tiltotta a tanácsolást — oly nagy vigasz lett volna annak tudata, hogy ön biztos kikötőben van elrejtve.

Nóra ábrándos tekintettel emelte föl szép fejét.

— Kikötőben... — ismétlé. Igen, ily házasság csendes, elzárt kikötő volna. De biztosan hiszi ön, hogy ez boldogságom lenne? Atyám igazi leánya vagyok, nyugtalan vér foly ereimben, ez küzdeni és tenni akar. Ha eddig földi vágyakért akartam

ezt tenni, hadd tegyem most nagyobb javakért, a másik életéért.

— Ne hozzon beteges határozatokat — figyelmezteté őt a káplán majdnem aggódva. Ha a szív csalódáson ment keresztül, gyakran hiszi, hogy az élettel végezhet.

— De én nem akarok vele végezni — mondá Nóra s mintegy mosoly játszadozott ajkain. Nem, én csak most akarok igazán újra élni. Elmúlt az idő, midőn szívemet el tudtam volna a csendességben temetni; most ha nem is vigadhat, új föladatak után vágyódik. Nem hiszi, hogy az Úr nekem még sok munkához adott erőt és bátorságot?

Fölkelt és ott állt a káplán előtt — mint egy nő élte delének teljes szépségében — szeméből meleg lelkesültség sugárzott, a mely igazán nem tanúszkodott életuntságról.

— És ez? — A káplán a fiúra tekintett, ki némi távolban állt.

— Igen, első kötelességem őt illeti s legelőször is iparkodom azt betölteni. Új hazát kell neki adnom túl az oczeánon, anyám rokonainál. Nem fog érezni hiányt sem védelemben, sem szeretetben. Reá nézve jobb lesz; ott jövőjét könnyebben meg lehet alapítani, mint ez országban s később talán számomra is nyílik ott működési tér. Dahnow báró elbeszélései óta nagyon vágyódom

az új világba, hol még sok erő hiányzik az Úr szolgálatában. De ez még nagyon messze van. Ön az én első barátom, legyen most segítségemre az oda való átköltözésben, életem ez új fordulatában, mint egykor segített új viszonyokba lépnem.

A káplán kezét nyujtá neki.

— Sok föladatot tűzött maga elé. Harmadszor választja a küzdelmet és harczot a nyugalom helyett; az Ur különös utakon vezeti önt. Anyja csak az ön üdvösségét tartá szem előtt s kívánsága, úgy látszik, teljesedésbe megy. Úgy látszik, hogy ön már csak ezt az utat keresi, — az Úr áldása legyen önnel, földi boldogságát kegyetlenül földúlták — tevé hozzá, első izben czélozva a multa, mely eddig szóba sem jött.

— Csak egyszer boldog az ember e földön — viszonzá Nóra szeliden — a szerelmi májuson kívül még több is van, a mivel foglalkozni kell.

Valamivel később egy délnémet hegyi helységbe a délvidékről egy fiatal házaspár érkezett, A nő minden figyelmét az alig néhány hónapos magzatra összpontosította, a kire nézve, Olaszország enyhe levegője alatt születvén, e hely átmeneti állomás volt, hogy az élesebb levegőjű német hont megszokja.

A férjet, úgy látszik, untatta a kizárólagos gondoskodás, melyet a gyermekre fordított a felesége, kinek, úgy látszott, nem is volt más gondolata. Ezért minden atyai öröm ellenére, mihelyt lehetett, fölhasználta az alkalmat s kiment a terrasse-ra, honnan az enyhe nyári est világában a hegyek úgy tűntek föl, mintha rózsasílatba lettek volna mártva. Figyelme nemsokára a terrasse egy másik látogatójára irányult, ki tőle némi távolban foglalt helyet s neki hátat fordított. Helyzetében és alakjában volt valami, a mi előtte oly ismerősnek tűnt föl hogy már közelgett is feléje; de egyszerre ismét kételkedve állt meg.

— Te vagy-e, vagy sem? — mondá végre gyors elhatározással odalépve. — Dahnow! Igazán, most utazhatsz inkognitó, oly karcsu lettél! Mennyire örvendek, hogy láthatlak!

Ah, te vagy, Degenthal! — mondá a megszólított, lassan feléje fordulva, de oly hangon, mely nem igen tanuskodott örömről.

— Igen, én vagyok, — hazatérve három év után — feleségemmel és gyermekemmel — tevé hozzá, az utóbbit hangsúlyozva. Mondhatom, pompás egy fiú. De mi bajod, barátom? Milyen színben vagy? folytatá, megijedve Dahnow arczkifejezésétől.

— Olyanban, mint az, a ki harmadszor kap kosa-

rat — mondá Dahnow keserűen, egy kezében tartott levelet zsebébe csusztatva.

— Kosarat — Dahnow, te! Te a pompás, kedves ember? a gazdag, mindenütt annyira óhajtott férfi? Lehetetlen... kitől?

— Karsten Nórától! — mondá Dahnow, kiméltelenül kiejtve a nevet ifjúkori barátja előtt és ellenségesen nézve reá. Szerencsétlen egy találkozás volt — látszólag vidáman és elégedetten látni maga előtt azt, a ki miatt visszautasították. Nórától! — ismétlé. Az, a kié a gyöngy volt, ott hagyta a porban heverni... s úgy látszik, más kéz nem veheti föl onnan.

— Karsten Nórától? — hebegé Degenthal hátálva. Az, a ki azzal a Landolfoval...

— Könnyű volt annak elhinni, a ki elhinni *akarta* — mondá Dahnow s minden további szó nélkül hátat fordított neki.

De Degenthal görcsösen megragadta őt vállánál.

-- Mi volt elhinni való? Mit akarsz mondani? Mi nem volt igaz?

A világon a legdurvább, a legátlátszóbb hazugság, hogy a leány azzal a gazemberrel egyesült! Ily lény és oly alávaló kutya! — tört ki Dahnow. A ki ilyesmit elhihetett, *szívesen* el akarta hinni! Ha még nem tudod, hát megmondom: mostoha anyja volt, a ki azzal a zshiványnyal megszökött,

cserben hagyva férjét és gyermekét, mint ez ily könnyelmű teremtések szokása. A szép pár, hogy megkönnyítse szökését és Nórán megboszulja magát, a szegény leány neve alatt terjesztette el a hírt — és aztán a vak tömeg el is hitte.

— Lehetetlen! — tört ki nagy nehezen Degenthal kebléből. Lehetetlen! Saját szemeimmal...

— Olvastad talán, a mit én olvastam — mondá Dahnow gunyosan. De én, a ki sohasem léptem hozzá közelebb, a ki nem iparkodtam magamat szívébe belopni, a ki nem henczegtem frázisokkal, hogy mindennél drágább előttem, hogy megmenteni és védelmezni akarom, — nos, én... én egyszerűen *nem* hittem! Sokkal magasabban állt előttem, hogysem azt az aljas hazugságot mindjárt hihetőnek tartottam volna, és ezért az összefüggést kipuhatolni igyekeztem. Egyetlen kérdezősködés elég volt, hogy mindent földerítsen... És te! Nem figyelmeztettelek egykor — folytatá Dahnow egyre növekvő haraggal — akkor, midőn minden józanságtól megfosztva, őt kiküzdeni törekedtél? Akkor volt időd a megfontolásra és visszavonulásra. De a férfi, a ki érett megfontolás után tesz ily lépést — és igazad volt! Istenemre, méltó volt ő erre! — az nem bujik aztán haszontalan kifogások mögé... Tudod, hogy találtam őt? Halálos beteg, eszméletlen atyja ágya mellett, segítség nélkül, mint elhagyatott gyer-

meket — hírneve beszennyezve miattad, zavart viszonyok között — és senki, senki sem volt segítségére! Iparkodtam segítségére lenni. Megtettem, a mit egy férfi megtehet a nőért, kit mindennél többre becsül, — de egyetlen gondolatot sem tudtam tőle elnyerni, semmiben sem lett hozzád hűtelen! Láttam, hogy a hozzád való szerelem minden életörömtől megfosztotta a mindenben erős és bátor szívet. — Megvetem a férfiút, ki egy nő boldogságát így föl-
dulja!

És Degenthal kezét, mely még mindig vállán pihent, hevesen lerázva, bement a házba.

Degenthal egyedül maradt. Egy szóval sem szakította félbe Dahnow beszédét. De nem ismét az a jéghidegség szállt-e lassan szívére, — mint egykor? Most oda kapott, mintha heves fájdalmat érezne. Három évet aránylag nyugalomban és boldogságban töltött, három évig küzdött minden Nórára való gondolat ellen, elfojtott minden kétséget, mely benne a hihetetlen dologra nézve fölébredni akart. És ha az emlékezet nagyon makacsul visszatért, haragjába és boszankodásába mélyedt és folyton azt ismételte magában, hogy méltatlan tévedéstől lőn megóva... És most!

E pillanatban a felesége hangja lőn hallható.

— Curt! Ugyan Curt, kérlek, hogy tudsz így állni és azokat a vén hegyeket bámulni, a helyett,

hogy kedvenczünknel lennél, a ki igazán olyan aranyos kis jószág. Gondold csak, már észreveszi, hogy itt idegen helyen van. Nem fog aludni, ha nem változtatjuk meg a berendezést, már olyan okos. Jer, segíts egy kicsit.

És a nő kissé zsarnokosan megfogta férje karját és bevonta őt.

Curt csak követte őt. Mintegy álomban, csak engedte gyermekét karjaiba tétetni, a ki oly parányi volt, a milyen egy háromnegyed éves gyermek csak lehet. Méltókép csodálta a kicsike szépségét és okosságát, a mint feleségének és a dajkának megeredt beszéde kívánta, türelmesen huzogatta az ágyat is ide-oda, míg a nehezen kielégíthető kívánságot teljesíthette; de valami szokatlan ábrándozás volt minden mozdulatában, hogy végre Lilly mégis észrevette. Érzékenyen mondá:

— Küldd el megint a rossz papát, kedvesem; alig hogy rád néz és nem boldog, míg csak megint szivarját nem szíhatja és a hegyeket nem bámulhatja. Ti, férfiak, oly szívtelenek vagytok! — tevé hozzá duzzogva.

Curt e vádak ellen nem védelmezte magát egyébbel, mint hogy még egyszer csókot nyomott elsőszülöttje vigan rikácsoló szájára. De azután csakugyan kiment, mert úgy érzé, mintha nem tudna lélekzeni a szobában.

Ha egy még fiatal szívben a szenvedély vihara újra föltámad, még saját gyermekének mosolya sem csillapíthatja azt le. Az az üde, tiszta levegő, az a csendes nyáresti nyugalom is aligha tett neki jót. Fájdalomkiáltáshoz hasonló tört ki néha ajkain. Talán az igazság tövise hatott szívébe: «Könnyű volt annak elhinni, a ki elhinni akarta!» Hát akarta ő hinni?

A hold már rég feltűnt a magas kupok mögül, sőt már ismét a legvégső csucok felé hajlott. Curt még mindig helyén volt, midőn kéz érinté vállát. Dahnow állt előtte. Bizonyára nemcsak a holdfény volt az oka, hogy mind a ketten oly sápadtak voltak.

— Degenthal — mondá komolyan — bucsúzni jöttem. De váljunk el harag nélkül s feledd el szavaimat, melyeket előbb mondtam. Helytelen volt tőlem boldogságodat és nyugalmaidat megzavarni. De vannak órák, midőn az ember ördöggé tudna lenni. — Nem, ne beszéljünk tovább erről; a sok szó mitsem használ. Mindennek így kellett történnie. Te nem akartál nemtelenül cselekedni; ő egyikünknek sem volt szánva. Most is igaza lehet, hogy a más vallású nem kell neki, habár igazán egy csipetnyi forgácsot sem tettem volna útjába. De a ferde viszonyok folytán eleget szenvedett, — meglehet, hogy jobb így!

— Hol van? — kérde Degenthal s szavai oly hangtalanul jöttek ki ajkain.

— Karsten meghalt; ő anyja honába megy — mondá Dahnow röviden. Legyen most minden eltemetve. Nem akartam tőled kiengesztelés nélkül megválni; még az éjjel elutazom. Isten veled, Curt! Légy boldog azzal, a mit az Úr neked adott.

— Hova méssz? — kérde Degenthal, a feléje nyújtott kezet elfogadva.

— Hová? — mondá Dahnow. A ki nem akar házi tűzhelyet alapítani, annak az egész világ nyitva áll. De a hol a madár fészke, végre is ott legmelegebb helyen ül. Ezért eljöhet az idő, midőn rám nézve is északi hazám az egész földön a legmelegebb fészek lesz.

— Mi lesz belőled? — kérde Degenthal, félreértve őt; mert minden szava mintha messze távolból hangzott volna feléje.

— Mi lesz belőlem? -- ismétlé Dahnow, a sajátos kérdés fölött megütközve. Belátás, eleinte talán kissé nehéz belátás azokra nézve, kik engem még meghódítani akarnak, később pedig kellemes kilátás unokaöcséimre nézve.

A rendes keserédes humort még a fájdalom sem fojthatta el benne.

A szójátékot Degenthal jelenleg nem értette meg, de Dahnow későbbi életét eléggé megmagyarázta.

Miután még néhány évig utazott a bel- és külföldön, visszatért hazájába; a kis fővárosban, rokonai közelében letelepedve, hol tudományos czéloknak élt és e tekintetben sok szépet mutatott föl.

Háztartása mindig jobban példányképe lőn a finomított kényelemnek; de mindig szívesen gyűjtött maga köré vidám embereket. Igaza volt; a világ csakugyan igen nehezen látta be, hogy ő, a forró kedélyű és a házasság iránt finom érzékkel bíró ember nem akar magának igazi családi boldogságot teremteni. De minden barátságos tanács és merész hódítási terv nála aczélozott szívre talált.

A kellemes kilátás unokaöcscseire nézve minden évben biztosabb lőn; csak egyszer lett az fenyegető módon megzavarva, midőn hirtelen egy amerikai merült föl, egy előkelő külsejű, ős franczia nevet viselő fiatal ember, a ki egészen Dahnow védelmére bizta magát. Németországot akarta megismerni, de most a báró házát mintegy otthonának tekinté s heteket, végre hónapokat töltött ott. Annyira bevallott kedvencze volt a háziúrnak, hogy általános csodálkozást idézett elő, és az izgatott rokonok aggódva dugták össze a fejüket. De a kedélyek nemsokára lecsillapodtak, midőn biztos hírek megerősíték, hogy a fiatal amerikainak magának

is gazdag birtokai vannak hazájában és semmi örökösödési versenytől nem kell félni. Ezért annál buzgóbban törték azon a fejüket, hogy minő viszonyban lehet a báróval s ezzel szerencsésen ismét új társalgási tárgy lőn feltalálva.

Dahnow Kelemen hallgatott és mosolygott. A nyugtalan ifjú, ki igazi amerikai fesztelenséggel forgatta föl az ő kényelmes háztartását, ki oly kevéssé érdeklődött pártfogója tudományos hajlamai, de annál jobban lovai és ebei iránt, tudta legnehezebben magának megfejteti, hogy miként szerezte meg ily nagy mértékben szeretetreméltó házigazdája kegyét. Talán ama levél melegen ajánló szavaival, melyet a bárónak hozott, — talán azzal a névvel, mely oly gyakran ajkaira jött, ha arról beszélt, ki gyermekségében hiven ápolta és ritka önzetlenséggel vagyonának nagy részét neki adta, — talán a finom metszésű arcban volt valami, a minek Dahnow báró nem tudott ellentállni... hisz azokra az egyetlen vonásokra emlékeztette, a melyek egykor nyugalját megzavarták.

XXV.

És mind a régi üdv, a régi bánat
 Egyszerre újra a lelkemre szálla;
 S olthatlan vágyra gyúlt szívem utánad,
 Te, ifjúságom eltűnt édes álma. *Geibel.*

Évek multak el — évek, melyek egy emberéletet zárnak magukban. Hisz ama pillanat, midőn valamely életremény kel szívünkben s ama lépés között, midőn az évek már érezhetőkké válnak, — igen, e két határ között mozog a tulajdonképi emberélet. Előbb csak álom, utóbb csak emlékezet, bármiként számítsuk is az éveket.

Ismét a göhlytzi kertben vagyunk, melynek szép terrasse-a, tarka és buja virágágyai augusztusi pompában ragyognak. A nap eleven képet világitott be. Nyulánk, ifjú alakok, vidám gyermekcsoportok, az élet delén levő férfiak és nők a legvidámabb hangulatban mozogtak ott s a nevetésbe és csevegésbe zenehangok vegyültek, melyek a bokrok mögül jöttek. Családi ünnepet tartottak Göhlitzben: a háziúr születése napját, az öreg úrét, mint most Degenthal Curtot nevezték, mióta elsőszülött fia nős volt s ennek is voltak gyermekei.

A nagy kör, mely összegyűlt, legjobban tanus-

kodott arról, mily hatalmasan kiterjedt a család, mely e napon minden évben a lehető legteljesebb számban egyesült a családfő körül.

Curt és Lilly hivek maradtak Göhlitzhez. Miután mint fiatal házaspár a délről visszatértek, ott telepedtek le. A fiú nem akarta kivenni anyja kezéből a birtokai fölött oly sokáig gyakorolt uralmat s Lilly jobb szeretett saját birtokán kormányozni. Midőn az anya magas kora az ügyek vezetését megnehezítette, Curt legidősebb fia már oly korban volt, hogy az uralmat átvehette. Ismét csak Lillynek volt a kívánsága, hogy fia mennél előbb tekintélyes birtokhoz jusson. Ezért könnyen reábirta férjét, hogy az apai birtokot neki átadja, míg ők Göhlitzben maradtak, a hol már egészen megszoktak.

Az öreg grófné minden kívánságát még teljesülésbe menni látta. Fia elvette a gazdag örökösnet, ki kora ifjúságától neki volt szánva. A házasság boldog lön, mert Curt a leggyengédebb volt neje iránt és nagyszámú család sarjadzott belőle. Lilly gazdag birtoka a Degenthal-nevet új fényvel övezte, a minővel még aligha bírt, s az öreg grófné még azt az örömet is megérte, hogy unokáját a legtekintélyesebb családok egyikével összeköttetésbe lépni látta, a mint nevéhez méltónak tartotta. És mégis a Gondviselés épen kívánsá-

gaink beteljesülésében növeszti a tövist, mely a legfájóbban szúr, mert miatta nem panaszkodhatunk.

Lilly mellett a grófné fiát, szívének kedvencét a szó tulajdonképi értelmében elvesztette. Csak a nagyszerű természetek tudják megosztani — az eszményi, mint az anyagi javakat. Lilly nem volt nagyszerű természet; mint gondolkodásának, úgy szívének láthatára is szűk volt. Férje, gyermekei szeretetének kizárólag az övének kellett lennie: semmi más befolyásnak, semmi más szívnek nem volt szabad abban részt vennie, semmi más igényt, még az anyai szeretet legszentebbjét sem türte meg. Öntudatosan nem vétett soha gyermeki kötelességei ellen; de a grófné magasabbra törő szelleme nem rokonszenvezett az övével. Tudta, hogy az anya egykor nagy befolyást gyakorolt fiára s hogy ezt most megakadályozza, eltávolította és elidegenítette őt tőle, mihez a női taktika anynyira ért. Curt részint sokkal közönyösebb lón általában az élet iránt, részint sokkal több elrejtett emlék élt közte és anyja között, hogysem ezt megakadályozta volna. Így a grófné öregsege, szívet és életet tekintve, nagyon magános volt.

A csendes órákban aztán lebegett-e néha szemei előtt ama leányka képe, kinek szemében oly meleg

sugár ragyogott, kinek hangjában oly lágy zengés reszketett, midőn oly bensőséggel esedezett az ő anyai szereteteért? «Lélekre és szívre hozzád méltó leány!» mondotta akkor az apácza. Midőn a grófné Nóra történetét a káplántól hallotta, a ki azt a leány igazolására közölte vele, ezt csak megerősítve találta; a hősiségtől, melylyel a műlovas leánya a maga útján haladt, nem tagadhatta meg csodálkozását.

Az anyai szívnek magára hagyatottságában annál nagyobbra kelle becsülnie ily gyermeki áldozatot. Ugyan fölmerült-e benne a gondolat, hogy e nagy, forró szívvel az ő öregségét is melegebb szellő lengte volna körül? El tudta-e képzelni, hogy mi lett volna ily ruganyos szellem társaságában fiából, a helyett a csendes ember helyett, a minő most volt, — a ki felesége szűk gondolatköréből csak magános tanulmányaihoz menekült, de soha többé nem nyult bele a nyilvános életbe, mint törekvő ifjúsága egykor sejtette és az anyának büszkesége lett volna? A grófné ilyenkor sóhajtott; de bár sóhajtott, azért nem érzett bánatot. Azt hitte, hogy jól és kötelessége szerint cselekedett, s a mit elért, végre is a legjobbnak tartotta.

Lilly az évek folytán keveset változott. A kis, gömbölyű asszonyt sohasem zavarta más gondolat és kívánság azokon kívül, melyek legszűkebb körére

irányultak; s itt minden nyugodtan és kielégítőleg bonyolult le. Szíve vágyának teljesültével az a kevés, mit benső élete magába zárt, elérte célját; az a himpor, melyet a csüggedő szerelem lényére lehelt, ezzel eltűnt. Curt visszavonhatlanul az övé volt: ezzel megelégedett; s ezenfölül a külső élet volt az a mező, melyen mindig túlságos buzgósággal működött.

A mint ma elsőszülöttje karján tovahaladt, a kinek üde arcza hasonlított az anyáéhoz, oly büszkének és boldognak látszott, mint talán soha. Csak őt nézte, csak őt hallgatta s a terveket, melyeket az vele közölt, az újításokat, melyeket, már előre tisztelve benne a jövőendő birtokost, ítéletére bízott. Ebben sem tagadta meg sajátos szivósságát — idősebb fiától a következő gyermekek egyike sem vitathatta el a szívében elfoglalt első rangot. Az ember legtöbbnyire anyja szellemét és atyja testalkatát örökli; s így majdnem mindnyájan magas, nyulánk természetűek voltak, anyjuk egyszerű, nem épen gyarló gondolkozásmódjával. Háborítlanul haladtak éltük útjain. Csak egy, a második fiú birt az atya barna szemeivel, ábrándos homlokával, de egyszersmind annak komolyabb, finomabb, magasabbra törő gondolkozásmódjával. De bizonyára az anyai vérből is volt benne egy csöpp, a mely ez iránynak mindjárt gyakorlati kifejezést

adott. Még alig volt tizenhatsz éves, midőn elhatározta magában, hogy csak a legfönségebbnek él, csak ennek szolgálatára szenteli magát. Szerzetesrendbe lépett, mert buzgalma kizárólag a tengerentúli hittérítés felé vonzódott.

Degenthal fájló szívvel vált meg tőle; de gyermekei hajlamait illetőleg mindig szelid, majdnem aggságoskodó atya volt. Sőt neje parancsolóbb természetével szemben egész határozottan lépett föl, ha egyik gyermeke hivatásának védelmezéséről volt szó.

Lilly megvigasztalódott másodszülött fia elhatározásán. Titokban némi elégedettséget érzett, hogy a neki szánt javakat is most elsőszülöttje kezébe teheti le.

Most pater Degenthal már évek óta távol volt a szülői háztól; hivatása a földgömb másik felére vitte. Forró szívvel csüggött övéin s a távolból is mindig részt vett a családi ünnepélyekben.

Az atya jelenlevő gyermekei és unokái zajos köréből visszavonult, hogy csendben élvezhesse távollevő kedvencz fiának levelét, melyet szerencsés véletlen ép az ünnepnapra hozott meg. Curt most a kerti szalon mellett levő és a terrasse-ra néző szobájában ült. A szőlőövezte ablak mély üregében barátságos hely kínálkozott, hova a kertben egyesült társaság zaja csak megfoggyva jutott el.

A szoba gazdag könyvtárával és térképeivel eléggé jelezte a háziúr kedvencz foglalkozását.

Curt most már szívesen fölkereste a legnagyobb világosságot, ha olvasni akart, s a levél vaskos alakja ezt kétszeresen tanácsossá tette ránézve. Azonban némi bámulatára egy másik levél hullt ki az elsőből, melyen nem volt címfölirat. Fejcsóválva tette ezt félre, hogy fia leveléből e felől fölvilágosítást merítsen.

A mint most ott ült s fejét a napsugár körülragyogta, a szép öregség képe volt, mint egykor szép ifjú vala. Csak férfikorában hiányzott nála az erőteljesség kifejezése. Alakja még természetes volt; a hajnak ugyan ezüstös volt a fénye, de puha sűrűségben ragyogott s a sűrű szakáll nagyon illett a komoly méltósághoz, mely arcán honolt.

A Dahnowval történt találkozás óta évekig mély fásultság nehezült Degenthalra, melyet korán megzavart egészségi állapotának tulajdonítottak. Mint figyelmes férj, jóságos atya, szelid úr állt övéi élén, de inkább példaadásával, mint cselekvésével hatott. Csak csendes tanulmányaiban élt tovább az egykori munkásság. Csak midőn gyermekei felnőttek s őt vidám életükbe belevonták, tűnt el az a mély komolyság, mely oly gyakran csalja az emberek ajkaira azt a kérdést, hogy mi hiányozhatik neki,

mikor úgy látszik, mintha a boldogság ölében született volna.

De ma, midőn a levelet alighogy félig elolvasta, nála különben szokatlan elevenség kifejezése jelent meg arczán, a pír, mely egykor oly könnyen homlokára ült az ifjúnak, ismét hirtelen előmlött az öreg arczán. Már néhány pillanat múlva oly heves-séggel, minő már nem volt sajátja, dobta félre fia levelét és a másik után nyult. Fölszakította a borítékot — néhány ujságszelvény repült ki belőle, melyekre nem is ügyelt; kezében pedig egy kis el-sárgult levél volt. Mintegy megigézve tekintett arra az öreg úr egy ideig. E levél egykor bizonyosan nagy utat tett meg, — mert telve volt postabélyege-gekkel. A cím el volt mosódva, de izgatott női kéz gyors vonásait tüntette föl s ezek alatt néhány szó, melyeket ő nagyon is jól ismert — egykor ő maga írta, mikor e levél már egyszer a kezében volt.

Évek multak el, évek, melyek egy életkort zárnak magukban, mióta fájdalma és haragja keserűségében e levelet visszaküldte, mely a talányt rejté magában, melynek nem ismerése boldogságát dulta föl.

Keze reszketett, midőn a levelet most feltörte. A szürkepillás szemek nedvesek lőnek, midőn ama szavakat olvasta, melyeket egykor egy szív legnagyobb elhagyatottságában írt le — a szavakat, me-

lyek a gyermeki szeretet hozta áldozatot elbeszéltek, a szavakat, melyek bucsúzás akartak lenni s mégis mint segítségkérés hangzottak...

Az öreg feje keblére csüggedt, mintha amaz idők fájdalma szívére visszahullt volna. Hozzájárult a keserű tudat, hogy mily könnyű lett volna neki mindent másképp irányozni — most, midőn meg volt fejtve, a mi megfeythetetlen volt előtte.

Fölmerült benne a szomorú gondolat annak hibájára, ki e csalódáshoz közreműködött. De hogyan legyen vádló, mikor maga is annyit mulasztott?

Mintegy boszúlólag ébredt föl a régi szerelem egész hatalmával. Ismét látta őt, a bájos leányalakot, a mint eléje lépett élte vidám tavaszán. Nem ez volt-e az erkélyablak, mely a hömpölygő Rajnára nézett, hol fakadó szőlőindák hajoltak fejük fölé, míg ők ott ültek az ifjúkor hosszú, szép óráiban és lelkük mintegy öszhangzott egy akkordban, mely föloldhatatlannak látszott időben és örökkévalóságban? Ismét ama kék, mély szemek tekintettek reá, melyekért semmi áldozatot sem tartott nagynak, melyekért mindent oda akart adni? Ismét amaz óráról ábrándozott, midőn merész ön-hittségében idővel és térrel nem törődött, hogy hozzá rohanjon, őt néhány pillanatra karjaiba zárja?

Vagy amaz utolsó pillanatban látta őt, midőn

előtte állt fájdalmában, és ő tisztaságot olvasott le homlokáról, szerelmet olvasott ki szeméből; midőn még egyszer síkra akart szállni érette s mégis mindjárt ismét kételkedett és másodszor is kevés mentséggel védtelenül magára hagyta? Könnyű volt elhinni azt, a mit hinni akart, mondotta Dahnow.

És a legkeserűbb fájdalom, mely egy férfi szívét átjárhatja, járta át az övét: boldogságát önmaga hiúsította meg, a helyett, hogy erős kézzel azt megmenteni törekedett volna. Ereje megtört ennek folytán, szerelme elveszett, ifjúságának büszke, forró ábrándja szétfoszlott... és az őszbe borult férfi előtt eltévesztettnek tűnt föl élete, sivárnak szive. Görcsösen húzódott össze; keserű bánatban és forró szerelemben még egyszer ajkaira jött a név, melyet évtizedek óta nem ejtett ki: Nóra, Nóra! Mintha ezzel visszahívhatna ifjúságot, életet és szerelmet.

De ugyanazon pillanatban ijedten emelé föl fejét, mintha a kép, melyet hívott, közelében lett volna.

Pedig csak az ablakon kopogtak s egy kis, kondor fő nézett be, két apró kéz pedig görcsösen kapaszkodott az ablak párkányába.

— Nagypapa, végy be, mert leesem! — szólt egy gyermeki hang. A merész kis fiú a szőlőlugason fölklúszott az alacsony ablakhoz. Én kopogok már oly régen és te nem hallottad.

A nagypapa az aggódó hangra föleszmélt gondolataiból. Ijedten emelte be a kis fiút, a ki szorosan átölelte, tán pirongatást várva a szokatlan útért. De a meleg gyermekölelés alatt föloldódott a nyomás, mely az öreg keblére nehezült. Gyermekének gyermeke volt, kit magához szorított, a jelen hínőke, ki megszabadította őt a mult lidércznyomásától. -- Gyermekem gyermeke ismétlé magában és oly öregnek tűnt föl maga előtt! Mire való volna neki az egykori szerelem képe, mikor már második nemzedék virágzik annak sírja fölött? A gyermekkel karján kitekintett a csoportra odalent. Neje, ki oly hű és szerető társa volt, a gyermekek, kiket neki szült, kik nevét büszkén és méltóan viselték, az az otthon, mely őt körülvette és szépségében oly vidáman mosolygott feléje, — mindez semmi sem volt? Szabad volt-e haragudnia az életre, mely neki ily sokat adott? De a vidám csoport mellett ott állt a földult boldogság halavány képe is; kolostorfalak közé vonult, a mitől ő ifjúságában egykor rettegett, — akkor meg akarta őt ettől óvni. Keserű lőn ránézve az út, nem volt otthona, szeretet már nem szépíté meg életét? Megtört szív volt az, mely őt vádolta?

Curt elfordult a vidám képtől és ismét a levél után nyult, mely még egyszer ifjúkori ábrándjáról,

elvesztett szerelméről beszélt neki; de a fiút megtartá ölében és szorosan átölelte, mintha ezzel elűzhetné a sötét gondolatokat. Fia imigyen írt:

«Egy eseményt kell neked, atyám, elbeszélnem, melyet te jobban fogsz érteni, mint én, bármily érdeklődéssel töltött is el engem. Az ide mellékelt levél, melyet reám biztak, mindent meg fog neked magyarázni és elmondja, kiről beszélek. Elbeszélésemet kissé messziről kell kezdenem.

«Tudod, hogy rendünk csak nemrég telepedett meg; de sok hasznót húzunk egy női kolostor működéséből, mely itt már évek óta fönnáll.

«A főnöknőről, a ki alapította, elmondták nekem, hogy mennyi nehézséggel kellett megküzdenie; rendkívül derék nőnek magasztalták őt, a kit rendje mindig a legnehezebb állomásokra küldött, mert ritka szervező tehetséggel birt. E vidék ezenfölül, mint mondják, hazája. Körülbelül most tíz éve működött itt és a gyermekek nevelése, a keresztény oktatás terjesztése, a betegek ápolása körül, szóval a keresztény irgalmasság minden cselekedetében végtelenül sokat tett. A nép ajka magasztalja szentségét és önfeláldozását. Az egyházi előjárók a legnagyobb dicsérettel halmozták el bölcs vezetését, gazdag tudományát és fáradhatatlan tevékenységét. Ezért kellemes megbízatás volt rám nézve, midőn egy nap hivatalos értekezésre hozzá küldtek. Be-

jelentettem magamat nála; a francia születésű kapusnő úgy elferdítette nevemet, a mint csak egy francziától kitelik. De alig hogy megjelentem a főnöknő előtt, a ki magas termetű s egykor bizonyára szép vonásai voltak, ő nem is engedett nekem időt megbizatásom elvégzésére.

«Ön bizonyosan Degenthal gróf — szólított meg élénken, tiszta német nyelven — mert különben lehetetlen volna ily hasonlatosság! Ön atyja szemeivel, atyja homlokával bír; egészen ilyen volt ő az ön korában s még a hang is ugyanaz. Én jól ismertem az ön atyját, nagyon jól ismertem! ... tevé hozzá magyarázólag, midőn csodálkozásomat észrevette. Él még, ugy-e?

«Gondolhatod, mily örömmel mondtam igent; jól esik a távolban találkozni valakivel, a ki honunkban időző kedveseinket ismeri. Beszélnem kellett neki rólad, anyámról, testvéreimről. Úgy látszik, a család minden öregebb tagját ismeri, a nagymamát, a káplánt; mindegyikről kérdezősködött. Legterjedelmesebben kellett beszélnem rólad és életedről, a te életedről, kedves atyám, mely oly boldogságot áraszt mindazokra, kik hozzád közel állanak, a működési körről, melyet végtelen jószágod magának teremtett, az örömekről, melyeket szellemi életedből merítesz.

«Igen, a fenkölt, tiszta gondolkozásmód min-

dig sajátja volt! --- ismétlé ő gyakran, mintegy önmagában.

«Kérdeztem, hogy van-e valami megbízása számodra, hogy szabad-e neked üdvözlétét elküldennem és minő név alatt?

«Ő már aligha fog emlékezni reám - mondá kitérőleg. Mi szerzetesnők annyira leszámoltunk a világgal, hogy még nevünket is elcseréljük. Nagyon messze vissza kellene mennem, ha magamat neki ismét bemutatni akarnám. De rendkívül örvendtem, hogy önt láthattam; s remélem, hogy még gyakrabban is látjuk egymást, mert hisz itt ugyanazon téren működünk.

«Beszéde, magatartása, egész modora arról tanúskodott, hogy egykor a legelső társadalmi körökhöz tartozott. Talán ki fogod találni, hogy ki volt. Később gyakran láttam őt s a ritka nő iránti tiszteletemet csak fokozta a közelebbi személyes ismeretség. Mindez a múlt télen történt.

«A tavasszal ama rettenetes járványok egyike tört ki, melyek e vidéket oly gyakran meglátogatják s ez idők azután minden erőt megfeszítenek. A tiszteletreméltó nő majdnem hihetlent vitt végbe a személyes önfeláldozásban és az ápolás okos, körültekintő szervezésében. A szegények és betegek szentként tisztelték őt s már biztosítva

éreztek magukat, ha csak a lakásukon megjelent. A város hálával tartozott neki, mert gyors tekintetének, szakadatlan tevékenységének sok nyilvános elővigyázati intézkedés volt köszönhető, a melyeket itt oly könnyen elhanyagolnak. Nemsokára más, hasonlóan meglátogatott helyekre is hívták, a hol nem voltak nővérek; mások az ápolás szervezéséhez kértek tőle tanácsot. Ha csak lehetséges volt, minden kívánságnak eleget tett, rendjének szétszórt kolostoraiba is elsietett, hogy oda bátorítást és vigaszt vigyen.

«Az itteni utak állapota miatt többnyire lovon utazott; magam is többször találkoztam vele s csodáltam bátorságát és biztonságát, melyek egy szerzetesnőnél és az ő korában kétszeresen feltűnők. Egy erre célzó megjegyzésemre egyszer mosolyogva azt felelé, hogy ifjúkorától hozzá van szokva és «egyszer legalább valami jóra is használhatom», tévé hozzá. Abban az időben missiói útra voltam kiküldve, mely engem néhány hónapig távol tartott. Midőn visszatértem, a rettenetes betegség alábbhagyott dühével; de legnagyobb sajnálatomra értesültem, hogy a túlságos megerőltetések végre a tiszteletreméltó nő egészségét is megtámadták s hogy egy idő óta beteges. Mindjárt rá tudósítást kaptam, hogy beszélni óhajt velem, s azonnal hozzámentem. Szokott szeretetreméltóságával fogadott;

de megrémültem, látva a változást, melyen a rövid idő alatt keresztülment.

«Kint volt a kolostor kertjében, néhány ványkosra dőlve, egy szolgáló nővér társaságában.

«Lássa, mivé lettem, hogy kell ápoltatnom magamat! — mondá. De Degenthal atyát nem lelki vigasztalóul hívtam, ehhez még nem elég tiszteletreméltó előttem — folytatá tréfásan, a mi mindig nagyon könnyen állt nála. Hanem egy szivességre akarom kérni, ha mindjárt ön egy kissé következetlennek tartana is engem. Ugy-e, lesz szives egy megbizatást atyja számára elfogadni? Sok évvel ezelőtt ismertük egymást — mint gyermekeket csodálatos véletlen hozott össze bennünket s ő, miként az ön nagymama, nagyon jók voltak szüleim iránt és irántam. Később félreértés történt közöttünk, talán nem saját hibánk folytán, — de sohasem volt alkalom azt kiegyenlíteni. Nem szeretnék a földről távozni a nélkül, hogy azt meg ne fejtsem. Az ön nem remélt jelenléte mintegy az Isten ujjja volt számomra. Az Úr mindent a legjobban intéz! Küldje el atyjának ezt a levelet — mondá, az idecsatolt kis csomagot átnyujtva — ő majd tudni fogja, ki küldi és ha mindent megtudott, talán másképp fog itélni, mint egykor.

«Hangja sajátos bánatos szinezettel bírt, midőn ezt mondta s egyszersmind az emlékezet hatalma

látszott erőt venni rajta; mert hallgatott, mintegy gondolatokba mélyedve, oly sokáig hallgatott, mintha jelenlétemet elfeledte volna. Egyszer csak ismét fölemelte szemeit, azzal a leírhatatlan barátságos kifejezéssel, mely neki sajátja.

«Lássa — folytatá — egy öreg apácza is még mennyire csüng a földieken s még utolsó napjaiban is azokkal foglalkozik. Ön ifjúságában ezt bizonyára különösnek találja; az öregség ilyenkor oly távoli országnak, oly idegenszerű állapotnak tűnik föl előttünk, hogy az embereket abban egészen megváltozottaknak gondoljuk. De az ember ember marad utolsó leheletéig érzésében és gondolkodásában. Ezt csak akkor érezzük, ha öregek vagyunk, midőn a mögöttünk fekvő évek oly rövideknek tűnnek föl, s az ifjúkorban átéltek élénken szemeink előtt lebegnek, bár egy életkor tűnt el azóta.

«Mintegy gondolatokba merülve beszélt; de minden szava sajátos varázsszal bírt s ezért írom le oly hiven azokat.

«Anyjának is — folytatá — szeretnék üdvözlét küldeni: egy nevelőintézeti barátnő üdvözlését. Már rég tudom, hogy anyja boldog lőn. Egykor megható baráti hűséget tanúsított irántam, melyet soha sem fogok elfeledni, melyért bizonyára az Isten áldotta meg őt ama boldogsággal,

melyet föltalált. — Elhallgatott. — De én is boldog lettem, boldog, teljes szívem szerint, - mondja meg ezt is atyjának! — folytatá azután ismét. Az élet, melyet az Úr nekem adott, szép volt és szerettem egész végig. Szép volt, a mit ifjúságomban adott s bizonyára legjobb, hogy így intézte; mert így mindnyájan jobban betöltöttük rendeltetésünket, mint ha vágyaink teljesültek volna. Az Úr semmi szenvedést sem hagy vigasz nélkül, semmi sötét időt barátságos napsugár nélkül. Szép volt az is, hogy szívemet úgy vezérelte, hogy még csak neki akarjak szolgálni, hogy nagy működési kört keressek, hogy sokaknak sokja lehessen; igen szép, hogy a hontalannak hazát adott sátraiban — meglehet, hogy minden más földi haza szűk lett volna neki. Szép még az is, hogy önt halálom előtt hozzám küldte! — mondá, kezemet megfogva. Örülök, hogy láttam önt. Örvendjen, fiatal barátom, hogy az Isten oly korán meghívta magas rendeltetéséhez. Igen, ismertem több lelket, kik azonnal egészen fölfogták; mi, nyugtalanabb földi szívek előbb más ösvényeken haladunk.

«De a vég annál magasztosabb: minél több a harcz, annál több a dicsőség! — mondám önkéntelen.

«Gondolja? — viszonzá barátságos mosollyal. Ez vigasz volna a sok kerülő útért; de

igaza van: az Úr minden végzésének megvan a maga célja. De most beszéljen viselt dolgairól; annyira meguntam a tétlenséget, hogy szívesen hallok tevékenységről, ha ugyan még némi időt szentelhet nekem.

«Kívánságát teljesítettem s beszéltem neki utolsó utazásomról, sikereinkről s arról, a mire még törekedni kell. Nagy érdeklődéssel hallgatott, világos ítéletével mindent áttekintett s minden szava szellemi frisseségről és munkásságról tanúskodott, hogy látni lehetett, mily teljes lélekkel csüngött hivatásán és a legnagyobb eszmékért élt. Eszembe jutottak ama szavai, hogy az ő szellemének egy haza valóban szűk lehetett volna.

«Mindezt én már nem fogom megérni! --- mondá néhány, a legközelebbi jövőt illető kilátásomra. Mindenáron el akarnak még küldeni tulajdonképi anyaházunkba, egészségem miatt. Engednem kell, habár nagy áldozat lesz rám nézve művemet itt hagynom; de, mint mondtam, sehol sem verhetek gyökeret, a vándor emberekhez tartozom éltém végéig. De szívesen pihentem volna itt, hol anyám huzája volt! — Eszembe jutott, hogy itt általában amerikainak tartják, habár ezt nehezen tudom összeegyeztetni a te ismeretségeddel. Sok különböző ösvényen kellett haladnia, mert egy európai nyelv sem lát-

szik előtte idegennek és minden országot ismer ott. Sajnos, időm lejárt s nem maradhattam tovább. De megkértem, hogy szabad legyen még meglátogatnom.

«Nem, -- mondá erre — vegyünk búcsút, fiatal barátom. Hivatása igényli idejét s az én kevés napom is hadd legyen most osztatlanul az utolsó föladatnak szentelve. Hisz előbb mondtam, hogy az ember ember marad -- már most is nyüzsög öreg fejemben a sok régi emlék. Most, hogy az utolsót megtettem értük, engedjenek ismét jobb gondolatoknak helyet... Talán nem cselekedtem rosszul, hogy még egyszer engedtem nekik; talán jót tesz másoknak is. Az Úr kegye volt, hogy önt hozzám küldte. Jöjjön és fogadja «Isten hozzád»-ul egy öreg nő áldását! — mondá, miközben én lehajoltam előtte és kezét fejemen érzém. Így áldotta meg haldokló anyám is az ön atyját — mondá végezetül halkán — s én ép oly bensőséggel teszem ezt. Mert mégis áldás volt, hogy egykor ösvényeink találkoztak.

«Ezek voltak az utolsó szavak, melyeket tőle hallottam s melyeknek mindegyike bevésődött lelkembe; reád hagyott örökségnek véltem azokat, atyám. Többé nem láttam őt, habár nem indult el Franciaországba. Kívánsága, hogy anyja honában pihenjen, beteljesült. A betegség, mely az utóbbi

megeőltetések után jelentkezett, oly gyorsan kifejlődött, hogy fölemésztette őt, mielőtt útra indulhatott volna. Beszélgetésünk után alig néhány hét múlva jobb létre szenderült, kimondhatatlan bánárára mindazoknak, kik őt ismerték.

«Lelki leányai megsiratták, mint valódi anyát; a védelmére bizott árvák, a szegények, a betegek, az egész község gyászolt érte. Utóbbi érdemei sokkal jobban emlékezetben voltak, hogysen a nyilvános elismerést meg ne hozták volna neki: így a világi és egyházi hatóságok versenyeztek, hogy utolsó útján minden földi tisztelettel kísérik. Ha a világban egykor magas rangot foglalt el, több fény bizonyára nem lehetett volna osztályrésze, mint itt az egyszerű apácának. Hogy neked, kinek egykor közeli viszonyban kellett vele lenni, fogalmat nyujtsak működéséről és a tiszteletről, melyben részesült, ide mellékelem a hírlapok tudósításait, melyek a ritka nőről szólnak. Én sohasem fogom elfeledni őt; áldás oly erőteljes természettel találkozni, kinek szive oly melegen dobogott a földön, kinek lelke oly egészen az égé volt.»

Így írt a fiú a fiatalság egész lelkesedésével és az öregnek, ezt olvasva, megkönnyebbült a szive. Nem, ez életkép nem volt sápadt kísértet, mely fenyegetőleg lépett eléje. Az üde, erőteljes élet, mely oly bő gyümölcsöket hozott, oly áldásosan

működött, s melyet a világ csodált utolsó lehelle-téig, — nem, ez nem volt keserű sors, mely elveszett boldogságot követelt tőle.

És szelíden engesztelőleg merült föl lelkében a gondolat, hogy a tévedés, mely sorsukat elválasztá, nem pusztá tévedés, hogy végzés is volt, ama felsőbb végzés, mely a rövidlátó embereknek is szolgálatot tesz.

Az ölében levő kis fiú azonban már rég nyugtalanul tekintgetett ide-oda; most gyengéden érinté nagyatyját, a ki még mindig mereven nézett a lapokra.

— Még nem végezted el, nagypapa? — kérdé.

— Igen, gyermekem, — elvégeztem — mondá az öreg, halkan önmagához beszélve. Elvégeztem, mert minden véget ér e földön: ifjúság, szerelem és élet. De jó vég volt!

Most még nem tudta mondani, mint ő: jobb volt így. De mégis azt mondta: így is jó. Mikor fölkel, úgy érzi, mintha mázsányi tehertől szabadult volna meg; föllélekzett, mintha megszűnt volna az ígézet, mely egy életen át fogva tartotta őt. Igen, neki igaza volt; utolsó üdvözlete másnak is jót tett.

A kis fiú csodálkozva nézte, a mint nagypapa a leveleket és a kis lapokat mind gondosan összeszedte és szépen rendbe rakta.

Az öreg mosolygott — eszébe jutott, hogy egykor ugyanazon levél egészen más tudósításokkal együtt jutott kezébe, hogy akkor Nórát mélyre süllyednek tartotta és mennyire túlszárnyalta ez őt — különös utakon vezéreltetve.

A kis fiú kíváncsian emelte föl orrát, mert a nagypapa most íróasztalának egyik fiókját s abban egy titkos rejteket nyitott föl.

Zárt fiókok mindig titokzatosak a gyermekek előtt s titkos rejtekek a bennük levő aprólékosságokkal mindig rendkívül érdeklik őket. A kis orr magasabbra emelkedett, a fiú lába hegyére állt, hogy lássa, mit akar ott a nagypapa.

Az öreg gondosan betette a leveleket. Azután keresgélt és kivett egy kis, igénytelen ékszert, egy kis gyöngyszívet, melyet ismét órájára akasztott, hová egykor egy gyermek keze erősítette. Ez hű maradt az ő emlékéhez utolsó leheletéig és ő ismét gyermek — lőn, ő is ép oly hű akart lenni.

De a kincs fölidézte azt az egész reggeli jelenetet. Ismét látta ott ülni az anyát, ismét hallotta szigorú szavait a gyermek sorsáról és a káplán szelid válaszát.

Tovább nem jutott gondolataiban, mert most léptek és hangok hallatszottak az ajtónál; kedveseinek egész serege nyomult be hozzá.

-- Mivel, papa, egy hírnök semmit sem használ,

eljöttünk mindnyájan, hogy elvigyünk! kiáltának vidáman. Nem igazságos, hogy Richard hosszú levelével ma megfoszszon bennünket tőled.

Neje hozzámment és figyelmesen nézett a meghatott vonásokra.

— Jó levél volt, úgy-e? — kérdé aggódva.

— Igen, jó levél volt! — mondá az öreg teljes szívéből, őt gyengéden átölelve s ragyogó szemekkel nézve az őt körülvevő nagy seregbe.

— Hát miért vonulsz vissza tőlünk, midőn oly boldogok vagyunk együtt? — kérdé Lilly kissé szemrehányólag.

— Richard tudósítást küldött nekem valakiről, a kiről azt hittem, hogy semmit sem fogok többé róla hallani; utolsó üdvözlét, bucsúüdvözlét volt. Mi pedig, — tévé hozzá, nejét bensőbben magához szorítva — mi, ha Istennek úgy tetszik, még sokáig boldogok leszünk együtt s ez utolsó napok még a legszebbek lesznek ránk nézve. Az Úr sok örömben és áldásban részesített bennünket, — de egyszerűen mindent jóra fordított... Nóra, a műlovas gyermeke téged is még egyszer üdvözlöl... ő több lőn, mint boldog: szent lőn.

Az Isten virágai mindenütt virágozhatnak!

(Vége.)

A Szent-István-Társulat kiadványai.

Magyarországi szent Erzsébet. Irta <i>Horn Emil</i> .	Kor.
A francia akadémia által jutalmazva. Fordította	
<i>dr. Rada István.</i> Füzve	2.—
Kötve	3.—
Az ember eredése, faji egysége és kora. Irta	
<i>dr. Platz Bonifác.</i> Gazdagon illusztrálva. Füzve	5.—
Szent István király élete. Irta <i>dr. Karácsonyi</i>	
<i>János.</i> 26 képpel. Füzve	3.—
A megszabadított Jeruzsálem. Irta <i>Torquato T.</i>	
Olaszból fordította <i>Jánosí Gusztáv.</i> Két kötet.	
Díszes vászonkötésben vörösmetszéssel kor. 6.80,	
aranymetszéssel	7.60
Mindszenti Gedeon legújabb költeményei.	
Füzve kor. —.60, kötve	1.—
A Csendes-Oczeánon. Utazási élmények. Irta	
<i>May Károly.</i> Német eredeti után ford. <i>Székrenyi</i>	
<i>Lajos.</i> Kötve	6.—
A keresztény nő. Képekkel. Irta <i>Ruschek Antal.</i>	
Díszes vászonkötésben	3.—
Művészettörténeti korrajzok. Bevezetésül a	
képzőművészetek egyetemes történetébe. Irta	
<i>Dívald Kornél.</i> I. kötet. 86 képpel. Ára füzve	
kor. 2.—, kötve kor. 2.40. — II. kötet. 75 képpel.	
Füzve kor. 2.40, kötve	2.80
Áhitat szárnyain. Himnuszok és vallásos költe-	
mények. Akantisz V. rajzaival. Irta <i>Bán Aladár.</i>	
Színes borítékba füzve	3.—
Az Úr Jézus szülőföldjén. Paur Géza 38 raj-	
zával. Irta <i>Huber Lipót.</i> Színes borítékba füzve	3.—
Márta naplója. A női ifjúságnak ajánlja a Szent-	
István-Társulat. Kötve	2.40
Magyar drámai mesék a magyar ifjúság szá-	
mára. Irta <i>Pintér Kálmán.</i> Angol félvászonköt.	2.—

A Szent-István-Társulat kiadványai.

A MAGYAR NÉP KÖNYVTÁRA.

Eddig tizenegy kötet jelent meg.

Egy-egy kötet ára csinos félvászonkötésben,
színes borítékban 60 fillér.

Az I., II., III. és IV. kötet tartalma :

Elbeszélések a magyar nép számára.

Irta *Vincze Alajos*.

Az V. kötet tartalma :

A műhelyből. Elbeszélések magyar iparosok
életéből. Irta *Bodnár Gáspár*.

A VI. kötet tartalma :

Tanulságos történetek. Irta *Kincs István*.

A VII. és VIII. kötet tartalma :

A magyar nemzet története. Elbeszéli *Bodnár G.*

A IX. és X. kötet tartalma :

A magyar föld. Irta *dr. Sziklay János*.

A XI. kötet tartalma :

Mit ígér és mit ad a szociáldemokrácia.

Irta *Nagy János*.

Megrendelhetők

A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

könyvkiadóhivatalában

könyvkereskedésében

Bpest, VIII., Szentkirályi-u 28.

Bpest, IV., Kecskeméti-u. 2.

Részletes könyvjegyzékkel kívánatra ingyen és bér-
mentve szolgálunk.

